



מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
הממונה על חוק חופש המידע

דו"ח פעילות המשרד לשנת 2016



יוני 2017

תוכן עניינים

3.....	דו"ח מילולי של הממונה לחוק חופש המידע לשנת 2016
5.....	דרכי התקשרות עם הממונה ועם הרשות:
6.....	דו"ח פעילות 2016 כחלק מדו"ח חוק חופש המידע
8.....	מבנה ארגוני
9.....	רשימת הסגל הבכיר
11.....	יחידות ההנהלה :
11.....	לשכת המדען הראשי
14.....	הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר
14.....	האגף לתכנון ופיתוח הכפר
22.....	אגף בכיר לתכנון גורמי ייצור
27.....	אגף השקעות ומימון : מנהלת ההשקעות
33.....	החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה
40.....	שירות החדרכה והמקצוע
43.....	השירותים להגנת הצומח ולביקורת
49.....	אגף בכיר לשימור קרקע וניקוז
54.....	אגף בכיר לדיג ולחקלאות מים
56.....	היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח)
	המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו) (Center for International Agricultural Development)
58.....	(Cooperation)
60.....	פקיד היערות
62.....	היחידה לזכויות מטפחים
65.....	האגף לניהול משברים
70.....	יחידות באחריות ישירה של מנכ"ל המשרד
71.....	לשכת הסמנכ"ל הבכיר למינהל ומשאבי אנוש : יחידות מינהלה
72.....	מחוזות המשרד - מפה
74.....	מחוז העמקים
81.....	מחוז המרכז
85.....	מינהלת תיאום וקישור
85.....	קמ"ט חקלאות – אזור איו"ש
89.....	השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

דו"ח מילולי של הממונה לחוק חופש המידע לשנת 2016

1. סיכום טיפול בפניות בשנת 2016 :

- הממונה טיפל ב-137 בקשות למידע לפי החוק; זוהי עליה של 50% ביחס למספר הבקשות בשנת 2015.
- ריבוי הפניות, ללא הוספת אמצעים לממונה, הביא לעתים להתארכות משך הזמן למתן תשובה, ואף תרם למספר שיא של עתירות (שש) שהוגשו בשנת 2016.
- מניתוח מקורות הפניות עולה כי 67 הגיעו מאזרחים, 33 מעורכי דין, 29 מעמותות, 4 מסטודנטים/חוקרים, ו-4 ממקורות שונים (עירייה, עיתונאי ו-2 חברות מסחריות).
- תחומי המידע המבוקשים העיקריים היו וטרינריה (42 פניות), תכנון (20), הדרכה ומחקר (20 פניות, רובן מאותו אזרח), הנהלה - כולל נכסים, תקציב וכספים (19), ביקורת (5), דיג (4), יבוא (4), מפות (3), והיתר מפוזרים בין נושאים מגוונים נוספים.
- המשכנו למסור מידע שימושי לציבור, והועלה לאתר האינטרנט של המשרד מידע עדכני. פורסמו כל ההתקשרויות עם המשרד לשנת 2016, וכמו כן לרבעון הראשון של שנת 2017.
- עתירות לפי החוק :**

בשנת 2016, הוגשו שש עתירות - 4 בנושא וטרינריה, (סלמונלה בביצים, משקי חזירים, פריקת עגלים מאוניות והובלת עופות), אחד בנושא תכנון (תנופה - הסכם בקשר לפינוי מתיישבים) ואחד בנושא עובדים זרים (פרוטוקולים של ועדת הקצאות). בשני מקרים נפסקו הוצאות למשרד (7,355 ₪ ו-5000 ₪). ב-3 עתירות לא נפסקו הוצאות ועתירה אחת טרם הסתיימה.

7. סיכום אישי :

לקראת פרישתו מהמשרד, חשבתי לנכון להביט אחורה ולציין את השינויים שחלו ביישום החוק מאז החלתו בשנת 1998, ואולי להתוות קו מנחה לממונה הבאה(ה).

בשנים הראשונות, היו פניות מעטות (עשרות בודדות) ועיקר העבודה של הממונה התמקדה בשכנוע הגורמים המקצועיים כי אנו משמשים "נאמן הציבור" בשמירה על המידע שאף שייך לציבור, תוך בחינת הסייגים בחוק. בישראל הקדמנו מדינות רבות בהחלת החוק, אך לא הוקצו משאבים של תקציבים וכח אדם. לא הוקם גוף מנחה עבור הממונים, דבר שגרם לנו לגשש באפלה. למיטב ידיעתי, מרבית עמיתי ממשרדי ממשלה אחרים חוו את אותם קשיים, חוסר המשאבים הראויים ומודעות נמוכה באשר לתפקיד הממונה.

רוב המידע היה מוחזק בתיקיות ובארכיונים, אגרת הבקשה היתה גבוהה יחסית, לא היו אתרי אינטרנט ואלה שהיו לא הותאמו לדרישות החוק.

בעשור האחרון, חלו שינויים משמעותיים ביותר בתחום חופש המידע.

משרדי הממשלה הקימו אתרי אינטרנט ובמשרד המשפטים, הוקמה יחידה ממשלתית לחוק חופש המידע, לפני כ-5 שנים, דבר שגרם לשיתוף פעולה פורה בין הממונים ולהכשרתם המקצועית. כמו כן, ה"חסם" של אגרת הבקשה הופחת ב-80% בשנת 2014, דבר שעודד זרם פניות לפי החוק.

מבחינת משרד החקלאות ופיתוח הכפר, אתר המשרד השתכלל ומידע רב הוגש לציבור דרכו; פרסמנו נוהל פנימי: "טיפול בבקשות על פי חוק חופש המידע", הדרכנו את היחידות המרכזיות על חשיבות החוק, ויחידות רבות החלו לפרסם את המסמכים החשובים ואת מאגרי המידע לשימוש הציבור הרחב.

פניות החלו להגיע לממונה מכיוונים שונים, בעיקר דרך אתר המשרד, דרך אתר היחידה הממשלתית, דרך דואר אלקטרוני והתמעטו הפניות המגיעות באמצעות הפקס והדואר.

במקביל, דרישות הציבור השתנו. הפונים מצפים למענה מהיר אבל במשרדים שלא השכילו לתת משאבים לממונים, הגברת הלחץ הובילה לעיכוב רב במשך הטיפול בבקשות המרובות.

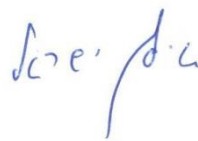
הפניות של היום, לרוב, מורכבות מאד ומחייבות דיון משפטי מעמיק במקרים רבים. כמו כן, מספר העתירות גובר, דבר שגוזל זמן מטיפול בפניות הרגילות.

לאחרונה, יש בשורות טובות מהיחידה הממשלתית בקשר לסיכום עם נציבות שירות המדינה בקשר להגדרת תפקיד הממונה, כולל תגמול מתאים, דבר שהיה חסר עד כה. כמו כן, לקראת סוף 2017, יושק כלי ניהולי למעקב אחר הטיפול בפניות, לשימוש כל המשרדים.

העבודה כממונה, לפעמים כפוית טובה, היא לרוב מרתקת. דרך הפניות, והמטלות של החוק, הממונה נחשף כמעט לכל תחום בעבודת המשרד, במיוחד לפרויקטים החשובים והמעוררים עניין ציבורי רב. כמו כן, על הממונה הוטלו מטלות נוספות – ייזום פרסום מידע לציבור, פרסום התקשרויות רבעוניות, פרסום דו"ח הפעילות השנתית. ככל שיינתנו משאבים מתאימים, יספיק הממונה לקדם חוק חשוב זה.

8. מצורף דו"ח על עיקר פעילות יחידות המשרד לשנת 2016.

בכבוד רב,



אילן ישראל
ממונה על חוק חופש המידע

דרכי התקשרות עם הממונה ועם הרשות:

היחידה לנמ"מ והדרכה,
הקריה החקלאית, ראשון לציון
ת.ד. 30 בית דגן 50250

טל' 9485458-03
פקס: 9485357-03
דואר אלקטרוני:

Hofesh-hameida@moag.gov.il

ilani@moag.gov.il

ניתן לפנות לגורמים הבאים דרך אתר האינטרנט של המשרד:

www.moag.gov.il

מנהל אתר האינטרנט
לשכת השר
לשכת המנכ"ל
המבקר הפנימי
הממונה על חוק חופש המידע

כמו כן ניתן להגיש בקשה למידע לפי החוק באתר האינטרנט של המשרד:

www.moag.gov.il

או באתר היחידה הממשלתית לחוק חופש המידע, במשרד המשפטים:
<http://index.justice.gov.il/Units/YechidatChofeshHameyda/Pages/default.aspx>

דרכי התקשרות עם מחוזות המשרד:

כל המידע בדבר התקשרות עם המחוזות נמצא בקישור הבא:

<http://www.moag.gov.il/yhidotmisrad/mahozot/Pages/default.aspx>

מפות – "סיפור מפה":

"סיפור מפה" (בלינק המצ"ב מטה) שהוכן ע"י צוות ה-GIS בשל"מ מציג את פעילות השטח של יחידות המשרד

השונות תוך שימוש באפליקציות סלולריות .

<http://moag.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=95e44fac587d4de5808ccd2a016146b9>

ממונה על חוק חופש המידע ברשות השירות הלאומי האזרחי:

עו"ד נועם עמרן – טל: 02-5477526 ; דוא"ל: amrann@ncs.gov.il ; פקס: 02-5411866

הנחיות מנהליות:

הנחיות מנהליות שנוגעות לציבור הרחב מפורסמות באתר האינטרנט של המשרד, בפרק פרסומים/נהלים. להלן הקישור:

[http://www.moag.gov.il/pages/predefinedsearch_pages.aspx#k=\(owstaxIdMMDPageTypes%3a](http://www.moag.gov.il/pages/predefinedsearch_pages.aspx#k=(owstaxIdMMDPageTypes%3a) |נהלים")

יש לבחור סוגי דפים - נהלים.

דו"ח פעילות 2016 כחלק מדו"ח חוק חופש המידע

חזון המשרד

המשרד יפעל לפיתוח חקלאות ישראל וביסוס ההתיישבות, להבטחת אספקת מזון טרי ואיכותי לתושבי מדינת ישראל ולמינוף היתרון היחסי של חקלאות ישראל.

מטרות ויעדי המשרד לשנת 2016 :

הבטחה של תנאי ייצור נאותים וזמינותם של גורמי הייצור לחקלאי ישראל: קרקע, מים, עבודה והון.
הורדת יוקר המחיה בתחום התוצרת החקלאית הטרייה ומוצריה.
הבטחה של אספקה סדירה של תוצרת חקלאית טרייה ואיכותית לצרכנים.
הפחתת רגולציה, פישוט תהליכים וייעול השירות לאזרח.
הפיכת ישראל למרכז ידע עולמי בחקלאות, תוך מינוף חדשנות ויתרונות יחסיים.
שיפור מערך הסחר של ישראל בתוצרת טרייה מול מדינות היעד.
פיתוח כלכלי חברתי ושיפור איכות החיים במגזר הכפרי חקלאי.
שמירה על בריאותם של בעלי החיים ורווחתם.
הבטחת מזון בריא, איכותי ובטיחותי לציבור.
שותפות משרדית בהגשמת מטרות ומשימות לאומיות בהתאם לקווי היסוד של הממשלה.
שיפור איכות השירות ומתן שירות יעיל וידידותי.
מציאת פתרונות דיור קבע לאוכלוסייה הבדואית בנגב תוך שיפור המצב הכלכלי חברתי.

תחומי הפעילות המרכזיים

תחומים כלכליים:

הרשות לתכנון החקלאות, פיתוח הכפר ושילוב המגזר הבדואי
האגף הבכיר למימון והשקעות
המרכז לסחר חוץ
היחידה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה
היחידה לכלכלת הייצור בשה"מ

תחומים מקצועיים:

השירותים והמכון הווטרינרי
השירותים להגנת הצומח ולביקורת
האגף הבכיר לדיג וחקלאות המים
האגף הבכיר לשימור קרקע וניקוז

תחומי הדרכה:

שירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ)

המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית – CINADCO

תחומי המחקר החקלאי:

מינהל המחקר החקלאי
המדען הראשי

תחומי ביצוע:

מחוזות המשרד
יחידת הפיצו"ח
האגף הבכיר לניהול משברים
ביצוע חוק ההתיישבות
האגף ליער ואילנות

תחומי המינהל:

מינהל ומשאבי אנוש
אגף הכספים
לשכה משפטית
היחידה לביקורת פנים
דוברות ויחסי ציבור
דו"ח הפעילות כולל דיווחים שהתקבלו מכלל יחידות המשרד, למעט מינהל המחקר החקלאי, מחוזות גליל-גולן, השפלה וההר, הנגב ויחידת תיאם וקישור – מחסום ארז.

צורך לדו"ח הנספחים הבאים:

1. דו"ח הממונה על חוק חופש המידע – טיפול בפניות בשנת 2016
2. ביצוע תקציב 2016
3. תמיכות לגופים ציבוריים: גנים בוטניים
4. רשימת מאגרי מידע
5. חיקוקים שבאחריות שר החקלאות ופיתוח הכפר
6. רשימת תאגידים סטטוטוריים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר
7. פירוט פעילות האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב
8. רשימת פרסומים – שירות ההדרכה והמקצוע

מבנה ארגוני



רשימת הסגל הבכיר

(נכון ליוני 2017)

שם ומשפחה	תפקיד	טלפון בעבודה	פקס בעבודה	טלפון נייד
שלמה בן-אליהו	המנהל הכללי	03-9485532	03-9485859	
אורי צוק בר	סמנכ"ל בכיר (מחקר, כלכלה ואסטרטגיה)	03-9485551	03-9485830	050-6241128
סיון ינקוביץ	מנהלת אגף בכיר (תקציבים)	03-9485463	03-9485911	050-6241456
יצחק בן-דוד	סמנכ"ל בכיר (סחר חוץ)	03-9485562	03-9485586	050-6241106
צביקה כהן	סמנכ"ל בכיר (השקעות ומימון)	03-9485515	03-9485829	050-6241149
רחל פנצר	סמנכ"ל בכיר (מינהל ומשאבי אנוש)	03-9485460	03-9485789	050-6241100
ערן אטינגר	סמנכ"ל בכיר (תשתיות, תכנון וניהול משאבי סביבה)	03-9485920	03-9485769	050-6241105
עו"ד אפרת אביאני	יועצת משפטית	03-9485566	03-9485836	050-6241910
אורליט שאוליאן	חשבת	02-6290179 03-9485564	02-6224553	050-6235241
רחל ירום	חשבת לעניינים מיוחדים	02-6202320	02-6202871	050-6283162
יאיר מעין	מנהל הרשות לפיתוח והתיישבות הבדואים בנגב	08-6268735		
שר-שלום ג'רבי	מנכ"ל רשות השירות הלאומי האזרחי	02-5411500	02-5411506	
פרופ' אלי פיינרמן	ראש מינהל המחקר החקלאי	03-9683226	03-9665327	
ד"ר שלמה גראזי	מ"מ מנהל השירותים הווטרינריים	03-9682612	03-9681641	050-6241356
חנן בזק	מנהל שירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ)	03-9485346	03-9485668	050-6241405
פרופ' עבד גרה	מנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת	03-9681500	03-9603005	050-6220571
ד"ר אבי פרל	מדען ראשי	03-9485553	03-9697193	050-6220025
ד"ר רותי פרום אריכא	מנהלת הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר	03-9485572	03-9485811	050-6241244
ד"ר אסף לוי	מנהל אגף בכיר לתכנון גורמי ייצור	03-9485291	03-9485873	050-6241150
ניר פרוימן	מנהל אגף בכיר (לדיג ולחקלאות המים)	03-9485426	03-9485735	050-6241661

שם ומשפחה	תפקיד	טלפון בעבודה	פקס בעבודה	טלפון נייד
יעקב פולג	מנהל המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו)	03-9485439	03-9485761	050-6241687
רואי קליגר	מנהל יחידת פיצו"ח- יחידה מרכזית לאכיפה וחקירות	03-9559900	03-9559905	050-6241901
ד"ר ארז ברקאי	פקיד היערות, מנהל אגף א', יער ואילנות	03-9485816	03-9485264	
דפנה יוריסטה	דוברת המשרד	03-9485436	03-9485782	050-6241050
משה שבתאי	המבקר הפנימי ונציב תלונות במשרד	02-6290187	02-6290127	050-6241122
אבי רמר"ז	מנהל תחום בטחון	03-9485383	03-9485691	
חיים אנג'וני	מנהל אגף בכיר (ניהול משברים)	03-9485353	03-9485738	050-6241650
מנהלי מחוזות:				
עמיר אנטלר	מנהל מחוז גליל-גולן	04-6816100	04-6902597	050-6241186
ד"ר נתי גלבוע	מנהל מחוז העמקים	04-6423999	04-6528205	050-6241813
חגי שניר	מנהל מחוז המרכז	04-6303411	04-6303408	050-6241211
צפניה שאולקר	מנהל מחוז השפלה וההר	03-9681462	03-9681441	050-6241095
יואב מורג	מנהל מחוז הנגב	08-9920999	08-9920970	050-6241226
סמיר מועדי	קצין מטה ומתאם חקלאות – יהודה ושומרון	02-9977757	02-9977099	
אורי מדר	מתאם חקלאות – ארז	08-6741499	08-6892608	
נספחים חקלאיים:				
חיים תג'ר	ציר/יועץ בריסל	3223735501	3223735555	
דוד אופטובסקי	ציר/יועץ לענייני חקלאות וארגון הסחר העולמי, ז'נבה	41227160529		

יחידות ההנהלה:

לשכת המדען הראשי

1. המו"פ (מחקר ופיתוח) החקלאי

המו"פ החקלאי הינו אחד האמצעים החשובים העומדים לרשות חקלאות ישראל בהתמודדותה באתגרים המשתנים הניצבים בפניה. תוך גישור על פערי ידע והגברת חדשנות מדעית וטכנולוגית יישומית, תורם המו"פ לייעול החקלאות, ובכך מסייע לרווחת הציבור ולכלכלת המדינה, הכול בהתאם ליעדי משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

קרן המדען הראשי מממנת מחקרים שתוצאותיהם ישרתו את כלל החקלאים והציבור בארץ, עלכן הידע הנצבר מהמחקרים הוא ציבורי ופתוח לכל (למעט מסלול מו"פ עסקי בחקלאות). מימון המחקרים המופעלים באמצעות הקרן המרכזית של המדען הראשי הינו מתקציב משרד החקלאות, ומותנה בקיומו של תקציב מתאים לנושא. בנוסף, מפעילה ויוזמת הקרן מחקרים בצורת מיזמים ומרכזי מצוינות, שבהם עשויים להשתלב גם גופים מממנים נוספים (כמו רשות המים, התאחדות חקלאי ישראל, משרד המדע והטכנולוגיה, המשרד לאיכות הסביבה, משרד התשתיות והאנרגיה, קק"ל, קרנות דו-לאומיות ורב-לאומיות ועוד). חלק מהמיזמים מבוצעים בשותפות תקציבית של גופים המעוניינים בנושא (כמו אגודות חקלאיות, ארגוני מגדלים ומועצות שיווק וייצור).

תוצאות המחקרים משמשות ידע ציבורי, העומד לרשות כלל החקלאים והעוסקים במו"פ חקלאי ונגיש לכול (למעט מו"פ עסקי בחקלאות). הידע המפותח במחקרים אלה מופץ ומיושם בעיקר באמצעות מערכות ההדרכה החקלאית, המו"פים האזוריים וימי עיון.

תפקיד המו"פ החקלאי לתת מענה לידע החסר לשם השגת מטרות משרד החקלאות ופיתוח הכפר בתחום הבטחת אספקת מזון איכותי לאוכלוסייה, פיתוח ההתיישבות הכפרית ושמירה על חקלאות ידידותית לסביבה ועל חקלאות בת-קיימא.

דוגמאות ליעדים מרכזיים שבהם עוסק המו"פ החקלאי העכשווי:

- התאמת החקלאות למצב של דו-קיום ידידותי עם הסביבה והפחתת השימוש בחומרי הדברה.
- חיסכון בכוח אדם ושיפור יעילות הייצור.
- התמודדות עם בעיות נקודתיות של ענפי החקלאות השונים באמצעות מיזמי מו"פ, לשם פתרון מקיף וכולל של הבעיות, באמצעות שיתוף פעולה של צוותי מחקר בין-תחומיים.
- פיתוח מוצרים וגידולים חדשים.
- פיתוח זנים חדשים בגידולים קיימים.
- שיפור האיכות (טעם, ערך בריאותי, אורך חיי מדף).
- העלאת הרווחיות (העלאת היבול לדונם, גודל הפר).
- התאמת הגידולים לשימוש במי קולחין ובמים מליחים, ייעול והפחתת השימוש במים שפירים.
- סיוע בביסוס החקלאות בפריפריה.
- שימוש בשטחים פתוחים ושימור הקרקע.
- פיתוח תשתיות מדעיות לאבטחת מובילות טכנולוגית בעתיד.

2. כלים לביצוע מחקר

מדי שנה מופצים לכל מוסדות המחקר, העוסקים במחקר חקלאי, "קולות קוראים" במתכונת של מכרז תחרותי לקבלת הצעות מחקר לפתרון הבעיות, שעמן מתמודדת חקלאות ישראל, וזאת כדי לאתר את המחקרים הטובים ביותר שתורמתם תהיה מרבית. ב"קולות הקוראים" מפורטים יעדי המחקר וסדרי העדיפויות לנושאים שעבורם נדרש המו"פ. הצעות המחקר מוגשות על ידי האוניברסיטאות, מכוני מחקר ומופ"ם אזוריים.

חלק מקרנות המדען עובדות בשיטה דו-שלבית. בשיטה זו מוגשות בעקבות ה"קול הקורא" הצעות מחקר הקדמיות המציגות בקצרה את נושא המחקר המוצע. צוותי ההיגוי בוחרים מכלל ההצעות שהוגשו את הצעות המחקר החיוניות ביותר לחקלאות ישראל. החוקרים של הצעות המחקר שנבחרו בשלב הראשון מוזמנים לכתוב תכניות מחקר מקיפות. תכניות אלה עוברות שיפוט מדעי, המסנן ומשאיר רק את התכניות הטובות ביותר מדעית. תכניות אלה עוברות לאישור ועדת המכרזים למחקרים ולאחר מכן מקבלות מימון. לתכניות מחקר בעלות ישימות כלכלית מתבצעת גם הערכה כללית ונקבעת תרומתן לחקלאות.

3. פירוט הקרנות השונות

3.1 קרן המדען הראשי

הקרן המרכזית של לשכת המדען הראשי, הפועלת מדי שנה לאישור הצעות מחקר רב-שנתיות. במסגרתה פועלים צוותי היגוי בנושאים המועדפים כלהלן:

פרחים; עצי פרי; הדרים; ירקות; בעלי חיים (כולל מדגה, חקלאות ימית ודבורים); ייעול השימוש במים; הדברה ידידותית לסביבה; מדעי המזון; חקלאות אורגנית; גידולי שדה) ושטחים פתוחים; ביטכנולוגיה; כלכלה, שיווק ופיתוח הכפר; מיכון חקלאי; חדשנות, עתידנות ומוצרים חדשים.

3.2 מו"פ עסקי בחקלאות

הקרן מופעלת בשיתוף לשכת המדען הראשי במשרד הכלכלה, על פי חוק המו"פ בתעשייה. היא מיועדת לחברות וליזמים המעוניינים ליזום ולנהל מחקר יישומי לפיתוח מוצר או טכנולוגיה ליצוא. הקניין הרוחני המפותח בבעלות החברות והיזמים. ממכירות המוצר או הטכנולוגיה משולמים תמלוגים למדינה בהתאם להיקף המכירות ועד סכום שלא יעלה על היקף התמיכה שניתנה.

3.3 קרנות דו-לאומיות

לשכת המדען הראשי מפעילה קרנות דו-לאומיות בשיתוף גרמניה, סין והאיחוד האירופי בתחומי חקלאות ים-תיכונית, וטרינריה ופיתוח הכפר.

3.4 תחומי מחקר עיקריים וחדשנות

בשנת 2016 המשיכה לשכת המדען בהפעלת מיזמים ומרכזי מצוינות, כגון:

מקורות חלבון אלטרנטיביים; ביטחון ובטיחות מזון; עמידות גנטית של צמחי מטע למחלות;

טכנולוגיות של חקלאות מדייקת להקטנת תשומות בחקלאות; ניצול חומרי פסולת חקלאיים והפיכתם ממטרד למשאב; זיהוי חומרי טבע בעלי פוטנציאל להדברה ירוקה; פיתוח מוצרי פרחים חדשים; אוורור בית שורשים וטכנולוגיות שימור קרקע; הקטנת תנועת מזהמים בקרקע; מניעת איבודי מזון לאחר הקטיף; פיתוח דגנים חדשים; פיתוח חיסונים חדשים למחלות צאן ובקר.

עריכה גנומית - הוקם מרכז מחקר לפיתוח מוצרים צמחיים מהונדסים גנטית, אך ללא שימוש בהנדסה גנטית, מתוך התפיסה כי מוצרים אלה ניתן למסחר ביתר קלות ולהטמיע בקרב החקלאים והציבור.

קנאביס רפואי - ממנו מחקרים בסך שמונה מליון שקל בנושא.

מרבית המיזמים, הן המתמשכים והן החדשים, נשאו אופי של מחקר אינטר-תחומי ובין-מוסדי.

3.5 מופי"ם אזוריים פריפריאליים

מיזמי מופי"ם אזורי בפריפריה לאורך גבולות המדינה המשותפים לקרן קיימת לישראל (קק"ל), ולמשרד החקלאות ופיתוח הכפר מתמקדים בפיתוח החקלאות באזורי עדיפות לאומית לאורך גבולות המדינה ובמימון מחקרים ייחודיים הנוגעים לבעיות אזוריות אלו.

4. מערך בקרת מחקרים

הלשכה מפעילה מערך בקרת מחקרים שנועד לבדוק את התאמת תוצאות המחקר מול היעדים והמטרות שהוגשו בהצעת המחקר. המערך עוקב אחר ביצוע המחקר באמצעות דו"חות מחקר (מדעי וכספי) המוגשים לקרן בכתב ובע"פ, ובאמצעות בקרת שטח על ידי נציג הקרן, המגיע לאתרי הניסוי ובודק את התאמת הביצוע לתכנית המחקר שאושרה, וכן את ההתקדמות שהושגה מראשית המחקר ועד ליום הבקרה.

מערך הבקרה מופקד על העברת הידע מהמחקר לידי המדריכים והחקלאים (בכתב ובע"פ) כולל הפצת דו"חות כתובים של המחקרים בגמר המחקר. בשנה האחרונה הוחל התהליך של פרסום והפצת הדיווחים במדיה האלקטרונית.

בשנת 2016 הופעלה רמה נוספת של בקרה, הכוללת ימי דיווח ע"י החוקרים ודיון שנתי במחקרים בחלוקה ענפית. הדיון נערך בעזרת מדענים מומחים לכל ענף, המנתחים את תוצאות המחקרים. בדיון משתתפים מדענים, מדריכים וחקלאים. תוצאות הדיונים יישמשו בהמשך את מקבלי ההחלטות. במסגרת דיונים אלה מתגבשות המלצות על התוצאות הניתנות ליישום ועל פערי הידע המחייבים המשך מחקר, ומעקב אחר יישומי המחקרים.

5. תקציבים בשנת 2016

סה"כ תקציבי המחקר לשנת 2016 (כולל התמיכה במופ"ים) מסתכמים בכ-65 מיליון ₪ לפי החלוקה שלהלן: מחקרים בקרן מרכזית - 40 מיליון ₪; מיזמים ומרכזי מצוינות - 13 מיליון ₪; תכנית ניצן תיבת נח* - 7 מיליון ₪; מופי"ם עסקי בחקלאות - 2 מיליון ₪; מחקרים בינלאומיים עם מדינות אירופה ואחרות - 3 מיליון ₪. *תיבת נח היא סוג של קול קורא בה חוקר וגורם מהתעשייה מגישים את התוכנית יחד. (מאחר ובאים זוגות זוגות)

הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר

האגף לתכנון ופיתוח הכפר

האגף לתכנון ופיתוח הכפר פועל בשני תחומי פעילות עיקריים: תחום התכנון והבניה ותחום פיתוח הכפר. האגף ממונה על גיבוש ויישום מדיניות המשרד בתחומים הללו.

תחומי הפעילות

- אחראי לקידום מסמך מדיניות התכנון – החקלאות והכפר בישראל.
- מלווה ומנחה מקצועית את נושאי התכנון והבניה במשרד ופועל לייצוג המשרד במוסדות התכנון.
- אחראי ליישום פרויקט רב שנתי של שיקום התשתיות ביישובים הכפריים, מכוח החלטות ממשלה – שיקום תשתיות, עוטף עזה, רמת הגולן.
- אחראי לקידום נושאי פיתוח הכפר מול מוסדות ומשרדי ממשלה ובהם מינהל מקרקעי ישראל.
- מכין, מפעיל ומלווה את הכנת התכניות הסטטוטוריות המלוות את הרפורמה בענף ההטלה.
- אחראי על ועדת הפרוגרמות וועדת היגוי בינמשרדית לעניין ישובים דלי אוכלוסין.
- מתכנן, מפעיל ומבקר את תכנית פיתוח הכפר.
- מרכז מקצועית הכנת תכניות סטטוטוריות על ידי המשרד בנוגע לשטחים, מתקנים ומבנים חקלאיים.
- ייצוג המשרד במועצת רשות מקרקעי ישראל – להלן "רמ"י", בוועדות הפקעות, בוועדה לתכנית אתרי מורשת, בוועדה להתיישבות בודדים, בוועדת היגוי לתכניות אב לאזרחים ותיקים ובוועדות בתחום התיירות והנופש.

שלוש המשימות המרכזיות בתוכנית העבודה לשנת 2016

1. מסמך מדיניות תכנון – החקלאות והכפר בישראל.
2. ייצוג השר במוסדות התכנון והבניה וההיערכות לאחר שינוי החוק.
3. תכנית פיתוח הכפר.

תכנון – נושאים עיקריים

תכניות במסגרת הוועדה לקידום מתחמי בנייה מועדפים – להלן "הותמ"ל" – המשרד מנהל מעקב אינטנסיבי אחר תכניות הותמ"ל אשר יש להן השלכות רבות על קרקע חקלאית ועל היישובים הכפריים. המשרד מקדם חוות דעת, מסמכי עמדה ואף התנגדויות לתכניות הללו תוך נסיון לשיתוף פעולה עם מינהל התכנון, רמ"י ומשרד השיכון ליעול התכנון ולצמצום הפגיעה בקרקע החקלאית.

תמ"א 1 – המשרד שותף בוועדות התכנון והבניה לדיונים על אישור הפרקים השונים של התמ"א. במסגרת זו נדונים נושאים של שטחים חקלאיים אשר במסגרת שטחים מוגנים, שטחי נחלים ופשטי הצפה, מרעה בשטחים פתוחים ועוד. לייצוג שותף גם האגף לשימור קרקע וניקוז. הדיונים מצויים בשלבי האישור האחרונים.

תכנית למבנים חקלאיים במחוז הצפון – קבלת החלטה בוועדה המחוזית למתן תוקף.

תכנית לנווה יער – קידום התכנית של נווה יער.

מבנים חקלאיים – המשרד השלים הכנת נוהל חדש בתיאום עם עבודת הפחתת הרגולציה ובהתאם לשינויים בחוק התכנון והבניה.

בקעת בית נטופה – התכנית אשר הובלה ע"י המשרד בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה ובאמצעות רשות ניקוז קישון מצויה בשלביה האחרונים. התכנית נתמכת ע"י קרן שטחים פתוחים.

רישוי זמין – בשנת 2016 התקיימו הדרכות במחוזות על מערכת רישוי זמין. העבודה על המערכת הוטמעה בעבודת המחוזות.

ועדת פרוגרמות

הכנת הנושאים השונים לקראת דיוני ועדת פרוגרמות, נערכת ע"י האגף לתכנון ופיתוח הכפר ברשות לתכנון, בשיתוף עם מחוזות המשרד. הכנת הנושאים השונים כרוכה בדיוני הכנה, בהשגת אישורים, בסיורים, בבדיקת ובהערכת השלכות הרוחב, באיתורים ובזיהוי אמצעי ייצור נדרשים ועוד.

בשנת 2016 דנה ועדת הפרוגרמות ב- 4 מסגרות מרחביות/פרוגרמות אזוריות, ב- 24 פרוגרמות יישוביות, ובשבעה מיזמים חקלאיים. הועדה אישרה המלצות ועדת ההיגוי הבין משרדית ביחס ל-32 ישובים דלי אוכלוסין ואישרה נוהל למיזמים חקלאיים בישובים קהילתיים.

להלן פירוט פרוגרמות מרחביות שאושרו/בתהליך

- מסגרת מרחבית לתקני גודל נחלה בגליל עליון – הגדלת תקן גודל נחלה עד 45 דונם לנחלה.
- מסגרת מרחבית לתקני נחלות בעמק הירדן – הגדלת תקן גודל נחלה עד להיקף של 45 דונם לנחלה.
- מסגרת מרחבית לתקני נחלות בעמק יזרעאל – הגדלת תקן גודל נחלה או תקן מספר נחלות.
- מסגרת מרחבית לתקני נחלות ברמת הגולן – בטווח המידי הגדלת מספר הנחלות ל-4 יישובים. הפרוגרמה אושרה לשלושה יישובים (כנף, אניעם, אודם). בשלב הביניים תבוצע השלמה ל-100 נחלות בכל היישובים שמספר הנחלות הופחת בהם לפי הפרוגרמה הקודמת. בשלב הבא ייקבע תקן של 150 נחלות לכל יישובי הגולן.

מסמך מדיניות תכנון החקלאות והכפר בישראל

חדש !! מסמך מדיניות תכנון החקלאות והכפר בישראל - לקישור לחצו כאן.



משרד החקלאות ופיתוח הכפר יזם בשיתוף עם מנהל התכנון במשרד הפנים, הכנת מסמך מדיניות תכנון ארצית לחקלאות ולכפר בישראל. תוצרי התכנית כונסו בשני כרכים: כרך א כולל את דו"ח 1 – איפיון, מיפוי ומגמות. כרך ב כולל את דו"ח מס' 2 – מטרות ועקרונות התכנון ואת דו"ח מס' 3 – מדיניות והמלצות. בשנת 2016 נערך כנס השקה של המסמך והוא הופץ לבעלי עניין, משרדי ממשלה וגופי תכנון, מוסדות אקדמיים ועוד. צוות האגף מופיע בפורומים ובכנסים שונים להציג את התכנים המגוונים הכלולים במסמך. בנוסף הוכנו מסמכי הנחיות לנושאים ספציפיים ובהם תכניות כוללניות במרחב הכפרי.

תכנית לפיתוח הכפר

תכנית פיתוח המרחב הכפרי מופעלת על ידי צוות האגף לתכנון ופיתוח הכפר באמצעות המחוזות ובליווי צוות יועצים מקצועי אשר מסייע למעקב אחר התכניות השונות, מרכז את הנתונים ועומד על איכות התכניות והתאמתן ליעדי התכנית. את הפעילות מלווה פרסום ידיעון רבעוני "מדברים פיתוח הכפר" המופץ ליישובים, למועצות אזוריות ולכל המעורבים והמתעניינים במרחב הכפרי.

מלבד תקציב פיתוח הכפר לשנת 2016 (כחלק מתקציב תלת שנתי לשנים 2015-2017), הורחבו תקציבי הפעילות ונוספו תמיכות מכוח החלטת ממשלה 1561 להסבת מבני יבילים למבני קבע ושיפוץ מבני ציבור. משימה נוספת נגזרה מהחלטת ממשלה 2017 בעקבות מבצע צוק איתן שבה הוטל על המשרד לעזור בהכנת פרוגרמות חקלאיות ליישובי עוטף עזה.

פיתוח הכפר 2016 – אלש"ח

לפי מחוזות המשרד:

פיתוח הכפר		חטיבת תכנון		חטיבת פיתוח		סך הכול	
מחוז	מס' בקשות שאושרו	סכומי התמיכה	מס' בקשות שאושרו	סכומי התמיכה	מס' בקשות שאושרו	סכומי התמיכה	סכומי התמיכה
גליל גולן	14	1,966	1	500	15	2466	
העמקים	5	1,339	18	9,860	23	11,199	
המרכז	1	700			1	700	
הנגב	31	2,135	11	3,838	42	5,973	
השפלה וההר	3	950			3	950	
סכום כולל	54	7,090	30	14,199	84	21,289	

לפי נושאים:

סוג הפרויקט	מס' בקשות שאושרו	עלות	סכומי התמיכה
מוקדי משיכה תיירותיים במרחב הכפרי	5	11,080	2,150
שימור מורשת חקלאית כפרית	3	1,340	466
שיפור חזות היישוב	7	5,386	2,268
מבני ציבור לפי החלטת ממשלה מס' 1561	15	14,356	9,313
סכום כולל – פיתוח	30	32,162	14,197
תכנית אזורית	14	5,288	2,383
תכנית יישובית	35	6,129	2,187
תכנית כוללנית	5	8,789	2,520
סכום כולל – תכנון	54	20,206	7,090
סך הכול	84	52,368	21,287

השקעות בתחום פיתוח הכפר – חטיבת פיתוח – 14.2 מלש"ח

במהלך שנת 2016, בתחום פיתוח הכפר (חטיבת הפיתוח) אושרו 30 בקשות לתמיכה ע"י המשרד בסכום כולל של כ- 14.2 מלש"ח ליישובים בתחום 3 מחוזות המשרד (גליל-גולן; העמקים והנגב). עיקר התמיכות, סכום של כ- 9.3 מלש"ח, ניתן בפרויקט מבני ציבור בהתאם להחלטת ממשלה מס' 1561; בפרויקט שיפור חזות היישוב הושקעו 2.2 מלש"ח; מוקדי משיכה תיירותיים במרחב הכפרי הושקעו 2.1 מלש"ח ו- 466 אלש"ח הושקעו לשימור מורשת חקלאית כפרית.

השקעות בתחום פיתוח הכפר – חטיבת תכנון – 7.1 מלש"ח

במהלך שנת 2016, בתחום פיתוח הכפר (חטיבת הפיתוח) אושרו 30 בקשות לתמיכה ע"י המשרד בסכום כולל של כ- 14.2 מלש"ח ליישובים בתחום 3 מחוזות המשרד (גליל-גולן; העמקים והנגב). עיקר התמיכות, סכום של כ- 9.3 מלש"ח, ניתן בפרויקט מבני ציבור בהתאם להחלטת ממשלה מס' 1561; בפרויקט שיפור חזות היישוב הושקעו 2.2 מלש"ח; מוקדי משיכה תיירותיים במרחב הכפרי הושקעו 2.1 מלש"ח ו- 466 אלש"ח הושקעו לשימור מורשת חקלאית כפרית.

תיירות כפרית / חקלאית

1. **חממת התיירות** – במסגרת חממות התיירות משרד החקלאות ופיתוח הכפר משתתף במימון היועצים בפרויקטים תיירותיים במרחב הכפרי בלבד. החממות הופעלו בשנת 2016 באמצעות הרשות לפיתוח הגליל, הרשות לפיתוח הנגב. התמיכה בחממות בשנת 2016 הייתה ב-250 עבודות ייעוץ שניתנו ליזמי התיירות חדשים וותיקים במרחב הכפרי.
2. **מרכזי מבקרים, תיירות חקלאית** – משרד החקלאות ופיתוח הכפר תומך בהקמת מרכזי מבקרים לתיירות כפרית וחקלאית ותמיכה בעסקים קטנים כפרויקטים שמשלבים תיירות/יזמות במשק/ענף חקלאי. התמיכה היא במענק של 40% מהשקעה עד גובה של 250,000 ₪.
- בשנת 2016 תמך המשרד ב 8 מיזמים בסכום של 714 אלש"ח.**
3. **השתתפות בקידום מכירות** – התיירות החקלאית והכפרית הינן מכשיר לחשיפת הציבור הרחב לחקלאות, למוצרים הנלווים לה ולעוסקים בה ולהגברת ההכנסות מהתיירות החקלאית.
- בשנת 2016 אושרו 26 בקשות לתמיכה בהיקף של 1,227 אלש"ח.**
4. **צוות לגיבוש כללים לרישוי עסקים קטנים משלימים לחקלאות** – הצוות שפועל להסדרת הכללים לרישוי העסקים הנלווים לחקלאות במשקים החקלאיים, עקב והעיר על המפרטים האחידים שפורסמו, הכין טיוטת מדריך להוצאת רישיון עסק, ופעל עם משרד הבריאות להוצאת מסמך גמישות לדרישות בעסקים קטנים.
5. **"התיירות"** – כדי לדווח על הפעילות וליידע על חידושים בענף התיירות החקלאית והכפרית אנו מוציאים פעמיים בשנה את התיירות – עלון אלקטרוני לענייני תיירות חקלאית וכפרית.
6. **כנס פיתוח הכפר 2016** – בוצע כנס בחודש יוני שבמרכזו הייתה השקת מסמך מדיניות תכנון החקלאות והכפר בישראל.
7. **קידום התיירות בחברה הבדואית** – בהתאם להחלטת ממשלה 2025 המשרד אחראי לקידום התיירות בחברה הבדואית. הפעילות נעשית בשיתוף עם הרשות לפיתוח הנגב והמשרד לשוויון חברתי. בשנת 2016 בין שאר הפעילויות שבוצעו, נעשה מיתוג לתיירות בחברה הבדואית, התקיימו מספר פסטיבלים ואירועים, ביניהם פסטיבל לילות רמדאן ברהט, פסטיבל קסם המדבר והחברה הבדואית השתתפה פעם ראשונה בפסטיבל דרום אדום.

קורסים והדרכות

מטרת הקורסים וההדרכות הינה להדריך ולהכשיר את תושבי המרחב הכפרי ובעיקר את מנהיגיו בניהול וקידום היישובים, בפיתוח בר קיימא בפיתוח יזמי מינורי, תיירות ובר קיימא ועוד. הקורסים יפתחו צוהר ואף עולם רחב בנושאים שונים, יכשירו במיומנויות שונות ויסייעו בהובלה של יישובי ותושבי המרחב הכפרי לאופקים חדשים. יעדי התמיכה:

1. הדרכות מקצועיות במגזר הכפרי בנושאים ארגוניים, פיתוח כלכלי ותיירותי.
2. הדרכת כוח אדם ניהולי ביישובי המרחב הכפרי.
3. הטמעת מדיניות פיתוח בר קיימא בקרב תושבי המרחב הכפרי ונציגיו.
4. סיוע בגיוון מקורות הפרנסה לתושבי המרחב הכפרי הנפלטים מענף החקלאות.

תחומי המימון העיקריים בנוהל הקורסים: הכשרה והדרכות לבעלי תפקידים / יזמות ופיתוח כפרי / איכות סביבה ופיתוח בר קיימא / תיירות ונופש / צמיחה דמוגרפית / ניהול עסקי לחקלאים / שימור ומורשת הכפר / גישור ביישוב הכפרי / חקלאות ושטחים פתוחים / פיתוח קהילתי.

בשנת 2016 אושרו 26 בקשות לתמיכה בהיקף של 793 אלש"ח.

פעילות הרשות המוסמכת לחוק ההתיישבות החקלאית

חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), התשכ"ז-1967 מהווה כלי נוסף (בצד הכלים החוזיים העומדים לרשות המדינה), לפיקוח ולאכיפה של חוזה החכרת המקרקעין החקלאי בין המדינה, באמצעות רשות מקרקעי ישראל, לבין בעל הזכויות בקרקע, ובנוסף החוק מאפשר לחקלאות להתקיים בתנאים המשתנים באמצעות מתן היתר לשימוש חורג בקרקע חקלאית.

כאמור, הפעילות של הרשות המוסמכת לחוק ההתיישבות מתחלקת ל-2 תחומים עיקריים:

- **טיפול בבקשות** של בעלי זכויות לקבלת היתר לשימוש חורג לפי סעיף 2 לחוק.
- **פיקוח ואכיפה** יזומה במקרים בהם עולה חשד להפרת החוק.

פעילות לשנת 2016

במהלך שנת 2016 הוגשו 210 בקשות לקבלת היתר לשימוש חורג. הוצאו 150 התראות על חשד להפרה על חוק ההתיישבות. מספר אירועים בתהליך 620.

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2017

- החל מהלך של אפיון ופיתוח מערכת מחשוב ייעודית למעקב ובקרה על אירועים בחוק ההתיישבות.
- בחינת נהלי עבודה ליישום חוק ההתיישבות.
- אכיפה מוגברת לענפים נבחרים.

תחום גרעינים משימתיים

רקע כללי:

החל משנת 2015 פועל משרד החקלאות בתחום הגרעינים המשימתיים, המנוהל באגף ההתיישבות ברשות לתכנון. תמיכות לגרעיני המשימה מוקצות באמצעות מבחני תמיכה לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב. התמיכות מהוות מקור תמיכה לקהילות המשימתיות בשני אופנים עיקריים:

1. השתתפות בתשלום שכר למנהלי הגרעינים ולעובדים בגרעין.
2. השתתפות בתשלום עבור פעילויות חברתיות וקהילתיות אותן מקיים הגרעין בתחום מגוריו.

א. עיקרי פעילות היחידה בשנת 2016 כפי שאושרו הם:

1. יישום התמיכה בגרעינים לשנת 2016.
 2. ליווי הגרעינים וגיבוש תכנית הדרכה.
- בשנת 2016 נתמכו 202 גרעינים משימתיים ויזמים בסכום של 33,011,117 ₪ (תשלומים והתחייבויות, המהווה 99.5% מתקציב 2016).
 - התמיכה בוצעה באמצעות 2 קולות קוראים:

קול קורא 6461 שכר: הוגשו 186 בקשות לתמיכה. מתוכן, אושרו לתמיכה 115 גופים בסכום כולל של 15,973,765 ₪.

קול קורא 6858 שכר ופעולות: הוגשו 178 בקשות לתמיכה. מתוכן אושרו לתמיכה 96 גופים בסכום כולל של 17,037,352 ₪.

- בעקבות מחסור בכוח אדם מקצועי, לא גובשה תכנית הדרכה וליווי מקצועי לגרעינים המשימתיים בשנת 2016. המשימה הועברה לביצוע לשנת 2017.

ב. סקירת עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2017 כפי שנקבעה בתוכנית העבודה של המשרד:

1. יישום התמיכה בגרעינים לשנת 2017 (באמצעות קול קורא מס' 7629 תמיכה בשכר ופעולות).
2. הכנת נהלי עבודה לנושא הגרעינים.
3. ליווי הגרעינים וגיבוש תכנית הדרכה.
4. הכנת תכנית עבודה לאגף הגרעינים, מדדים ותוצאות מצופות.
5. הגדרת והקמת מערכת מידע לניהול התמיכות בגרעינים.
6. הקמת שולחן בין משרדי לנושא הגרעינים המשימתיים.

ג. תקציב היחידה בשנה החולפת ובשנה הנוכחית:

1. תקציב בשנת 2016 : 33,173,000.00 ₪, מתקנה מס' 33080105.
2. תקציב לשנת 2017 : 29,856,307.50 ₪, מתקנה מס' 33080105.

ד. רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהיחידה פרסמה בשנת 2016:

- היחידה קיימה כנס הסברה לגרעינים ובו נמסר מידע והוצגה מצגת מקיפה על נהלי התמיכה ועל ההכנה הנדרשת לשם הגשת בקשות – על ידי כל גורמי המקצוע המעורבים בנושא.
- דף היחידה באתר המשרד מתעדכן באופן תדיר, וניתן למצוא בו את כל המידע הרלוונטי הנוגע לגרעינים משימתיים.
- לינק לדף גרעיני המשימה:

http://www.moag.gov.il/yhidotmisrad/reshut_techun/gareinim/Pages/default.aspx

ה. רשימת החוקים / סמכויות על פיהם פועלת היחידה:

- היחידה פועלת ליישום החלטת ממשלה 741 משנת 2013, שעניינה תכנית אסטרטגית לעידוד וחיזוק ההתיישבות. בהחלטה זו הוגדר הצורך בחיזוק ההתיישבות באמצעות קבוצות התיישבות המגיעות ומתאספות במטרה להתיישב באופן קבוע וליצור שותפות עם הקהילות המקומיות. התמיכות מחולקות בהתאם ומכוח נוהל שר האוצר לנושא התמיכות: "נוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה ולדיון בהן" לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
- היחידה בנתה מבחני תמיכה בגרעיני המשימה לפי תקנה 3 א ובהתאם להנחיות החשכ"ל, נוהל שר אוצר והנחיות משרד המשפטים. נהלי התמיכה אושרו על ידי השר ופורסמו ברשומות.
- היחידה מפרסמת קולות קוראים, מפעילה את ועדת התמיכות בהתאם לקבוע במבחני התמיכה.

אגף התיישבות - טיפול במפוני גוש קטיף וצפון השומרון

הגדרת המשימה של היחידה המטפלת במפוני גוש קטיף הינה קידום המשפחות הזכאיות המתגוררות בדיוור הזמני לבתי הקבע באמצעות "סל הכלים" שהועמד למטרה זו בהחלטות הממשלה.

הסכמי העתקה: במהלך שנת 2016 נחתם הסכם ההעתקה האחרון עם קבוצה של 20 משפחות מקרב המפונים שביקשו להצטרף לקיבוץ נווה ים.

מוסדות ציבור: סעיף 81(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005 קובע כי תנופה רשאית להתקשר בהסכם עם מוסד ציבור לעניין העתקת פעילותו ולהסדיר את המשך הפעילות מחוץ לשטח המפונה. מוסד ציבור הינו מוסד שפעילותו בשטח המפונה משמשת ומיועדת בעיקר לישראלים שמרכז חייהם אינו בשטח המפונה, או שהוא מוסד חינוך פנימייתי.

בשנת 2016 הוחל בתכנון של 2 מוסדות ציבור כאלה: ישיבת "נצר מטעי" באריאל וישיבת "תורת החיים" ביד בנימין. כן נמשכה הקמתם של מוסדות ציבור נוספים: ישיבת ההסדר נווה דקלים באשדוד, מדרשת נצרים ביישוב בני נצרים שבחבל אשכול ומדרשת הדרום ביישוב נטע שבמזרח לכיש. שלוש מוסדות אלו עתידים להתאכלס במהלך שנת 2017.

בתי מגורים: בשנת 2016 עברו 78 משפחות לבתי הקבע. 82% ממשפחות המפונים הגיעו לבית הקבע.

במסגרת פתרונות הדיור העומדים לרשות המפונים המעוניינים והזכאים לכך, ניתן להציב מבנה מגורים יביל על מגרשי הקבע של אותם מפונים. המשרד מטפל כיום בהצבת 25 מבנים כאלו במספר יישובים. הצבת המבנים מתבצעת באמצעות חברת עמיגור והחטיבה להתיישבות.

בכוונת המשרד לאכלס חלק ממבנים אלו במהלך שנת 2017 ולהתחיל בטיפול בהצבת כ-20 מבנים נוספים. הטיפול כולל את התהליך כולו החל מהגשת בקשה להיתר בנייה וכלה בקבלת טופס 4 ואכלוס המבנים.

תקציב מוניציפאלי לרשויות קולטות: כחלק מהמאמץ להעביר את הטיפול במפונים לרשויות המקומיות שקלטו אותן ולהאיץ את הטיפול באותן משפחות שטרם החלו בבניית בתי הקבע, העביר המשרד לרשויות שקלטו מפונים בהיקפים ניכרים, תקציב מיוחד עבור פעולות בתחום המוניציפאלי והחברתי. סך התקציב שהועבר בשנת 2016 מסתכם בסכום של 15.2 מיליון ₪. בשנת 2017 תימשך התכנית וסך התקציב המיועד לה עומד על 12 מיליון ₪.

ועדת זכאות: בוועדת הזכאות התקבלו 315 החלטות בתביעות המפונים לפיצוי. התביעות הינן בגין בית המגורים וכן בגין עסקים חקלאיים ועסקים אחרים, תביעות בהן זכאים המפונים לפיצוי ע"פ חוק יישום תכנית ההתנתקות התשס"ה-2005. בוועדה המיוחדת, הפועלת ע"פ אותו חוק ודנה בתביעות שהן לפני משורת הדין, התקבלו 61 החלטות ואף הן עוסקות בבית המגורים ובעסקים. סך הפיצוי ששולם למפונים בשנת 2016 מסתכם ב-83 מיליון ₪.

בשנת 2017 עתידות הוועדות להוסיף ולדון בתביעות המונחות לפנייהן והתקציב העומד לרשותן אינו מוגבל. היות והוועדות פועלות ע"פ החוק, הרי שהחלטותיהן הינן כהחלטות הניתנות בבית המשפט וחובה לכבדן.

תקציב: סך כל התקציב שהועמד לרשות המשרד לטובת הטיפול במפונים בשנת 2016 הינו 166.2 מיליון ₪. התקציב העומד לרשות המשרד לטובת המפונים בשנת 2017 עומד, נכון לעכשיו על סך של 42.4 מיליון ₪ הסכום צפוי לגדול במהלך השנה, בהתאם לצרכים ובכפוף לחוק יישום תכנית ההתנתקות.

האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב

סקירת עיקרי פעילות בשנת 2016

- **מעקב ובקרה החלטת ממשלה 3708 - תכנית לקידום הצמיחה והפיתוח הכלכליים של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2012-2016:**

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ-1,200 מיליון ₪. הביצוע ע"י 15 משרדי ממשלה ויחידות נלוות. צוות האגף עוקב אחד יישום ההחלטה וכן מוודא כי התקציב המיועד מוקצה בהתאם ליעדי ההחלטה וכן מסייע בפתרון חסמים הקשורים בתכנית. מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המשרדים השונים.

קישור להחלטת ממשלה 3708:

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2011/Pages/des3708.aspx>

- **מעקב ובקרה החלטת ממשלה 2025 – תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום:**

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ- 112 מיליון ₪ לקידום מיזמים חברתיים בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב. הביצוע ע"י 9 משרדי ממשלה ויחידות נלוות. האגף מוסר דיווחים אודות התקדמות התכנית בסעיפיה הנוגעים לחברה הבדואית בנגב לאגף תיאום מעקב ובקרה במשרד ראש הממשלה. בנספח מספר 7 לדו"ח זה, מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המשרדים השונים.

קישור להחלטת ממשלה 2025

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2014/Pages/des2025.aspx>

- **מעקב ובקרה החלטות ממשלה 1696, 546 ו- 1264**

החלטת ממשלה 546 עוסקת בתכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להעתקת מחנות צה"ל לנגב. במסגרת החלטה זו והחלטות ממשלה אחרות תוקצבו כ- 82 מיליון ₪ להקמה והפעלה של מערך סביבתי לטיפול בפסולת ביישובי הבדואים בנגב. נציג האגף הנו חבר בוועדה בין משרדית בהובלת המשרד להגנת הסביבה העוסקת בהקצאת תקציב הנגזר מהחלטות אלו.

קישור להחלטת ממשלה 1696, 546 ו- 1264 :

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2013/Pages/des546a.aspx>

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2014/Pages/dec1696.aspx>

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2016/Pages/des1264.aspx>

- **קידום מיזמים חברתיים:**

קידום מיזמים בתחום חינוך בלתי פורמאלי, החברה והרווחה. האגף מקדם מיזמים וכן תומך בפעולות לחיזוק שירותי השכלה, חינוך וחברה בקרב ילדים ומבוגרים מהחברה הבדואית בנגב. עיקר הפעולות מתבצעות במסגרת מיזמים משותפים וכן איגום משאבים יחד עם משרדי ממשלה אחרים מובילים. מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המיזמים השונים.

- **קידום מיזמים חקלאיים**

מצ"ב טבלה המרכזת את הפעילות והניצול התקציבי של המשרדים השונים.

- **הכנת תכנית חומש לפיתוח כלכלי חברתי 2017 – 2021**

נתוני תקציב של היחידה (פעולות – סוף שנה)

היקף תקציב :	39,812 אלש"ח
ניצול תקציב :	13,763 אלש"ח
יתרת התחייבויות :	25,506 אלש"ח

עיקרי הפעולות המתוכננות לשנת 2017

- **התנעה, מעקב ובקרה החלטת ממשלה 2397 - תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2017 – 2021.**

במסגרת החלטת הממשלה אושרו תקציבים בהיקף של כ- 3,000 מיליון ₪. הביצוע ע"י 14 משרדי ממשלה ויחידות נלוות. האגף גיבש את ההחלטה לאישור הממשלה בשיתוף עם אגף התקציבים במשרד האוצר.

- **המשך מעקב ובקרה אחר החלטות ממשלה וביצוע מיזמים כלכליים וחברתיים לצמצום הפערים בקרב האוכלוסייה הבדואית.**

כללי

גורמי הייצור מהווים כלי מדיניות מתווך בין יעדים לאמצעים, המאפשר ויסות הקצאתם על פי קריטריונים שיובילו להשגה של הרווחה החקלאית והציבורית הכוללת. ככאלה, הם יכולים לקחת בחשבון יעדים כמו ביטחון מזון, התיישבות, שמירה על קרקע חקלאית, קיומן של ריאות ירוקות ושמירת ערכים לאומיים, חברתיים וציבוריים. מדיניות המים והקרקע עשויה להשפיע על העיצוב וקביעת הגבולות בין האזור הכפרי והאורבני, בעוד ויסות גורם העבודה (עובדים זרים וישראלים) משפיע על שוק העבודה ועל היקף הייצור החקלאי, שלמדינה יש עניין בשניהם. האגף הכלכלי ברשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר פועל בכל הקשור בהקצאת גורמי ייצור עם גורמים ממשלתיים נוספים כמו רשות המים, רשות ההגירה, רשות מקרקעי ישראל, המשרד לאיכות הסביבה, משרד האוצר, משרד רוה"מ, משרד התמ"ת וכן עם מועצות ייצור, כמו מועצת החלב, מועצת הצמחים ומועצת הלול - כל הגורמים הללו יחד מעצבים מדיניות זו.

מים

בשנת 2016 הקצאת המים השפירים הכוללת לחקלאות התייצבה על 676 מלמ"ק במרחב התלת-אגני; 530 מלמ"ק במערכת הארצית; ו-146 מלמ"ק במעלה כנרת. בנוסף החקלאות צורכת כ-450 מלמ"ק מי קולחין מתוכם כ-150 מלמ"ק מי שפד"ן.

גם בשנה זו הסדרת ההקצאה של המים לחקלאות מבוצעת על ידי תקנות מים שעליהן חותם שר החקלאות ופיתוח הכפר, וזאת בהתאם לשינוי שחל בחוק המים (2007). תקנות המים קבעו מודל להקצאת מים שפירים וכן מודל המרת מים ממים שפירים למי קולחין.

מודל ההקצאה בשנת 2016 התבסס על הקצאות שנת 2015, ובנוסף הוקצו כ-26 מלמ"ק לשם פיתוח חקלאי אצל היצרנים הקיימים וכן עידוד כניסתם של צרכנים חדשים.

במסגרת הכלים לסיוע בהתמודדות עם המחסור במים בשנות המשבר, נמשך נוהל ניוד מים בין הצרכנים, שהחל בסוף שנת 2008. מטרת ניוד המים לאפשר לצרכן שזקוק לתוספות מים לנייד אליו מים מצרכן אחר, שמשקו היה יכול להסתדר באופן זמני עם היקפי מים נמוכים יותר. בנוסף, הרישיון המורחב בהיקף של 30% אושר על ידי מועצת רשות המים, ונתן לצרכנים אפשרות לצרוך מים בהיקף של 30% נוספים מהנקוב ברישיון שקיבלו, וזאת במחיר של 10% מתעריף המים השפירים.

בשנת 2016 נמשך יישומו של הסכם המים שנחתם בשנת 2006, ובו מתן תמיכה לחקלאים בגין ייקור המים השפירים אל מול מחיר ההפקה הממוצע. גם בשנה זו תעריפי מקורות התייקרו ב-18.0 אג' למ"ק, אך הצרכנים החקלאיים קיבלו תמיכה במסגרת הסכם המים, תמיכה הניתנת על ידי מינהלת ההשקעות במשרד החקלאות.

יש לציין כי בסוף שנת 2016, עם התקדמות תיקון 27 לחוק המים, היוצר אמבטיה תעריפית למים השפירים לחקלאות התקבלה החלטה ברשות המים כי מחירי המים לחקלאות המסופקים ע"י מקורות צפויים לרדת במהלך שנת 2017.

קרקעות

הקצאת קרקעות לחקלאות הינה הקצאה מנהלתית אשר מיועדת לאפשר גידול חקלאי לטובת פרנסת החקלאי וכן לשמר את השטחים הפתוחים באמצעות הגידולים החקלאיים השונים. הקצאת קרקעות לטווח ארוך מבוצעת באמצעות ועדת הקרקעות העליונה, שהיא אמונה על הקצאות קרקע כחלק ממשבצות היישובים או הקצאות לטווח ארוך לגידולים רב-שנתיים.

הקצאת הקרקעות בוועדת הקרקעות העליונה מתבצעת בהתאם לנוהל שנקבע, אשר מנחה את עבודת הוועדה. בשנת 2016 הוקצו קרקעות בהתאם לסעיפי הפטור מחוק חובת המכרזים, כדלקמן:

1. פטור ממכרז לפי תקנה 25(28): - **ביסוס והקמה של יישובים והשלמת משבצות חקלאיות**
2. פטור ממכרז לפי תקנה 25(21): - החלפת קרקעות "הענקת זכויות במקרקעין כנגד ויתור על זכויות במקרקעין".

להלן פירוט הבקשות והיקפן לפי מחוזות משרד החקלאות:

מחוז	מס' בקשות שנדונו	מס' דונמים שהומלצו להקצאה	תקנת סעיף פטור ממכרז	מס' דונמים שהומלצו להחלפה	תקנת סעיף פטור ממכרז
צפון	15	4,923	25(28)	1953	25(21)
שפלה והחר	1			154	25(21)
דרום	7	3715	25(28)	300	25(21)

תחום ענפי החי

חלב בקר

ענף החלב לבקר התאפיין בשנת 2016 בעלייה בצריכה ובייצור, סה"כ הייצור עמד על כ- 1.5 מיליארד ליטר עליה של כ- 3.5% בביקושים. בתקנות הפיתוח לשנת 2017 שאושרו בוועדת הכלכלה הוחלט על הקצאת כ- 50 מיליון ליטר לקליטת יצרני חלב חדשים, בענף הבקר, הצאן והעיזים.

תמיכה בשטחים פתוחים

בשנת 2016 ניתנו תמיכות למרעה לשם מתן עידוד ושמירת שטחים פתוחים. התמיכות ניתנות הן למרעה שנתי והן למרעה עונתי, המאפיין את המגזר הבדואי בנגב. התמיכה ניתנת לעדרי בקר וצאן ולצמצום זאבים. התקציב הכולל שהוקצה לנושא זה בשנת 2016 עמד על כ-22 מיליון ש"ח.

נושא	מספר בקשות	שולמו ₪
בקר	216	20,592,287
צמצום זאבים	4	10,000
צאן	84	863,717
סה"כ	304	21,466,004

כמו כן קיימות 15 בקשות אשר נשמרה להן הזכאות בהיקף של 644,844 ₪ ומטופלות בשנת 2017 להעברת התשלום בהתאם לנוהל התמיכה בשטחים הפתוחים. בגין הסכם הבקר שהחתם בשנת 2016 המרת מכסים בתמיכות ישירות, בתמורה לביטול המכסים הועלה תקציב התמיכה לכ- 35 מיליון ₪ לשנת 2017.

הטלה

התפלגות מכסות הביצים לפי אופי גידול:

מספר יצרנים		גליל		מרכז		סה"כ	
אופי גידול		מגדלים	מכסה	מגדלים	מכסה	סה"כ מגדלים	סה"כ מכסה
מחוץ לישוב		294	201	407	198	701	399
עצמאי		1,018	831	371	260	1,389	1,091
ראשי		236	202	82	145	318	347
שותפים בישוב		328	209	83	59	411	268
סה"כ (במיליוני ביצים)		1,876	1,443	943	662	2,819	2,105

חוק הגליל

במטרה לחזק את ההתיישבות החקלאית במרום הגליל, נקבעו ב"חוק הגליל, התשמ"ח – 1988" כמה הטבות ייחודיות לבעלי מכסות לייצור פטמים וביצי מאכל באזור זה, והן השלמת מכסה עד לכמויות הקבועות בחוק ומתן סובסידיה בגין ייצור בפועל של ביצי מאכל או פטמים.

באשר לזכאות לסובסידיה, נקבעו ב"חוק הגליל" כמה תנאים מצטברים, ובהם: קביעת מכסה אישית למגדל או למי שהוא חליפו ומגורי קבע במרום הגליל, כאשר ביחס לזכאים בהתאם להחלטות ממשלה מס' 838, (מיום 14/5/1996); 4829, (מיום 31/1/1999); 1626, (מיום 24/5/2000); הדרישה היא למגורי קבע ביישוב שבו נמצא המשק.

הקצאת עובדים זרים

בשנת 2016 נקבעה הקצאת העובדים הזרים על 24,999 עובדים קבועים ותוספת לשנתיים של 410 עובדים לחקלאים המעבדים שטחים בעוטף עזה. מכסה זו חולקה בין 300,5 חקלאים שביקשו לקבל היתרים לעובדים זרים בשנה זו.

הקצאת העובדים הזרים התבססה על נתוני המשק של החקלאי (גודל קרקע, סוג גידול, כמות מכסת הייצור, פדיון חקלאי ומסמכים מאמתים אודות הגידול) אשר הוגשו במסגרת מפקד עובדים זרים לשנת 2015. החלטת ממשלה מספר 1080 מיום 18.12.2013 הינה בנושא מכסת 24,999 עובדים זרים. החלטת ממשלה 2017 מיום 21.9.2014 הינה בנושא תוספת 410 עובדים זרים לחקלאים המעבדים שטחים בעוטף עזה.

עובדים ישראלים

בשנת 2016, הוחלט על ידי הנהלת המשרד לחזור לתמיכה עבור עובדים ישראלים חדשים בחקלאות בתשלום 1000 ₪ לחודש למעסיק במשך שנה. הועדה לעובדים ישראלים אישרה 341 בקשות חדשות בסה"כ 4,092,000 ₪. תוקף הנוהל הינו עד 31/10/16, ולכן מספר רב של מעסיקים מאזורים שונים, ובמיוחד בדרום, לא יכלו להגיש את הבקשות משום שתחילת העבודה העונתית של המועסקים חלה בחודש נובמבר. ישנה התעניינות מצד החקלאים, דרך המחוזות, להמשך התמיכה בשנת 2017.

1. התמיכה ניתנת בגין העסקה ישירה של העובד על ידי החקלאי (להבדיל מהעסקה באמצעות חברות כ"א).

2. התמיכה ניתנת בגין עבודה בתחומים שבהם מאושרת העסקה של עובדים זרים בחקלאות בלבד.
3. התמיכה ניתנת למעסיק שהעסיק את העובד לפחות 6 חודשים ב-75% חלקיות משרה לפחות.
4. התמיכה ניתנת בגין עובד חדש בלבד (עובד חדש הינו כזה שלא עבד בענף החקלאות במחצית השנה שקדמה להגשת הבקשה לתמיכה).

מחוז / שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	סה"כ
צפון	2	11	54	63	64	34	38	266
עמקים	3	21	144	146	118	89	127	648
מרכז	5	17	59	70	119	67	56	393
שפלה והר	-	2	66	58	65	12	34	237
נגב	10	90	140	204	210	74	86	814
סה"כ	20	141	463	541	576	276	341	2358

שנה	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
תקציב - מיליון ₪	0.6	4.23	13.89	16.23	13.416	1.656	4.092

פעילות בתחום מגזר המיעוטים

החקלאות במגזר הערבי המעסיקה כיום כ-4,000 חקלאים עצמאיים, נפרשת על פני שטח כולל בהיקף של כ-700,000 דונם, שמתוכם כ-500,000 דונם שטח מעובד, המהווה כ-13% מהיקף השטח המעובד בכל הארץ. מרבית השטח המעובד (כ-86%) במגזר הערבי מוגדר בעל. בשנת 2016 תחום מגזר המיעוטים עסק בנושאים:

- קידום נוהל להוצאת עדרים ממרכזי היישובים.
- ליווי ומעקב אחר הקצאת העובדים הפלשתינאים בענפי החקלאות.
- ליווי ומעקב אחר הקצאת גורמי ייצור לחקלאי המגזר.
- קידום פרויקט תכנון כולל לבקעת בית נטופה.
- קידום ביצוע מפקד חקלאות כללי במגזר המיעוטים.
- הכנת תכנית פעולה למאבק במחלת הברוצלוזיס במגזר בצפון הארץ.
- במהלך שנת 2017 עתיד תחום מגזר המיעוטים לעסוק בנושאים:
- המשך קידום נוהל להוצאת עדרים ממרכזי היישובים.
- המשך ריכוז הוועדה להעברת מידע בין גופים ציבוריים.
- המשך קידום ביצוע מפקד חקלאות כללי במגזר המיעוטים.
- הקצאה מחדש של מכסות העובדים הפלשתינאים.
- המשך קידום הפעולה למאבק במחלת הברוצלוזיס במגזר בצפון הארץ.
- המשך קידום פרויקט תכנון בקעת בית נטופה.
- פיתוח ענף זיתי השמן.

כמו כן, הממונה טיפל בריכוז הוועדה להעברת מידע בין גופים ציבוריים, כולל עדכון הנוהל.

חינוך לחקלאות

תמיכה בקבוצות מתנדבים בחקלאות ביישובים כפרים :

תמיכת המשרד בעמותות המפעילות מתנדבים בחקלאות החלה בשנת 2012. מטרת התמיכה הינן :

- (1) עידוד פעילות מתנדבים המסייעת לחקלאים בעיבוד שטחים המוחזקים בידיהם כדין, לשם מניעת נטישתם.
- (2) עידוד פעילות מתנדבים המסייעים לרועים בשמירה על השטחים המוחזקים על ידם כדין ומניעת פלישות לשם ייעול הרעייה המוסדרת בשטחים הפתוחים, בין היתר לצרכים אקולוגיים וסביבתיים (מניעת שריפות, שימור המגוון הביולוגי, מניעת רעיית יתר, שמירה נופית).
- (3) חיזוק הקשר של הדור הצעיר לעבודת האדמה ולצורך בשמירה על השטחים הפתוחים.

מספר המתנדבים הקבועים בחקלאות בעמותות הנתמכות במסגרת הנוהל עלה מ-300 מתנדבים ל-900 מתנדבים באותה התקופה ; ההיקף הכספי של התמיכה עלה מ 5 מלש"ח ב 2012 ל 15 מלש"ח בשנת 2016.

תמיכה בחינוך לחקלאות לחיילים משוחררים :

"פעילות צעירים וחיילים משוחררים בתחום החקלאות" - פעילויות התורמות להגדלת מספר הצעירים והחיילים המשוחררים המועסקים בעבודה מועדפת בתחום החקלאות, לאורך תקופה של מספר חודשים. פעילויות אלה עוסקות ביצירת מסגרת עבודה חקלאית התנסותית וחוויתית בתחום החקלאות, עבור צעירים וחיילים משוחררים, וכן בהעמקת ההכרות והידע של צעירים עם תחום החקלאות וטיפול ערכים חינוכיים, חברתיים ומנהיגותיים. הפעילות כוללת תמיכה במשתתפים לאורך תקופת הפעילות, וכן עיצוב והפעלת תוכנית חינוכית-העשרתית, הכוללת גם תכנים ייעודיים בתחום החקלאות וערכיה.

בשנת 2016 תוקצבו במסגרת התמיכה 8 מוקדי פעילות בהיקף של 2.46 מלש"ח.

תמיכה בסטודנטים העוסקים בחופשות בחקלאות :

גם במסגרת תמיכה זו, המשרד מנסה לקרב צעירים לחקלאות, להכיר להם את אורך החיים החקלאי, בתקווה שחלקם ירצו להמשיך בדרך זו.

במסגרת התמיכה, בשיתוף התאחדות הסטודנטים הארצית, מוצעת מלגה לסטודנטים אשר יעבדו בחקלאות בתקופת הקיץ לפחות 250 שעות.

תחום הדבש

תחום הדבש הינו תחום חדש באגף משנת 2016, וזאת במסגרת הערכות לשינוי הרגולציה בענף הדבש כתוצאה חקיקת חוק הדבש הנמצא כרגע בהליכי חקיקה ; במסגרת זו נעשית עבודת הכנה הכוללת הכרות עם התחום, הכנת התשתית החוקתית ומעורבות בפעילות הקיימת בענף.

בשנת 2017 מתוכננת הגברה של המעורבות בענף וקבלת אחריות על הקצאת נקודות הרעייה של הדבורים, כל זאת בכפוף להשלמת החקיקה בתחום.

אגף השקעות ומימון: מנהלת ההשקעות

מינהלת השקעות בחקלאות הנה גוף סטטוטורי הממונה על פי החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות שמתפקידה:

- א. לאשר כתבי אישור להשקעות, על פי עקרונות התכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ובמסגרת תקציב המדינה.
- ב. לאשר חישובי עלויות להשקעות.
- ג. לקבוע את תנאי מתן ההטבות.
- ד. לקבוע סדרים ומועדים להגשת בקשות לאישור תכנית ועוד.

תקציב הפיתוח שהופעל על ידי מינהלת ההשקעות מבטא את מדיניות המשרד על פי החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. בשנת 2016 לא הועבר תקציב על פי החוק והמנהלה אישרה מענקים על פי החלטות ממשלה בלבד. אושרו מענקים בסך כולל של כ- 343 מיליון ₪ ושולמו כ- 239 מיליון ₪ (חלק מהתשלום ע"ח התחייבויות משנים קודמות). חשוב להציג כי למרות שלא יועד תקציב לחקלאים על פי החוק לעידוד השקעות הון, הייתה הגדלה בהיקף התקציב ה"מנהלי" על פי החלטות ממשלה. כך לשם השוואה ב-2015 התקציב הכולל לאישור מענקים עמד על 284 מלש"ח בלבד (ובהשוואה ל- 2016 כ 343 מלש"ח). הנהנים העיקריים היו חקלאים שזכו להחלטות ממשלה ייחודיות כדוגמת הסכם המים, מתווה לפלפ ועוד.

תכנית פיתוח לשנת 2016

בשנת 2016 הועמד לרשות מנהלת ההשקעות תקציב כולל של 347.1 מלש"ח ושולם על חשבון אישורים מהשנה ומשנים קודמות תקציב כולל של 138.8 מלש"ח. רוב התקציב הועבר כתקציב מנהלי למטרות של פיצוי החקלאים על התייקרות המים בסך כולל של 210.0 מלש"ח. אך בעקבות משבר הפלפל הוגדר תקציב כולל של 100 מלש"ח לסיוע לחקלאים מאזורי הפריפריה, בעיקר בערבה. התקציב יוחד למעבר לגידולים אלטרנטיבים לפלפל. הוכרו הוצאות ראשוניות של רכישת השתילים, הדליה, רשת השקייה ועוד (כיסוי הוצאות שוטפות) והשקעות נוספות להרחבת מגוון הגידולים, בעיקר הקמת חממות אך גם נטיעות מטעים סובטרופים. בשנת 2016 אושרו למתווה מענקים של 39.1 מלש"ח וזאת בהמשך למתווה הפלפל שהתחיל בשנת 2015. תקציב אחר נרחב שהמשיך בשנה זו בעקבות מבצע צוק איתן היה לחקלאי עוטף עזה בסך 26.1 מלש"ח ותקציב נוסף של 16.1 מלש"ח לישובי שאר אזור הדרום. גם בשנה זו בעקבות הסכם הורדת המכסים ניתן תקציב רחב לרפת החלב בהיקף כולל של 10.3 מלש"ח. לוחות (1) ו(2) בהמשך מפרטים ההשקעות שאושרו במסגרת היחידה.

לוח 1- פרוט התקציב 2016

ניצול תקציב מנהלת ההשקעות לשנת 2016 במונחי מענק (מלש"ח)

לוח 1

פירוט נושא	מקור תקציב	הרשאה	מאושר	מזומן	שולם
תוכניות על פי חוק	תוכנית על פי חוק	2.6	2.6	5.6	4.9
מענקי השקעות 2025- דרום		16.7	16.7	9.0	8.5
רפת החלב כנגד הפחתת מכסים		10.3	10.3	14.6	13.5
התייעלות בבקר במרעה		1.2	0.2	1.3	0.1
מפוני גוש קטיף		0.1	0.1	0.5	0.4
מפטמות לבקר לבשר	מנהלי	4.7	4.7	0.5	0.5
פסולת צומח (הג"ס)		7.7	7.7	1.3	1.3
פיתוח והעצמת הדרוזים והצ'רקסים		2.4	2.4	0.0	0.0
תמיכה במשבר הייצוא בפלפל		39.1	39.1	34.5	32.5
השקעות חקלאיות במגזר הבדואי		1.8	1.7	0.8	0.6
ביא"ר לא משפחתי 2025- דרום		2.6	2.7	1.5	1.4
מתקני התפלה 2025- דרום		0.3	0.3	1.0	0.3
גידולים חדשים		1.6	1.6	1.8	1.5
מיעוטים		0.0	0.0	3.0	0.8
מענק השקעות 2017 עוטף עזה		26.3	26.1	12.5	12.4
ביא"ר לא משפחתי 2017 עוטף עזה		1.7	1.7	1.0	0.9
תשתיות חקלאיות 2017 - עוטף עזה		5.0	5.0	2.8	2.8
טיפול בגדמים ומפחמות		1.5	1.5	0.0	0.0
תכנון ופיתוח בנייה ביו"ש (מנהלת)		3.5	2.1	2.8	1.7
הסכם המים	הסכם המים	210.0	210.0	140.0	138.8
השקעות במיכון חוסך כח אדם	מיכון חוסך כח אדם	0.0	0.0	4.0	2.4
חיזוק הפריפריה	פריפריה	0.0	0.0	0.1	0.1
נחלות חדשות ברמת הגולן		5.6	5.6	2.7	2.2
מיעוטים		0.0	0.0	1.5	1.1
גורמי ייצור		0.8	0.8	1.8	1.7
שנת שמיטה	שונות	0.0	0.0	2.0	0.5
התנתקות (שולם ע"י מנהלת סל"ע)		1.5	0.5	0.0	0.0
פיצויים על פי חוק- אסונות טבע		0.2	0.2	7.0	5.0
רפת לפי הסכם רפתנים (לוקר)		0.0	0.0	4.0	3.1
כללי	סה"כ	347.1	343.3	257.5	239.0

תקציב הפיתוח על פי מחוזות המשרד בשנת 2016 (במונחי מענק – במלש"ח)

כפי שניתן לראות תקציב המשרד מאושר מרבית התקציב לשנת 2016 ניתן למחוז הנגב למשבר הפלפל בערבה , ובעקבות מבצע צוק איתן לעוטף עזה ולישובי הדרום. יתרת המחוזות נהנו בעיקר מתקציב המים והתקציב להפחתת מכסים לרפתות.

תקציב הפיתוח על פי מחוזות לשנת 2016

שולם	סה"כ	אושר		אזור עדיפות
		ב %	סה"כ	
16.0	38.1	13.2	45.2	גליל גולן
52.2	124.9	57.6	197.7	הנגב
12.5	29.8	11.3	38.8	העמקים
9.8	23.4	10.8	37.0	השפלה והר
9.5	22.7	7.2	24.7	מרכז
100.0	239.0	100.0	343.4	סה"כ

- מחוז הנגב ניצל אחוז גבוה מהתקציב על פי החלטת ממשלה לעוטף עזה, ישובי הדרום ומתווה הפלפל.
- מחוז מרכז ניצל בעיקר מתקציב הסכם המים ורפת.
- מחוז השפלה ניצל בעיקר מתקציב הסכם המים.



צילום: עליזה ז'זק

המרכז לסחר חוץ

המרכז לסחר חוץ הינו יחידת מטה, שבין יתר פעילויותיה, מייצעת להנהלת המשרד בתחומי הסחר הבינלאומי (יבוא ויצוא) של תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת, תכנון, עידוד והגברת היצוא החל משלב הגידול ועד לשלב ההגעה לשוקי היצוא, ובהיבט קשרי החוץ. יתר על כן, היחידה מיישמת בפועל את מדיניות המשרד בתחומים אלו, תוך שיתוף פעולה הדוק עם משרדי ממשלה אחרים, כמו משרד הכלכלה, משרד האוצר (רשות המיסים), משרד החוץ וגופים ציבוריים אחרים, כגון מועצות הייצור ומכון היצוא.

הסחר הבינלאומי בתחום החקלאות מהווה מרכיב מרכזי בחקלאות ישראל

- סך היצוא החקלאי של ישראל, תוצרת חקלאית טרייה ומזון מעובד, נאמד בשנת 2016 בכ-2.12 מיליארד דולר, ירידה של כ-15% בהשוואה לשנת 2014 ועלייה של כ-1.5% לעומת 2015. סך היבוא של תוצרת חקלאית טרייה ומזון מעובד הסתכם בשנת 2016 בכ-5.7 מיליארד דולר; עליה של כ-7% משנת 2015.
- ערך היצוא של תוצרת טרייה מישראל היה בשנת 2016 כ-1.32 מיליארד דולר, ירידה של כ-11.5% בהשוואה לשנת 2014 וירידה של 1.7% לעומת שנת 2015.
- בנוסף ליצוא החקלאי הטרי והמעובד, יצוא טכנולוגיות וידע ישראלי בתחום החקלאות מתבצע במדינות רבות בהיקף של כ-3.4 מיליארד דולר (נתוני 2011), כמחצית מכך דשנים והיתר תשומות בתחומי השקיה, כימיקלים, חומרי ריבוי ועוד. מעורבות המרכז לסחר חוץ ביצוא התשומות החקלאיות רבה, בשיתוף עם משרדי הממשלה השונים ומכון היצוא.
- הסכמי הסחר עם מדינות העולם מהווים תשתית ותמריץ להגברת היצוא ולוויסות היבוא. האיחוד האירופי הוא שותף הסחר העיקרי של מדינת ישראל, הן ביצוא והן ביבוא. בשנת 2008 הגיעה מדינת ישראל להבנות עם מדינות האיחוד האירופאי על הרחבת הסכם הסחר הקיים, המגדילות את אפשרויות היצוא של תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת מישראל לאיחוד. ההסכם נכנס לתוקף בינואר 2010, ובמהלך שנת 2010 היצוא החקלאי הטרי למדינות האיחוד האירופאי גדל ב-4.3%, ונאמד בכ-975 מיליון דולר, שהיוו כ-70% מסך היצוא החקלאי הטרי. בשנת 2016, עקב שילובם פיתוח שווקים חדשים, קטן נתח היצוא החקלאי הטרי לאיחוד האירופאי לכ-696 מיליון דולר, כ-53% מסך היצוא החקלאי הטרי.
- ביצוא החקלאי מושם דגש על איכות, על מגוון ועל איתור נישות, כאשר בשנים האחרונות חלה מגמת גידול ניכרת ביצוא גם למדינות מזרח אירופה, ובראשן רוסיה. בשנת 2015 נאמד היצוא הטרי לרוסיה בכ-19% מכלל היצוא החקלאי הטרי (238 מיליון דולר). בשנת 2016 עקב צניחת שער הרובל והמשבר הכלכלי ברוסיה צנח היצוא לרוסיה לכ-173 מיליון דולר שהיוו כ-13% מסך היצוא של תוצרת חקלאית טרייה. בשנת 2016 כ-9% מהיצוא הטרי הופנה לארצות הברית, וכ-25% ליעדים אחרים.
- המרכז לסחר חוץ עוסק בחלוקת רישיונות יצוא בהתאם לצו יצוא חופשי וכן משתתף במימון פעולות קידום מכירות של יצואני תוצרת חקלאית טרייה ומעובדת.
- הליברליזציה המתמשכת ביבוא עקב הסכמי הסחר של ישראל (בילטרלי ומולטילטרלי) מחייבת נהלים מקצועיים להמשך ההגנה על החקלאי הישראלי ויישום הסכמי יבוא שעליהם התחייבנו. פעילותנו בתחום היבוא מפורטת בסעיף 2 להלן.
- המרכז לסחר חוץ היה והינו שותף בפעילות בינלאומית ובדיווח לארגונים בינלאומיים. הפעילות בתחום זה מפורטת בסעיף 3 להלן.
- המרכז לסחר חוץ משמש כתובת לנציגויות הזרות וליזמים בארץ ובעולם לפיתוח קשרים עסקיים, הן בסחר מוצרי חקלאות והן בתשומות וידע.

- במהלך שנת 2016 המרכז לסחר חוץ היה שותף בניהול דיונים על הסכמי סחר בילטרליים עם דרום קוריאה ואוקראינה. בנוסף, נבחנו סוגיות לקראת הסכם סחר עתידי עם איחוד המכסים האירו-אסיאתי (רוסיה, בלרוס, קזחסטן, ארמניה וקירגיזסטן) והודו, ונבחנה אפשרות עדכון הסכם הסחר עם ארצות הברית. בשנה זו נחתם עדכון הסכם הסחר עם קנדה.

המרכז לסחר חוץ מטפל בנוסף למוזכר לעיל גם בארבעה תחומים עיקריים:

1. עידוד היצוא החקלאי

- (א) עידוד היצוא באמצעות הקרן לקידום מכירות - קרן זו מטפלת בתוצרת טרייה ובמספר מוגבל של סוגי תוצרת מעובדת. היקפה המתוכנן לשנת 2016 הוא 3 מיליון ש"ח. במסגרת פעילות זו סייע המרכז לסחר חוץ בפברואר 2016 בהקמה של ביתן לאומי ישראלי בתערוכת "פרוט לוגיסטיקה" בברלין (ביתן כזה פעל גם בשנים 2013, 2014 ו-2015). תערוכה זו הינה התערוכה החשובה ביותר באירופה לתוצרת חקלאית טרייה, וההשתתפות בה תורמת רבות לקידום היצוא של פירות וירקות מישראל.
- (ב) שותפות עם משרד הכלכלה בדיונים על גיבוש הסכמי סחר.
- (ג) מעקב אחר ביצוע היצוא בפועל.
- (ד) טיפול בבעיות אד-הוק ביצוא החקלאי הטרי.
- (ה) תשלום תמריצים ליצוא.
- (ו) דיונים בילטרליים עם מדינות כגון הודו ורוסיה בנושאים פרויקטאליים, התורמים לקידום יצוא תשומות חקלאיות.
- (ז) מתן רישיונות יצוא ליצואנים של חומר ריבוי, מתוך גישה מרחיבה שההגבלות על יצוא ידע (חומר ריבוי בעיקר) מתבצעות על בסיס רישום זכויות מטפחים, וההגבלות הנגזרות מכך מתבצעות על ידי בעל הזכויות.

2. מדיניות היבוא

- (א) קביעת מדיניות היבוא של תוצרת חקלאית ומזון לישראל:
- שמירה על רמת מכסים להגנה על הייצור המקומי, תוך בחינה מתמדת של איזון המחירים בין הצרכן ליצרן. פעילות זו נעשית בשיתוף משרד הכלכלה ורשות המיסים.
- מתן מענה למחסור נקודתי על ידי שינויים זמניים בתנאי היבוא (שינוי שיעורי מכס או מכסות יבוא).
- שותפות בוועדת PRA (ניתוח סיכונים) עם השירותים להגנת הצומח ולביקורת.
- בשנת 2016 התבצע מהלך חוצה יחידות במשרד החקלאות של טיוב הרגולציה בתחום היבוא בשיתוף עם החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.
- (ב) חלוקת רישיונות יבוא לתוצרת טרייה, לחומרי גלם ולתשומות בחקלאות. במהלך 2016 נמשכה עבודת אפיון חלקו של משרד החקלאות במערכת "מסלול", המאפשרת הנפקת אישורי יבוא ויצוא.
- (ג) מתן שירותי מידע ליצואנים וליבואנים של סחורות.

3. תחום הסחר הבינלאומי

- (א) שיפור תנאי היצוא מישראל לארצות השונות ושמירת מדיניות היבוא ומדיניות התמיכות בשוק המקומי במסגרת הדיונים עם ארגון הסחר העולמי ופעילות מול מוסדות וארגונים בינ"ל נוספים. הפעילות השוטפת מול

- ארגון הסחר העולמי מהווה מרכיב חשוב של המרכז. פעילות זו כרוכה, בין השאר, בדיווחים שנתיים לארגון על היקפי התמיכות לשוק המקומי ובטיפול ביוזמות סחר חדשות במישור המולטילטרלי. בשנת 2016 התקיימו דיונים ונחתם הסכם הסחר עם קנדה והתקיימו דיונים על הסכמי סחר עם אוקראינה, דרום קוראה ועוד.
- (ב) הגדלת מכסות היצוא הפטורות ממכס בגידולים השונים כמתחייב מהסכמי הסחר הבילטרליים של ישראל.
- (ג) הפחתת המכסים על תוצרת המיוצאת מישראל מעבר לכמויות המכסה.
- (ד) הגדלת מגוון המוצרים הנכללים בהסכמים השונים.
- (ה) הרחבת ההסכמים הבילטרליים למדינות נוספות.
- (ו) מתן שירותי מידע וייעוץ בתחום הסחר הבינלאומי.
- (ז) הפעלת הנספחים החקלאיים בבריסל ובז'נבה וקשר הדוק עם הנספחים לענייני מדע וחקלאות בבייג'ינג ובניו דלהי, וכן עם הנספחים המסחריים והכלכליים בשאר מדינות העולם.
- (ח) קשר עם משרדי ממשלה אחרים בתחום הבינלאומי.

4. היחידה לקשרי חוץ

- (א) טיפוח והידוק קשרי המשרד בתחום החקלאות וחילופי ידע חקלאי עם ארצות מפותחות ומתפתחות ברחבי העולם, לתועלתם של שני הצדדים.
- (ב) טיפוח קשר בתחום החקלאות עם הסגל הדיפלומטי בישראל ועם שגרירויות ישראל ברחבי העולם, לרבות הנספחים החקלאיים בבריסל ובז'נבה, ועם נציגי מש"ב בניו דלהי ובייג'ינג.
- (ג) קשר עם משרדי ממשלה (משרד החוץ, משרד הכלכלה, למ"ס, המשרד לאיכות הסביבה) ומוסדות ציבור וארגונים (בנק ישראל, קק"ל, מועצות שיווק וייצור, איגוד לשכות המסחר) לתכלית של קידום קשרים חקלאיים בינלאומיים.
- (ד) קשר ושיתוף פעולה עם מכון היצוא ועם המגזר הפרטי המייצא טכנולוגיות חקלאיות.
- (ה) קשר שוטף עם ארגונים חקלאיים בינלאומיים; ארגון גפן היין, ארגון שמן הזית, ועדת הדיג הים תיכוני, ארגון המזון והחקלאות של האו"ם.
- (ו) סיוע בארגון סיורים והשתלמויות בארץ למשלחות בתחום החקלאות מחו"ל.
- (ז) ייזום וסיוע לקיום פעילויות, כמו סיורים, כינוסים, סימפוזיונים, תערוכות בארץ ובחו"ל (היערכות לתערוכות "אגריטק" מס' 20 שתיערך באפריל 2018 בהשתתפות שרי חקלאות ואח"מים מרחבי העולם).
- (ח) עדכון מידע בתחום החקלאות הישראלית בשפות זרות (בעיקר אנגלית), הן בכתב והן בדרך מקוונת באתר המשרד.
- (ט) הכנה וקיום סדנאות וקבוצות עבודה דו-לאומיות ובינלאומיות בתחומי החקלאות השונים.
- (י) טיפול בכל מרכיבי הביקור של שרי חקלאות זרים ומשלחותיהם - אורחי המשרד וכן משלחות אח"מים בחקלאות על פי הצרכים והדרישות של הנהלת המשרד, בשיתוף משרד החוץ, משרד הכלכלה, מכון היצוא ומסגרות נוספות, על פי הצורך.
- (יא) סיוע וטיפול בהכנת משלחות שר החקלאות ופיתוח הכפר לביקורי עבודה בחו"ל, עפ"י הנדרש.
- (יב) ריכוז הטיפול בניסוח, בעריכה ובהבאה לחתימה ולאשרור של הסכמים ואמנות לשיתוף פעולה בחקלאות, בהגנת הצומח ובוטרינריה בין ישראל למדינות אחרות, בשיתוף עם מחלקת אמנות - אגף משפט במשרד החוץ והלשכה המשפטית במשרד.
- (יג) השתתפות בוועדות במשרד ובין משרדיות בנושא קשרי בינלאומיים ונושאים מקצועיים.

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה מופקדת על התוויית האסטרטגיה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר על בסיס פעילויות של תכנון ומחקר, הערכת ההשפעה של שינויים פנימיים וחיזויים על חקלאות ישראל, גיבוש והצעה של דרכים מיטביות להתמודדות עם שינויים צפויים בהתבסס על מחקרים, מודלים וניתוחים כלכליים ואסטרטגיים ממוקדים וביצוע ניתוחים כלכליים התומכים בקבלת החלטות.

החטיבה עוסקת בפיתוח מדיניות למימוש מטרות העל של המשרד: בחינה מתמדת של נושאי הליבה של המשרד, ניתוח מידע וידע לצורך גיבוש המדיניות ותמיכה בקבלת החלטות, תכלול (אינטגרציה) פנים וחץ משרדיים לקידום פרויקטים ותהליכים בחקלאות וריכוז ותכלול תכניות העבודה של המשרד.

החטיבה הובילה את הגיבוש של החזון, הערכים ומטרות העל לפיהם פועל המשרד ואשר עיקריהם גובשו על ידי הנהלת המשרד ועודכנו בהתאם להחלטות שר החקלאות ופיתוח הכפר.

החטיבה מטפלת בנושאים שונים: מדיניות לטווח ארוך, חקר שווקים, צרכנות ופיקוח מחירים, פרויקטים, מעקב ומידע בנושאי מחירים של תוצרת חקלאית ומדדים סטטיסטיים המנתחים את ההתפתחויות בענפי החקלאות באופן שוטף. בנוסף, החטיבה עוסקת בפיקוח על מועצות הייצור והחברות הממשלתיות ומטפלת בתכניות העבודה של המשרד.

1. תכניות עבודה

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה אחראית על הובלת תכניות העבודה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. כחלק מתהליך כלל ממשלתי פעלה החטיבה לבניית תכניות עבודה לכלל המשרד, תכניות אשר פורטות את החזון והערכים של המשרד למטרות, יעדים ומשימות אשר להם הוגדרו מדדי תפוקות ותוצאות. ב-2016 פעלה החטיבה לעדכון וריענון חזון המשרד, המטרות והיעדים והוכנה תכנית עבודה בהתאם לחזון המעודכן. בנוסף קודם נושא הטמעת אסטרטגיית המשרד ביחידות השונות.

נערכו הדרכות רענון למשתמשי מערכת המחשוב – תמ"ר, המשמשת לרישום תכניות העבודה.

ב-2016 נערכה בקרה שנתית על תכנית העבודה של 2015 הכוללת ניתוח ביצועי והסקת מסקנות, בקרה חצי שנתית על תכניות העבודה של שנת 2016, כמו גם הכנת תכניות עבודה ל-2017.

בסוף השנה ניתן למדוד את הישגיה של כל יחידה או קבוצת עבודה במשרד ולראות את התקדמות המשרד אל המטרות שהציב. בנוסף, הוכן פרק בספר של תכניות העבודה שמפרסם משרד ראש הממשלה לציבור, לשנת 2017 ובו פרוט התכנון לשנה זו.

2. מועצות ייצור וחברות ממשלתיות

החטיבה מפקחת על מועצות הייצור והחברות הממשלתיות תוך בחינת מבניהן, תקציביהן, תכניות העבודה, עדכון החוקים והתקנות הרלבנטיים בשיתוף עם הלשכה המשפטית.

ב-2016 נבחן ניהול מינויי נציגי המשרד בכלל התאגידים השונים ונערך מיפוי של מירב הגופים בהם יש נציגות למשרד.

נבחנו תקציביהן של כלל מועצות הייצור, תוך בחינת התקציב מול יעדי המשרד ויעדי המועצות, כפי שמוסחים בחוקים ובתקנוני ההתאגדות, השוואה לשנים עברו, השוואה בין המועצות השונות ובחינת סעיפי תקציב נבחרים (שכר, הוצאות פרסום וקד"מ, הוצאות הנהלה וכד'). תקציבי התפעול הוגשו לאישור השרים הרלוונטיים (חקלאות, תמ"ת, אוצר).

סגירת המנהלה להסדרים במגזר החקלאי, הליך הסגירה תואם מול כל הגורמים הרלוונטיים וקיבל את אישור משרד המשפטים, משרד האוצר ורשות החברות הממשלתיות. באוגוסט 2017 תיסגר המנהלה סופית.

משאל מועצת הצמחים - שותפות בוועדה לבחינת מבנה ופעילות מועצת הצמחים, הכנת המלצות הוועדה לביצוע הליך פיילוט להינתקות וולנטריות של מיני פירות מהמועצה.

באפריל 2016 נערכו בחירות למועצת הצמחים לבחירת נציגי המגדלים לוועדות הענפיות במועצה (ירקות, פירות, הדרים וזית) ולמליאת המועצה (הדירקטוריון). לאחר בחירת נציגי המגדלים מונתה מליאה חדשה למועצת הצמחים הכוללת נציגי משווקים, יצואנים, צרכנים ותעשיינים - הוצאת כתב מינוי למליאת מועצת הצמחים.

החטיבה מפקחת על קיום הוועדות הרלוונטיות במועצות, דרכי מינויין ותפקודן בהתאם לחקיקה הרלוונטית.

הוחל דין רציפות לטיטות חוק להסדרת ענף הדבש.

נמשך התהליך לקידום חוק חדש למועצת הלול ונקבעו תקנות התכנון בענף הלול ל-2017 - אסדרת התכנון בענף הלול.

נמשך הליך קידום תיקון 10 לחוק מועצת הצמחים.

הכשרת דירקטורים – ב-2016 אורגן יום הדרכה לדירקטורים מטעם שר החקלאות ופיתוח הכפר במועצות היצור והחברות הממשלתיות.

חברת השוק הסיטוני לישראל בע"מ - בחינת הפיכת חברת השוק הסיטוני לישראל בע"מ לזרוע ביצוע של המשרד כחברה ממשלתית, ובחינת הצורך בחקיקה בנושא הפעלת השוק כבסיס לפעילות השוק החדש.

תחום מועצות הייצור והחברות הממשלתיות בחטיבה מלווה את חברת השוק הסיטוני לישראל בע"מ בתהליך ארגון הקמת שוק סיטוני לתוצרת טרייה. בתוך כך בוחנת החברה את הרחבתו ושיפוצו של השוק הסיטוני הקיים באזור צריפין. נבחנה הרגולציה הנדרשת להפעלת השוק לשם השגת יעדיו ובמסגרת הליווי הכלכלי של הקמת השוק, אושרו תקצוב החברה ונהלי עבודתה ובכלל זה יועצים חיצוניים הפועלים בתחומי תכנון מפורט, תחבורה, תשתיות וכד'.

ראה בנספח מס' 6: רשימת תאגידים באחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

3. בחינות כלכליות

החטיבה עסקה בבחינת כלי מדיניות לתמיכה בחקלאות המתאימים לישראל, כמו גם באפיון שיטות איסוף מידע על מחירים לצורך הגברת שקיפות מחירים וטיוב נתוני מחירים.

ב-2016 פרסמה החטיבה תכנית ראשונית לרפורמה במדיניות התמיכה בענף החקלאות. מתוך רצון להעניק יציבות וביטחון לחקלאים לצד צמצום אי הוודאות הכלכלית, שהנה חלק בלתי נפרד מהעיסוק בחקלאות ובהתאם להמלצות ארגונים בינלאומיים, נבחנה האפשרות לעבור מתמיכות עקיפות באמצעות מכסים ומכסות למהלך של "תמיכה ישירה בחקלאות". מטרה נוספת של הרפורמה היא הפחתת יוקר המחיה על ידי הוזלת המחירים לתוצרת חקלאית טרייה לצרכנים. לא הוסגה הסכמה על רפורמה כללית אך יושמו רפורמות בענפי הבקר לבשר והדגים שעיקרם מתן תמיכות ישירות לחקלאים תוך הפחתת ההגנה המכסית בהדרגה.

כפעילות תומכת לבחינת חלופות לתמיכה בענף החקלאות אורגן על ידי החטיבה ובשיתוף ומימון האיחוד האירופי (תכנית ENPARD) הגעת משלחת של מומחים בנושא תמיכות בענף החקלאות לסדנאות, דיונים פנימיים וכנס ציבורי.

פעילות נוספת במסגרת תכנית ENPARD אורגן בנושא קשרי המסחר בין חקלאים לסיטונאים וקמעונאים. במטרה ללמוד מהניסיון של האיחוד האירופי ולקדם הסדרת הנושא בישראל נבחנו חלופות שונות להסדרה כגון חקיקה ואמנות וולונטריות. בהמשך החלה החטיבה בהכנת דו"ח (Regulatory Impact Assessment) RIA.

בנושא עובדים זרים נבחנו ההשלכות של הגדלת המכסה לעובדים זרים. לצורך כך הוכן ביוזמת החטיבה, נייר עמדה ["השלכות צפויות של ביטול המנגנון של הקצאת עובדים זרים לענף החקלאות"](#) בו מפורטים הנימוקים בעד הסרת המגבלות על העסקת עובדים זרים בחקלאות, בנוסף להתייחסות לנימוקים של המתנגדים למהלך זה, כרקע לבחינת רפורמה בנושא.

ניתן ליווי לתכנית המחקר "תמורות כלכליות-חברתיות במרחב הכפרי בתקופה של שינויים במדיניות חקלאית" - דו"ח מסכם של המחקר: ["המבנה וצורות ההתארגנות של המשקים החקלאיים - העצמה של המשק המשפחתי"](#).

ב-2016 ניתן יעוץ כלכלי ובנושאי חישובי תמיכות ב-OECD, לדיווחים השנתיים המוגשים לארגון ה-OECD, בין השאר כוללים הדו"חות ניתוחים כמותיים של מחירים ותמיכות בענפי החקלאות ותוכניות מדיניות חקלאית והקצאת גורמי ייצור. [\(תכנית לרפורמה במדיניות התמיכה בענף החקלאות, תמיכות בחקלאות באיחוד האירופי - לקחים לחקלאות בישראל, אסדרה של קשרי המסחר בשיווק פירות וירקות טריים - סמינר ENPARD, \)](#).

4. סטטיסטיקה

החטיבה מרכזת מול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – להלן "למ"ס" - את העבודה הקשורה לריכוז וניתוח נתוני החקלאות השונים. דו"חות תקופתיים המרכזים את נתוני מדדי המחירים של התשומות בחקלאות, מדד המחירים לצרכן בתוצרת חקלאית טרייה, המחירים הקמעוניים, פער התיווך הקמעוני ומדדי יצור ויצוא תקופתיים [\(דו"ח שנתי 2015 - תפוקה חקלאית ויצוא, מדדי מחירים, פערי תיווך, הדו"ח השבועי – מחירי ירקות ופירות נבחרים, השינוי במחיר ופער התיווך ותרחישים אינטראקטיביים של מחירי פירות וירקות נבחרים\)](#).

עדכון מחירים יומי ושבועי - נתוני המחירים הסיטוניים של פירות וירקות בשני השווקים הסיטוניים הגדולים (צריפין וירושלים) נאספים ומתפרסמים מדי יום במהלך שעות הבוקר. כמו כן מדווח ממוצע המחירים היומי, השבועי והחודשי. למנויים מועברים המחירים באופן שוטף.

5. מדיניות הפיקוח על המחירים – מחירים בפיקוח

במסגרת פעילות החטיבה וכן מתוקף סמכות מנהל החטיבה כמפקח על המחירים, אומצה ב-2016 מתודולוגיה חדשה לפיקוח על המחירים ונקבעו ועודכנו מחירים מופקחים במוצרים בסיסיים ודלי תחרות – תוך ייצוג מלא של המשרד בוועדת המחירים.

בעקבות החלטת החוק לפי צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים גם על ירקות ופירות טריים (התשע"ז 2016), פורסמו הנחיות הדיווח של המפקח על המחירים לקמעונאים וסיטונאים: ["הנחיות הדיווח של המפקח על המחירים לקמעונאים וסיטונאים לפי צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים \(החלטת החוק על ירקות ופירות טריים וקביעת רמת הפיקוח, התשע"ז 2016\)"](#).

נבחן מרווח השיווק לביצי מאכל במקטע המשווק - הפקת דו"ח רו"ח והטמעתו בהחלטות ועדת המחירים.

ענף החלב - דרישה וקבלה של דו"חות רווחיות שנתיים מן המחלבות וניתוחם.

ענף החלב וענף ההטלה (ענפים המוסדרים במסגרת מכסות ייצור) פועלים באמצעות מנגנון של מחירים מוסדרים לחקלאים (בהתאם למנגנון לקביעת מחיר המבוסס על עלויות ייצור), ב-2016 עודכנו המחירים לחקלאים המשמשים בסיס לעדכוני המחירים לצרכן והם מחושבים על ידי הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות, ההתיישבות והכפר בשיתוף עם התאחדות חקלאי ישראל ומפורסמים על ידי החטיבה לאחר בדיקתם כמחירים מוסדרים לחקלאים כך שיוכלו לשמש

כבסיס למחירים המפוקחים. המשרד קובע בשיתוף עם האוצר את המחירים לצרכן למוצרי החלב והביצים המפוקחים (לדוגמא: ["הודעה על המחיר הרבעוני לליטר חלב, רבעון 1 לשנת 2017"](#)).

התקבלה החלטה של המפקח על העלאת הדרגתיות של התשואה בגין ייצור חומרי גלם חלביים במתקני הייבוש (אבקה מחלב כחוש וחמאה תעשייתית) ושירותי ויסות (ייבוש אבקה וחיבוץ חמאה) החל מרבעון 4 בשנת 2016 ועד לשנת 2018. [\(הודעת המפקח: תשואה ביצור חומרי גלם חלביים \(אבקה מחלב כחוש וחמאה תעשייתית\) ושירותי ויסות \(ייבוש אבקה וחיבוץ חמאה\)\)](#). החל מהרבעון הרביעי ב-2016 התשואה מחושבת כשיעור מתוך מחזור פעילות הוויסות. בהמשך, תיבחן האפשרות להגדלת הדיפרנציאליות בין הכשרויות על מנת לווסת את הביקוש לאבקת חלב.

6. רפורמות

קידום והתנעת רפורמות מבניות וסביבתיות, במסגרת בחינת האפשרויות לרפורמה במדיניות התמיכות בענף החקלאות, פורסמה במרץ 2016 הצעה למתווה לרפורמה כוללת במדיניות התמיכות [\(תכנית לרפורמה במדיניות התמיכה בענף החקלאות\)](#).

ב-2016 נערכה בחינה אסטרטגית של הביקוש למים בחקלאות לפי אזורים (שפירים, קולחין), כחלק מקידום תכנית אב למשק המים.

החטיבה קדמה ותכללה רפורמות סביבתיות בחקלאות לשיפור ממשקי חקלאות-סביבה של ענפי החי, לדוגמא: הכנת מתווה לרפורמה סביבתית לענף המדגה.

7. חקר שווקים

איסוף ושימור נתוני שוק, איסוף נתונים משוקי חו"ל וריכוז המידע הנחוץ לשיווק בארץ ובשוקי היצוא. ניתוח, הצגת הממצאים העולים והמשמעות שלהם למערכת השיווק ולענפי החקלאות. חקר השווקים כולל ביצוע עבודות חקר, שותפות ותמיכה בוועדות משרדיות, הכנת מצגות, נציגות בוועדות היגוי והנהלות ענף בפרחים, ירקות, פירות ועוד. תיכלול נושא חקר השוק בכלל יחידות המשרד ומעקב אחר ביצוע סקירות שוק ושותפות בהיגוי העבודות.

פוקוסים ענפיים על תוצרת טרייה צמחית, ימי עיון, כנסים, לדוגמא: מצגת שהוצגה ביולי 2016 במפגש יצואנים. במצגת נסקרים יעדי הייצוא של הרימונים מישאל, החברות המייצאות ועוד [\("רימונים – שוקי הייצוא בעונות 2013/14 – 2015/16"\)](#).

סקירות (לדוגמא: ["ענף שמן הזית – סקירת מגמות בייצור וסחר עולמי"](#)), ימי עיון וסיכומי עונה (לדוגמא: ["מצגת שיווק פלפלים בעונת 2015/16 – נתונים ומגמות"](#) - מצגת שהוכנה במסגרת סיכום עונת גידול ירקות 2015/16 בערבה וכיכר סדום) ומצגת על שוקי תפוחי אדמה שהוצגה ביום עיון למגדלים [\(עתיד הייצוא של תפוחי אדמה - תמונת מצב\)](#).

השוואות בינלאומיות של מחירים וכמויות תוך זיהוי פערים, שוקי יעד ומתחרים, חקר והמלצות על מדיניות מתאימה וליווי מקצועי בהכנת תקנות מתאימות.

סקירה על צמח הקנאביס ויכולתו להפוך לכלי חשוב במינוף התעשייה החקלאית בישראל. הפוטנציאל של החקלאות הישראלית להשתלב בענף ולהובילו [\("גידול קנאביס בישראל - חקלאות מתקדמת"\)](#).

8. פרויקטים

החטיבה, בשיתוף האגף לאגרוקולוגיה בשה"מ והמחלקה לאחסון תוצרת חקלאית במינהל המחקר החקלאי בוחנת ומנתחת פרויקטים בהיבט הסביבתי כגון צמצום אובדן מזון. חלק מאובדן המזון בלתי נמנע ונובע מפחת טבעי. מחקרים שנערכו על ידי גופים שונים בעולם הצביעו על כך שבתוצרת חקלאית טרייה, כגון פירות וירקות, עלול להגיע שיעור איבוד המזון עד כדי 45%. איבוד המזון חל בשלבים שונים של שרשרת השיווק, החל משלב הקטיף, עבור בשלב האחסון והמיון בבית האריזה או במפעלי עיבוד מזון, שווקים סיטוניים ומרכזים לוגיסטיים, רשתות השיווק ובבית הצרכן. ב-2016 פורסם ["סיכום סקר אובדן ירקות ופירות טריים"](#).

משרד החקלאות ופיתוח הכפר פועל לפיתוח החקלאות וחיזוק ההתיישבות, תוך שמירה על משאבי המדינה ומינוף היתרון היחסי של חקלאות ישראל. למחקרים חשיבות רבה בהשגת מטרות המשרד. במטרה לחזק את החקלאים בוחן המשרד התקשרות עם מטה כחול לבן במשרד הכלכלה ועם התאחדות התעשיינים בנוגע לאפשרות להרחבת השימוש בתו "מיוצר בישראל" גם לתוצרת חקלאית טרייה.

משרד החקלאות עוסק בכתיבת התקנות לחוק לייצור הצמח ושיווקו (חוק הסטנדרטים) שמטרתן להסדיר את שיווק התוצרת הטרייה בשוק המקומי בהיבטים של בטיחות ואיכות בסיסית.

ניתוח של נושאים מגוונים בחקלאות, מסמכי עמדה במדיניות, מכסות יצור ותכנון, מחירי חומרי גלם, בחינת כדאיות שימוש הגז הטבעי בחקלאות: בעיקר בענף הלול ובגידולי החממה. בנוסף נבחנת כדאיות השימוש בגז לחיטוי מצע מנותק בקיטור.

במסגרת הכנת תכניות מדיניות בתחומי התמיכות בחקלאות, התקיימה במהלך 2015-2016 תכנית לתמיכה בהתארגנויות חקלאים. התכנית התקיימה בשיתוף פעולה בין משרד החקלאות ופיתוח הכפר לסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה. מטרתה של התכנית הייתה ליצור פעילות משותפת של עסקים חקלאיים, לצורך יצירת יתרון לגודל ויצירת תנאים מיטביים לעשיית עסקים. התכנית סיפקה לחקלאים מענקים בשווי עשרות אלפי ₪ ומסלולי ייעוץ לצמיחה עסקית ולשיפור כושר התחרות. מתקציב התכנית בסך של 4.5 מלש"ח נהנו למעלה מ-900 חקלאים. (לצפייה בסרטון תדמית [לחץ כאן](#)).

9. מדיניות רגולציה והפחתת הנטל הרגולטורי

תחום מדיניות רגולציה אחראי לשיפור איכות הרגולציה שבסמכות המשרד ומסייע ליחידות המשרד בגיבוש תכניות להפחתת הנטל הרגולטורי. פעילות התחום מבוצעת בהתאם להחלטת ממשלה מס' 2118 מיום 22.10.2014 שעניינה "הפחתת הנטל הרגולטורי". לפרסומי התחום בנושא מדיניות רגולציה: [\[קישור\]](#).

במהלך שנת 2016 גובשו תכניות להפחתת הנטל הרגולטורי ב-17 תחומי רגולציה, תחת אחריותם של שמונה רגולטורים:

- השירותים הווטרינריים, מחלקת יבוא-יצוא: יבוא מוצרים מן החי. בו נכללים מספר תחומים: יבוא בשר, יבוא ביצים, יבוא דגים, יבוא מזון לבעלי חיים, יבוא חיות משק, יבוא חיות מחמד, יבוא תרכיבים (חיסונים) ויבוא מוצרים אחרים מן החי.

- אגף לדיג ולחקלאות מים: יבוא מיני דגים חיים.

- השירותים להגנת הצומח, אגף ההסגר: יבוא מוצרים מן הצומח. בו נכללים מספר תחומים: הערכת סיכונים ביבוא צמחים ומוצרים מן הצומח, הסגר ביבוא צמחים ומוצרים מן הצומח, והסגר לאחר השחרור מן הנמל.

- אגף סחר חוץ: חלוקת מכסות יבוא.

- הרשות לתכנון (גורמי ייצור): הקצאת עובדים זרים לחקלאות.

- הרשות לתכנון (תכנון ופיתוח הכפר): תכנון ובנייה של מבנים חקלאיים.

- השירותים הווטרינריים: הסדרת מקצוע הרפואה הווטרינרית.

• שירות ההדרכה והמקצוע: יבוא ציוד חקלאי.

התכניות שגובשו בשנת 2016 צפויות להביא בסך הכל לחיסכון בהיקף של כ-180 מיליון ₪ בשנה בעלויות הישירות ולחיסכון עקיף בהיקף של כ-580 מיליון ₪. מדובר בהפחתה של 51% מן העלויות הישירות של הביורוקרטיה בתחומים שטופלו.

בנוסף, תחום מדיניות רגולציה פועל להטמעת תהליכים לקבלת החלטות ולגיבוש שינויים ברגולציה. בהתאם להחלטת ממשלה 2118, רגולטור המבקש לבצע שינוי במשטר ברגולציה מחויב לבצע תהליך מקדים של בחינת השפעות הרגולציה וללוות את טיוטת הרגולציה בדו"ח המסכם את התהליך. תהליך זה ידוע כ"חקיקה חכמה" (או באנגלית – RIA).

לדוגמא: "[סימון ביצי מאכל לצורך התמודדות עם הברחת ביצים](#)": דו"ח זה מעריך את ההשפעות של רגולציה מוצעת RIA - שעניינה סימון ביצי מאכל.

בנוסף, מפעיל תחום מדיניות רגולציה בקרה על יישום תכנית העבודה להפחתת הנטל הרגולטורי.

בקישור: "[דו"ח מפורט לפעילות בתחום מדיניות רגולציה](#)" בשנת 2016.

לאור פעילותם זו זכה הצוות להערכה ממשרד ראש הממשלה על קידום תכניות במסגרת החלטת הממשלה כצוות מוביל מכל משרדי הממשלה.

10. מרכז מידע וידע

מרכז המידע השיווקי בנושא יצוא תוצרת חקלאית צמחית טרייה הקיים בחטיבה מזה שנים, ממשיך להיות פתוח לציבור ומהווה גם תשתית של ידע ומידע אסטרטגי המשמשים בהכנת העבודות הכלכליות הנערכות בחטיבה. פעילות מרכז המידע הורחבה גם לנושאי צער בעלי חיים, מדיניות חקלאית, תמיכות, רגולציה, מיסוי ועוד.

בליבת העיסוקים של מרכז המידע נמצאים שירותי המעקב, האיתור, האיסוף, הארגון, וההפצה של מידע שיווקי ומידע תחרותי אודות שוקי היצוא של תוצרת חקלאית טרייה. במרכז המידע נערכים חיפושי מידע על פי צרכים ובקשות מכלל הגורמים בענפי החקלאות. בנוסף מספק מרכז המידע מידע מותאם "בדחיפה" לכ-350 מנויים. השירות מספק עדכוני מידע יומיים של ידיעות שיווקיות וכן עדכוני מידע חודשיים מתוך מאגר המידע והמקורות המגוונים של החטיבה לפי נושאי התעניינות.

המידע משמש את החקלאים, ארגוני המגדלים והיצואנים ואת מקבלי ההחלטות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר (ובהם גורמי המחקר וההדרכה). המעקב אחר הסביבה העסקית מאפשר מתן תגובה מהירה לצורכי החקלאים ותכנון אסטרטגי בסקטור הציבורי והפרטי.

פרויקט דיגיטציה של החומרים המקצועיים נמשך גם ב-2016.

11. פרסומים

בחטיבה קיים מערך של הוצאה לאור והפצת המידע.

החטיבה מפרסמת דו"חות תקופתיים (שבועיים, רבעוניים ושנתיים) בנושא: מדדי מחירים של תוצרת חקלאית (לדוגמא: "דו"חות שבועיים 2016 – מחירי ירקות ופירות נבחרים, השינוי במחיר ופער התיווך", תרשימים אינטראקטיביים של מחירי פירות וירקות נבחרים המתעדכנים מדי שבוע), הנשלחים למנויים ומתפרסמים באתר האינטרנט של המשרד.

בנוסף, יצא לאור ב-2016 כתב העת "בחזית החקלאות" (גיליון מס' 5 וגיליון מס' 6) (AGRIfront – At the Forefront of Agriculture - כתב עת למדיניות, כלכלה ושיווק), כשבועיים לאחר הוצאתו מועלה הגיליון המלא לאתר האינטרנט).

החטיבה מפרסמת עבודות מחקר בנושאים שיווקיים ותחרותיים, ניירות עמדה ומדיניות שנעשו בחטיבה, כמו גם מידע על הנעשה בשוקי החוץ של ישראל, פרסומים תקופתיים, מגוון סקירות ומצגות של הרצאות מימי עיון, קורסים וכנסים, פרסומי החטיבה ניתנים לצפייה והורדה מאתר האינטרנט של משרד החקלאות (2016).

12. מבט ל-2017

ב-2017 ממשיכה החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה בנושאים הנמצאים בתהליך עבודה, ביניהם: תיקון החוק לפיקוח על ייצור הצמח ושיווקו, אישור החקיקה וסיום הליך סגירת המנהלה להסדרים במגזר החקלאי באוגוסט 2017.

ב-2017 תכין החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה "תכנית אסטרטגית ל-2030 עד 2040 בנושא עתיד החקלאות". בשלב ראשון הוכנה סקירה על תכניות אסטרטגיות במדינות אחרות, בהמשך תוכן סקירה על המגמות והשינויים בארץ ובעולם והשפעתם על חקלאות ישראל בשיתוף הפקולטה לחקלאות ובשלב הסופי יוכן נייר עמדה כרקע לשיתוף בעלי עניין בנושא תרחישים וכלים דרושים.

החטיבה מרכזת פעילות בנושא "נוהל תמיכה לרשויות מוניציפליות במיזם הקמת שוקי איכרים לשיווק ישיר של תוצרת חקלאית לשנת 2017". ב-2016 הוחל במיפוי השווקים הקיימים ובחינת המצב באירופה ובארץ. ב-2017 נבחנו חלופות לאופן התמיכה בהקמת השווקים ובמהלך השנה יוצא קול קורא להערות הציבור ולרשויות המוניציפליות להגשת הצעות להקמת שוקי איכרים.

בנושא "בחינת רווחיות בשיווק הסיטונאי ובקמעונאות של הפירות והירקות" (יישום פיקוח מחירים לפי חובת דיווח) נערך ב-2017 דיון בוועדת המחירים בממצאי בדיקת הרווחיות וקבלת החלטות בהתאם. הפקת דו"ח ניתוח רווחיות למגזרי הקמעונאות והסיטונאות של פירות וירקות שתחילתו בהגשה של נתוני שנת 2015 למפקח והתחלה של תהליך ניתוח הנתונים. בהמשך השנה יערך דיון בוועדת המחירים על ממצאי 2015 וסיכום הממצאים. נפתחו הליכי מכרז לבחירת רו"ח לניתוח נתוני 2016/17 ועם סיום הגשת הנתונים ל-2016, ניתוחם ובחינתם, יערך דיון בוועדת המחירים, שימוע ציבורי ויתקבלו המלצות והחלטות.

"תכנית לאומית למניעת אובדן ובזבז מזון" – במהלך שנת 2017 מתוכנן ביצוע פיילוט לבחינת הסדרת העברת עודפי ירקות לנזקקים, וגיבוש הצעת מחליטים לתכנית לאומית לצמצום פחת ומניעת בזבז מזון בישראל.

במהלך 2017 צפוי להתקיים קורס לדירקטורים ונושאי משרה בחברות הממשלתיות ובמועצות הייצור.

החטיבה תמשיך בהכנת תכניות מדיניות בתחומי התמיכות בחקלאות, תמיכה בהתארגנויות חקלאיות, קידום והתנעת רפורמות מבניות וסביבתיות, קידום נושא הטמעת אסטרטגיית המשרד ביחידות השונות, הקמת צוותים אד הוק לבחינה וחקר נושאים שונים בחקלאות העתידית, חקר שוקי היצוא, הכנת תכניות תקציביות וניהול נושא הפחתת סיכונים וביטוח.

שירות ההדרכה והמקצוע

הגדרות בסיסיות

שה"מ הוא גוף המופקד על ייצור ידע חקלאי ועל הפצתו לציבור החקלאים בישראל, תוך הכשרתו והדרכתו לעמוד במשימה העיקרית של העלאת הרווחיות למגזר החקלאי, על פי יעדי המשרד ומתוך ראיית התועלות הציבוריות הגלומות בחקלאות. בבסיס שירות ההדרכה והמקצוע עומדת מערכת הדרכה וידע שנועדה לשרת יעדים לאומיים.

שה"מ נועד לייצר ידע, לאסוף ידע בזירה הלאומית במוסדות מחקר מקומיים, במו"פים אזוריים ובמשקי חקלאים וכן בזירה העולמית במסגרת סיורים וכנסים בין-לאומיים, להקנות לחקלאים ידע אובייקטיבי, נטול אינטרסים, המקדם תועלות ציבוריות ברמה הלאומית, לפתח תשתית של ידע אינטגרטיבי המשלב מחקר יישומי והדרכה, ולספקו לחקלאים.

מטרות שה"מ

קידום החקלאות והכפר באמצעות שיפור רמתו המקצועית והניהולית של החקלאי, לשם הבטחת יכולתו להתפרנס בכבוד משימוש במידע חקלאי ולחיות בסביבה איכותית.

הספקת שירותי מידע, ידע וטכנולוגיה בחקלאות לממשלה, למשרד החקלאות ופיתוח הכפר ולגופים ציבוריים ופרטיים הקשורים למגזר החקלאי.

קידום של היעדים: רצף הפיתוח הטכנולוגי בחקלאות, הכוללים את היצירה, ההפצה ואימוץ טכנולוגיות ע"י חקלאים, ומתן הדרכה מקצועית לחקלאים באיכות גבוהה ובזמן אמיתי.

קידום מדיניות חקלאית מושכלת המשלבת בתוכה את התועלות הציבוריות, תוך דאגה לכל אזרחי המדינה, צרכני המוצרים החקלאים ושמירה על משאבי הטבע ועל איכות הסביבה.

שיטות העבודה

שה"מ עוסק בזיהוי צרכים, מגמות ובעיות בכל תחומי החקלאות, לשם מיקוד עבודתו השוטפת, מחפש ומתאים ידע קיים לפיתוח ולקידום הייצור החקלאי ומייצר ידע חדש וחדשני כמענה לבעיות המתעוררות בשטח.

ייצור הידע נעשה במגוון שיטות, אמצעים וטכנולוגיות של מחקר ופיתוח יישומיים הכוללים מאות ניסויי שדה, מחקרים, תצפיות, משקי מודל, חלקות מודל, סקרים ופרויקטים מיוחדים.

הדרכה ישירה - מפגש (הדרכה) פנים אל פנים בשטחו של החקלאי או במשרדים המחוזיים של משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

הדרכה קבוצתית - סיורים מקצועיים, ימי עיון אזוריים וארציים, קורסים אזוריים וארציים, מועדוני מגדלים, ימי הדגמה וימי מו"פ פתוחים.

הדרכה כתובה - דפוסי המלצות, חוברות מקצועיות, סיכומי ניסויים, פרוטוקולי גידול ופרסומים בביטאונים מקצועיים. בשנים האחרונות שה"מ פועל גם ליישום הדרכה אלקטרונית - דואר אלקטרוני ופרסום באתר האינטרנט של שה"מ.

יש לציין כי בשנת 2016 המשיכה הפעילות הקבוצתית בהדרכה כתובה בכמות רבה. בשנה זו התבצעו פעולות קבוצתיות לחקלאים שהתבטאו בביצוע קורסים בענפי החקלאות השונים וימי עיון ממוקדים לפי תחום ואזור. בפעילויות המחוזיות השתתפו בכל מפגש עשרות מגדלים, ובפעילויות, שיוחדו לגידול אחד ונערכו במרכז - הגיע מספר המשתתפים למאות.

במהלך שנת 2016 ערך שה"מ פעולות הדרכה קבוצתיות כדלהלן:

20 קורסים לחקלאים, בני 6-8 מפגשים, במרכז ובמחוזות.

1 קורס "עתידיים לחקלאות" ברמת הגולן לדור ההמשך בחקלאות, 30 מפגשים.

191 פעולות הדרכה קבוצתיות, סיורים וימי עיון לחקלאים במרכז ובמחוזות.

41 ימי עיון וסיורים למדריכים להעשרה ולביסוס הידע ביחידות המקצועיות.

שה"מ, ובעיקר מנהלי האגפים המקצועיים, מנהלי התחומים ומדריכיו הארציים (ממ"רים, רפרנטים ארציים), שותפים בקבלת החלטות מקצועיות הנוגעות לענפים השונים באמצעות ניהול וריכוז הידע המקצועי, חברות בשולחנות המגדלים של מועצות הייצור, חברות בוועדות ענפיות ואזוריות ובייעוץ מקצועי למשרד החקלאות ופיתוח הכפר.

בשנת 2016 התקיים קורס עתידים מחזור ד' המיועד לחקלאים צעירים, שבמסגרתו למדו המשתלמים יום בשבוע במשך שנה שלמה. המסגרת הלימודית הקנתה למשתלמים הכשרה בשלושה תחומים: בסיס מדעי תיאורטי, מערכי גידול מעשיים ומערכת תמיכה בתחום הניהול וכלכלת המשק. בסיום הקורס הוענקו תעודות למשתלמים הזכאים בהתאם להתמדתם ולהשתתפותם. הקורס התקיים במועצה אזורית שדות נגב.

הפעלת שה"מ בניהול המרכזי 2016

מצבת כוח האדם בשה"מ, שהסתכמה ב-143 תקנים במטה ובמחוזות, חייבה חשיבה לניהול יעיל ואפקטיבי, הן מצד הירידה האמורה בכוח האדם והן מצד השינוי שהמערכת החקלאית עוברת, בעיקר המעבר ליחידות חקלאיות יצרניות גדולות יותר ופחיתה בכמות החקלאים. התמחות החקלאים והתמקצעותם בגידולים המובילים, לצד פריסת הגידולים בכל חלקי הארץ חייבו מעבר לניהול מרכזי, שיטה המאפשרת גמישות ניהולית ע"י הפעלת המדריכים מהמרכז, מהמטה. שיטה זו מאפשרת שליטה מקצועית ראשית של מנהל האגף או מנהל התחום המקצועי.

גמישות ניהולית במעבר לניהול המרכזי מאפשרת מתן תשובות בזמן אמת, תוך אפשרות לניוד ולעבודה מרחבית וארצית ע"י כל המדריכים.

הניהול המרכזי מאפשר את חיזוקו של הפיתוח המקצועי ואת הבקרה עליו וכן את ריכוז ימי העיון והקורסים בפעילויות מרחביות וארציות. הניהול המרכזי יאפשר בעתיד לשלב את היועצים הפרטיים במערכת ההדרכה הציבורית.

בשנת 2016 פרשו לגמלאות 6 עובדים ונקלטו 12 עובדים חדשים. קליטתם של העובדים החדשים משלבת כוח צעיר ורענן במערכת וממזגת מקצוענות של הדור הוותיק עם הדור הצעיר.

קידום עובדים על פי תרומה

בשנת 2016 נמשך תהליך קידום העובדים (2 עובדים) על פי תרומה באמצעות הכנת תיק מקצועי המפרט את תחום העבודה, הפעילות האזורית והארצית, הפעילות ההדרכתית, המודרכים והפעילות הקבוצתית בהדרכה. המדד העיקרי שלפיו נבחן העובד הוא כמות ניסויי השדה והמחקרים שבהם הוא משמש מוביל של המחקר, חוקר ראשי או חוקר משני, וציון תרומתו והישגיו במחקר.

תיקי הקידום מוגשים בצורה מקצועית ברמה גבוהה מאוד ונבדקים ע"י ועדת בוחנים פנימית, בראשות סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש במשרד, ובהשתתפות סגן מנהל שה"מ למקצוע, נציגי יחידות משאבי אנוש בשה"מ ובמשרד ונציגים מנציבות שירות המדינה.

קרן המחקרים בשה"מ

שנת 2016 היא השנה הרביעית להפעלת קרן מחקרים בשה"מ המיועדת לממן מחקרים וניסויי שדה המבוצעים ע"י מדריכי שה"מ כחוקרים ראשיים, בשיתוף חוקרים ממנהל המחקר החקלאי או המו"פים האזוריים; הניסויים מבוצעים לעתים במשקי החקלאים. בשנת 2016 אושרו בקרן זו 56 תכניות מחקר וניסויי שדה המבוצעים בכל ענפי החקלאות. המחקרים וניסויי השדה מתוקצבים למשך שנה אחת עד שלוש שנים בסכום של 2.0 מיליון ₪.

הפעלת מסלול הסטודנטים וקליטת עובדים חדשים

גם בשנת 2016 הופעל באופן מלא מסלול העסקת סטודנטים והכשרתם בענפי החקלאות השונים. במסלול זה נקלטו והופעלו בשנה זו 8 סטודנטים, חלקם לתואר ראשון וחלקם לתואר שני. הפעלת הסטודנטים מתואמת עם משרד האוצר, ולמעשה, הם מהווים את העתודה לקליטה באמצעות מכרזים של נציבות שירות המדינה. ניתן לציין כי חלק מהסטודנטים שהשתלבו בתכנית זו, נקלטו מאוחר יותר במכרזים לתפקידי מדריכים, כאשר התפנו תקנים בשה"מ.

בשנת 2016 שה"מ עמד במטלה ובדרישה של נציבות שירות המדינה לאייש 10% ממצבת העובדים של הארגון מבני המיעוטים.

אפיונים נוספים לפעילות שה"מ

- שה"מ מקיים קשרי עבודה הדוקים עם מועצות הייצור השונות בנושאים הקשורים לפעילותן המקצועית, החל מחברות בהנהלות המועצות, דרך ייעוץ לפרומים השונים במועצות, לחברות ולשולחנות המגדלים שליד המועצות, ועד לניהול תכניות המחקר הממומנות ע"י אותן מועצות.

- שה"מ מקיים קשרי עבודה הדוקים עם ארגוני המגדלים שאותם הוא משרת במסגרת תפקידיו, ע"י מתן הדרכה ופתרון לבעיות מקצועיות. מזכירי הארגונים וראשי הוועדות החקלאיות שותפים לדיונים המקצועיים הנערכים בשה"מ ולקבלת ההחלטות בעניין דרישות ענפי החקלאות השונים.
- מדריכי שה"מ נדרשים להשתתף בכנסים מקצועיים המאורגנים ע"י עמותות, ארגונים או אגודות מקצועיות ללא מטרת רווח. במסגרת פעילות זו מדווחים על ממצאי מחקרים וניסויי שדה אשר בוצעו וראויים לפרסום לציבור החקלאים.
- מדריכי שה"מ מפרסמים את תוצאות עבודות המחקר וניסויי השדה שבביצועם וכן המלצות כתובות בעיתונות המקצועית היוצאת לאור בישראל ובאתר האינטרנט כמקור מידע לציבור החקלאים ולשאר המתעניינים.

יעדי העבודה ותכניות העבודה בשה"מ

יעדי העבודה של שה"מ לשנת 2016 נגזרים ממדיניות משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מהמטרות המרכזיות של המשרד וממצב ענפי החקלאות השונים. היעדים מהווים בסיס להכנת תכניות עבודה מפורטות של עובדי שה"מ, לפי הענפים, התחומים, הנושאים והאזורים החקלאיים השונים.

שירות ההדרכה והמקצוע מייחס חשיבות רבה ונענה לדרישה של הנהלת המשרד להכין תכנית עבודה המציגה את אופן ביצוע היעדים בהתאם להנחיות יחידת תכניות העבודה במשרד.

יעדים כלליים:

1. הטמעת טכנולוגיות מתקדמות וקידום החקלאות המדייקת.
2. החדרת נושאי איכות ומצוינות בתהליכי הייצור והבקרה בחקלאות.
3. קידום ופיתוח אמצעים לשימוש יעיל במים על כל סוגיהם.
4. קידום שיטות ואמצעים להפחתת השימוש בחומרי הדברה.
5. אימוץ גישות ייצור אוהדות סביבה ושימור שטחים פתוחים.
6. החדרת טכנולוגיות מתקדמות לצמצום עבודת כפיים בייצור.
7. ייעול הייצור החקלאי והגדלת הרווחיות במשק החקלאי.
8. סיוע בהגברת היצוא החקלאי.
9. קידום הרמה הניהולית והמקצועית של החקלאים והתאמתה לצורכיהם.
10. העלאת מודעות הציבור לתרומת החקלאות למדינה, לנוף ולסביבה.
11. הכשרת דור צעיר של חקלאים במסגרת "קורס עתידים לחקלאות".

ראה נספח מס' 8 : רשימת פרסומים של שה"מ.

השירותים להגנת הצומח ולביקורת

כללי

השירותים להגנת הצומח ולביקורת פועלים במסגרת משרד החקלאות ופיתוח הכפר והינם זרוע רגולטורית לאכיפת חוקים ותקנות ולמתן שירותים מקצועיים בנושאי הגנת הצומח, ניטור ומניעת נגעי צמחים, ליבוא ויצוא של תוצרת חקלאית.

הארגון הוא הרשות המוסמכת הרשאית להנפיק תעודות בינלאומיות הדרושות במסחר בתוצרת חקלאית, כגון תעודות בריאות, תעודות יצוא לתוצרת אורגנית ותעודות המעידות על איכות של תוצרת חקלאית טרייה.

השירותים להגנת הצומח פועלים מתוקף חמישה חוקים ותקנות:

- חוק הגנת הצומח התשט"ז 1956
- חוק הזרעים התשט"ז 1956
- חוק לפיקוח על יצוא הצמח ומוצריו התשי"ד 1954
- חוק לפיקוח על ייצור הצמח ושיווקו, התשע"א 2011
- חוק ותקנות להסדרת תוצרת אורגנית התשס"ה 2005

הנושאים המרכזיים המטופלים על ידנו:

- שמירה על בריאות הצומח: מניעת חדירה של נגעי הסגר, ניטור ומניעת התפשטותם, תכנון ובקרה של מערכי הגידול ליצירת חומר יצור חומר ריבוי חופשי מנגעים.
- שמירה על בריאות הציבור: רישום, רישוי ופיקוח על תכשירי הדברה; בדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת וקביעת תקנים לשאריות.
- רידוד השימוש בחומרי הדברה
- בחינת תהליכים ושיפורם = טיוב רגולציה
- חתירה לשיפור השירות.
- סיוע בהגברת היצוא החקלאי: בקורת תוצרת חקלאית טרייה ליצוא והסרת חסמים פיטוסניטריים בשווקי יעד ליצוא.
- הבטחת איכות תוצרת טרייה לשוק מקומי: קביעת תקנים ואכיפתם.

אגף לאבחון נגעי צמחים

המעבדות ל-ELISA ושיטות מולקולריות

- הפסקת ההשעיה ע"י הרשות להסמכת מעבדות.
- טיפול באי התאמות של הבדיקות הנדירות.
- החזרת המעבדה לפעילות מלאה.
- בדיקות השוואתיות, ביצוע אימות ותיקוף לבדיקות וירוסים ווירואידים.
- בשיטות Real Time PCR, RT-PCR לצורך הרחבת הסמכה ב-2017.
- שימוש בשיטת Real time PCR לזיהוי GLRaV-3.

- השתתפות במבחני PT.
- זיהוי אבחון חיידקים ווירוסים.

המחלקה להרבולוגיה

- סקר לבדיקת עשבים מחבלים וזרים במצעי גידול מיובאים (כבול, קוקוס) ועציצים מיובאים.
- איסוף נתונים לסקר עשבים זרים במשלוחי זרעים מיובאים (לזריעה ולמזון לבע"ח ואדם).
- הכשרת מפקחים ומבקרים בנושא צמחים זרים.
- סקר לבדיקת נוכחות צמחים זרים באזור הנמלים ולאורך צירי התנועה.
- הגדרת צמחים פולשים.

המחלקה לזואולוגיה - תחום חולייתנים וחלזונות

- בדיקת חומרי דחיית מכרסמים.
- מניעת נזקי חקלאות – עגורים.
- הדברה ביולוגית של מכרסמים בעזרת תנשמות.
- סקר מכרסמים ארצי.
- ניטור אוכלוסיית "חילזון אפריקאי ענק".

המעבדה לפיטופתולוגיה-אבחון פטריות

- השתתפות בסקר חילדון בפטל, ופיטופטורה בהדרים.
- פיתוח שיטות מולקולריות לזיהוי פטריות פתוגניות בעגבניה ובבננות.
- פיתוח שיטת בדיקה מולקולרית לזיהוי *Claviceps africana* בסורגום.
- השתתפות בעדכון פרוטוקול חומר ריבוי –גפן.
- זיהוי ואבחון פטריות פתוגניות.

המחלקה לאנטומולוגיה

- השתתפות בסקרים : עש התפוח המדומה, זבוב האפרסק, דרוזופילה סוזוקי, פסילות בהדרים, ציקדות בשקדים, עש האשכול, אקריות.
- זיהוי ואבחון חרקים ואקריות.
- פרסום הספר : כנימות העש בישראל
- עזרה מיון ובהגדרה של מזיקים באוספים לאומיים.

המחלקה לנמטולוגיה

- סקר משתלות עצי פרי.
- הדרכות למפקחי הסגר ולחברות תחזוקת מגרשי דשא.
- שיתוף פעולה עם חברות הדברה.
- שימוש בשיטות מעבדה מולקולריות לזיהוי נמטודות.
- זיהוי ואבחון נמטודות.

אגף אקולוגיה

- סקרים לפי דרישות של מדינות יעד לייצוא : סקר להימצאות פיטופטורה בהדרים מיועדים לייצוא לסין. סקר להמצאות עש החרוב בהדרים מיועדים לסין. סקר להמצאות אקריות בנשירים מיועדים לייצוא לדרום אפריקה. סקר/ניטור עש התפוח המדומה- ייצוא לדרום קוריאה. סקר להמצאות עש האשכול בענבים מיועדים לדרום אפריקה.
- סקרים פנימיים לנוכחות נגעים : סקר להמצאות וירוסים בעגבניות (TMV). סקר עשים בהדרים. סקר לנוכחות "גרינינג" בהדרים.
- ניטור נגעים : ניטור זבובי פירות למעט זבוב הפירות הים תיכוני. ניטור חידקונית הדקל – בערבה. ניטור "פסילה" בהדרים.
- פיקוח על הביצוע של מיזמי הדברה
- אשור תכניות הדברה בהדרים, SIT, מיזמים, ערבה נקייה.
- פיקוח על פעילות בעלי ההסמכה לביצוע פעולות הדברה.
- אשור הוצאות הדברה ע"פ הסכמים עם בעלי ההסמכה.
- עקירת מטעים נטושים.
- פיקוח על פעילות פרויקט "ערבה נקייה".
- מעקב שוטף אחר חדירת נגעים שונים דרך נמלי הים והאוויר כמו
- "דרוזופילה סוזוקי".
- שת"פ עם הפיצ"וח בנושאי חקירות.

אגף אבטחת בריאות הצמח

- א. שימור שווקים : חידוש יצוא פירות לירדן .
 - ב. פתיחת שווקים ליצוא : אבוקדו ליפן – תהליך PRA הסתיים והאישור ממתין לסיום תהליכי רגולציה ביפן. יצוא אבוקדו לסין .
 - ג. שיפור תהליכים פיטוסניטריים בארגון : הטמעת תקנים בינ"ל בפעילות הארגון – אזור חופשי מנגע- זבוב האפרסק.
 - ד. פורומים בינ"ל : ארגון ואירוח מפגש פנל EPPO בישראל - התארחת בארץ קבוצת העבודה של EPPO לאמצעים פיטוסניטריים.
 - ה. קשרים עם ארגונים מקבילים בעולם : ארגון ואירוח משלחת מרוסיה להכרת תהליכי PRA של השירותים להגה"צ ולביקורת של ישראל - התארחת בארץ משלחת של עמיתים מרוסיה להכרת תהליכי הערכת סיכונים ביבוא. הגה"צ של רוסיה בחרו בישראל כמודל מנחה לבניית מערך לביצוע הערכת סיכונים ביבוא לפי מוצר.
 - ו. פתיחת שווקים ליצוא : ארגון ואירוח משלחת מומחים מהגה"צ של סין לאישור יצוא שתילי גפן - התארחת בארץ משלחת מומחים כחלק מתהליך הערכת סיכונים ליצוא שתילי גפן לסין. התהליך הושלם והיצוא אושר.
 - ז. קשרים עם ארגונים מקבילים בעולם, פתיחת שווקים חדשים, שימור שווקים קיימים :
- * ארגון ואירוח עמיתים מהגה"צ הולנד וניהול דיונים בבעיות פיטוסניטריות שוטפות – יבוא גאופיטים, זרעים ועוד וכן חיזוק קשרים.
- * ארגון וניהול מפגש בילטרלי עם מקבילינו בהגה"צ ארה"ב – יצוא עגבניות באשכולות, יצוא חציל, PRA ליבוא דובדבן, תפיסות בתפ"ע ואגס, שת"פ השתלמויות והכשרות.

* השתתפות בוועדה מעורבת ישראל-יפן – (טוקיו) שינוי טיפול קור להדרים, יצוא אבוקדו, יצוא בצלי אמריליס.

ח. התמודדות עם איום נגעי הסגר: הכנת תוכנית מגירה – הצגת הנושא והטמעת ביצועו לנגעים שיבחרו בהמשך (עפ"י תקנים בינ"ל).

ט. שיפור תהליכים פיטוסניטריים בארגון.

אגף א' כימיה ותכשירי הדברה

האגף עוסק ברישוי תכשירים לשימוש חקלאי, קביעת רמות השאריות חומרי הדברה המרביות המותרות בתוצרת חקלאית.

האגף נותן שרותי מעבדות בתחום בדיקת טיב תכשירי הדברה וקביעת שאריות חומרי הדברה, ומפקח על השימוש בתכשירי הדברה וניסויי שדה לבחינת יעילות התכשירים, והאגף מופקד גם על הכרה במעבדות חיצוניות לבדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת חקלאית.

1. תחום רישום ורישוי חומרי הדברה: במהלך שנת 2016 נדונו 126 תיקים חדשים בוועדה היתר עריכת ניסויים, 127 תיקים בוועדת יעילות (תכשירים), 61 תיקים בוועדה הבין-משרדית (הוועדה הטקסוקולוגית), 31 תיקים בועת האורגנית. חודשו תעודות רישום- 324 תכשירי הדברה. עדכון MRL's לקראת הכנת נוסח חדש לאישור בכנסת: סה"כ 524 שינויים (מתוכם 265 מחיקות ו- 259 הוספות/שינויים).

2. פיקוח על ניסויי שדה בתכשירי הדברה: במשך השנה הועמדו בארץ 3588 ניסויים לבדיקת יעילות התכשירים ע"י חברות חומרי הדברה (אשר קבלו אישור לניסויים), והתבצע ביקורים מדגמיים בשטח ל- 340 ניסויים המהווה כ- 9% מכלל הניסויים המוצבים.

3. רישיונות ייבוא לחומרי הדברה: האגף טיפל ב- 1811 בקשות לייבוא חומרי הדברה (63.2% מהבקשות עבור תכשירים רשומים, 19.5% מהבקשות עבור הרשות הפלסטינית, 4.0% מהבקשות דוגמאות לבדיקות מעבדה, 9.0% מהבקשות עבור דשנים, 0.6% עבור יבוא מקביל, 3.8% מהבקשות עבור PIC/EPA).

4. פיקוח על תכשירי הדברה: נדגמו 94 תכשירי הדברה במסגרת בדיקת טיב תכשירי הדברה. נדגמו 502 דוגמאות לבדיקת שאריות חומרי הדברה במסגרת סקר שאריות חומרי הדברה.

5. המעבדה לתכשירי הדברה: במהלך שנת 2016 נבדקה תקינות ל- 305 תכשירי הדברה (נבדקו 144 בדיקות במסגרת הפיקוח (87 ביקורת ו- 57 חידוש רישוי), 134 בדיקות במסגרת רישום תכשירים גנריים (Me-Too), 9 דוגמאות רישוי, 6 דוגמאות שירות (בדיקות פרטיות), 12 דוגמאות שירות משרד החקלאות PPIS, בעיקר בדיקת זיהום בתכשירים אורגניים). מתוך 144 בדיקת תכשירים במסגרת הפיקוח, 12 תכשירים חריגים המהווים 8% מכלל דוגמאות הפיקוח

6. המעבדה לשאריות חומרי הדברה: במהלך שנת 2016 נבדקו במעבדה 544 דוגמאות (סקר שאריות חומרי הדברה: 502 דוגמאות, תוצרת אורגנית: 502 דוגמאות, 14 דוגמאות פרטיות). טיפול שוטף מול יחידת הפיצוי"ח במקרה של תוצרת חריגה, הועברו 24 תיקים לחקירה. הכנסת תוכנית ניהול מעבדות לשימוש במעבדה לשאריות חומרי הדברה. קבלה, הזנת תוצאות ואישורים, הנפקת תעודות והדרכה לכלל המשתמשים. פרסום סקר שאריות חומרי הדברה

7. הכרה במעבדות פרטיות לבדיקת שאריות חומרי הדברה: מתן הכרה לשתי מעבדות פרטיות חדשות: 1. מילודע&מיג"ל (קריית שמונה) בשני תחומי הכרה: בדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת חקלאית ובדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת אורגנית. 2. יתרולאב (אשדוד) בשלושה תחומי הכרה: בדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת חקלאית, בדיקת שאריות חומרי הדברה בתוצרת אורגנית ובדיקת עקומות דעיכה. פיקוח שנתי לשתי מעבדות המוכרות: אמינולאב ובקטוכם.

8. הצלחה במבחני מיומנות בינלאומיים בשתי המעבדות (בדיקת טיב תכשירי הדברה לשלושה תכשירים, המבחן המאורגן ע"י APPCO ; בדיקת שאריות חומרי הדברה לשני גידולים, מבחן FAPAS ומבחן EURO Test).
9. במהלך 2016 עברנו ביקורת מבקר המדינה בנושא תכשירי הדברה לרבות שאריות חומרי הדברה.
10. טיוב רגולציה: במהלך שנת 2016 אושרה התכנית להפחתת הנטל הרגולטורי בנושא רישום ורישוי תכשירי הדברה לחקלאות.

אגף להסגר צמחים

יבוא צמחים ומוצרי צמחים

- תקנות היבוא נמצאות לשירות הציבור באתר השירותים להגנת הצומח ולביקורת, בכתובת:
<http://www.ppis.moag.gov.il/NR/rdonlyres/A0203753-46D1-4B35-8BDE-F3090C1CA1AE/0/ImortPlantRegulation6768.pdf>
- בשנת 2016 נקלטו וטופלו בתחנות ההסגר כ- 23,575 משלוחי יבוא מסחריים (אשדוד 11,900, נתב"ג 3,419, נהר הירדן 1168 וחופה 7488). נתון זה אינו כולל את סניפי הדואר, מסופי הגבול עם מצרים, מסוף ערבה, אלנבי ונמל אילת (כמות זניחה יחסית). בשנת 2016 מפקחי ההסגר גילו 575 משלוחים שלא עמדו בדרישות הייבוא. מתוכם 375 משלוחים נפסלו כתוצאה מגילוי נגעים הפוגעים בצומח ו- 200 משלוחים מסיבות טכניות.
- **המחלקה ליצוא** – במסגרת פעילות של המחלקה, מפקחי ההסגר הנפיקו כ- 1500 תעודות בריאות למשלוחי יצוא צח"ר (צמחים מוגמרים וחומר ריבוי לנזק) והם נתנו כ- 970 אישורים לייצוא אויבים טבעיים. במסגרת הפיקוח על חברות המבצעות טיפולי הסגר אנחנו בדקנו ואשרנו 14 חברות הדברה ו- 10 מתקנים המבצעים טיפולי חום.
- **המחלקה להסגר לאחר כניסה (PEQ) מטפלת בייבוא של חומר ריבוי בעל דרגת סיכון גבוה ובפיקוח על גידולים טרנסגניים.** במסגרת זו עובדי היחידה טיפלו ב- 450 בקשות לגידול צמחים בתנאי הסגר הנמצאים ב- 66 אתרים. הפיקוח שלנו הוביל להשמדת 3 משלוחים שנמצאו נגועים בנגעי הסגר.
- **המחלקה להערכת סיכונים ביבוא וביצוא** – מבצעת ניתוח סיכונים (Pest Risk Analysis) ביבוא של מוצרים שטרם יובאו לישראל או מאזורים שטרם היה מהם יבוא ובייצוא על פי דרישה. כמו כן היא מעדכנת את דרישות הייצוא הפיטוטניטריות של צמחים.
- במסגרת זו, נכון לסוף 2016, נמצאו בטיפול 56 תיקי PRA ביבוא ו- 11 תיקי PRA ביצוא. כמו כן, עובדי התחום עדכנו 292 הצהרות ייצוא.

אגף שתלנות וחומר ריבוי

- פרסום דוח שנתי.
- עדכון ופרסום משתלות מאושרות.
- שיפור הידע המקצועי של המפקחים הנקלטים לתפקיד.
- רענון ידע של מפקחים ותיקים. פיקוח מפקחים במשתלות.
- עדכון הוראות עבודה. עמידה באיכות ביצוע דיגום זרעים.
- תיעוד פרטי תעודות בריאות המלוות משלוחי זרעים לחו"ל במאגר מרוכז
- הנפקת תעודות בריאות תקינות לליווי משלוחי זרעים
- שחרור אינטרודוקציות בזמן על פי דרישה
- פרסום דוח אינטרודוקציות שנתי

- פרסום חומר ריבוי מאושר בגפן
- פרסום חומר ריבוי מאושר בהדרים
- פרסום חומר ריבוי מאושר באבוקדו
- פרסום חומר ריבוי מאושר בתות שדה
- פרסום דוח בעלי רשיונות למכירת זרעים
- עדכון חקיקה בנושא זרעים מושבחים
- הפחתת הנטל הרגולטורי במשתלות ובזרעים

אגף הביקורת

- עליה ביצוא זו שנה שניה של פרי הדר בטיפול קור ב-55.5% לאומת עונה קודמת ומתן מענה מקצועי ואופרטיבי לכך
- עליה ביצוא פרי הדר ליעדים בעלי דרישות מיוחדות, כגון: הדרים לקוריאה, יפן ורוסיה ותבלינים ופרחים ל-EU ולרוסיה
- המשך יצוא פרי הדר לסין שנה שנייה בטיפול קור לאחר הפסקה של 3 שנים, עליה ב-300% לאומת שנה אחרונה של יצוא ליעד זה
- גדל גם יצוא בטיפול קור ליעדים אחרים – ארה"ב ואוסטרליה
- עבודה אינטנסיבית ורחבה על העברה כל הגורמים – יצואנים, בתי אריזה ועמילי מכס לעבודה אך ורק עם תוכנת מחשב חדשה
- המשך הרחבת מודל עבודה של הערכת סיכונים
- קידום נושא ניידות עובדים – 2 עובדים קיבלו רכב ממשלתי
- הנפקה (לאחר תקופה ארוכה) ופרסום לגורמי פנים וחץ דוחות כמויות תוצרת חקלאית ליצוא

אגף סטנדרטים

יעד- הבטחת איכותו ובטיחותו של המזון הטרי המסופק לאוכלוסייה.

מקור סמכות: החוק להסדרת תוצרת אורגנית התשס"ה – 2005.

החוק לפיקוח על יצור הצמח ושיווקו התשע"א – 2011 ("חוק הסטנדרטים")

משימות:

- הסדרת מערכות בקרה ופיקוח על כל שלבי היצור והשיווק של מזון טרי :
1. בניית תשתית משפטית לחוק הסטנדרטים.
 2. בניית מערך ממוחשב לניהול ופיקוח לפי חוק הסטנדרטים והחוק האורגני.
 3. הסדרת התשתית המשפטית לחוק להסדרת תוצרת אורגנית.
 4. פיקוח לפי החוק להסדרת תוצרת אורגנית.
 5. פיקוח על גופי אישור ובקרה מוסמכים.
 6. בחינת עמידה בהסכמים בינלאומיים.
- מצ"ב הקישור לפרסום דוח פעילות מפורט של השירותים להגנת הצומח ולביקורת:

http://www.moag.gov.il/ppis/About/Pages/doch_peilut_2016-2017.aspx

תפקיד

תפקידי האגף לשימור קרקע וניקוז מתמקדים בשני תחומים עיקריים: האחד **תחום שימור הקרקע** - סיוע לחקלאים, לגופים ממשלתיים ולגופים ציבוריים בפעולות שתכליתן ייעול השימוש בקרקע חקלאית, טיובה וניקוזה, תוך שמירה על איכותה ופוריותה, מניעת הידלדלותה, מחקר ופיתוח ידע, פיתוח שיטות וכלים ליישום שימור הקרקע, הפצת הידע, תכנון והדרכה לאימוץ שימור הקרקע בקרב החקלאים וצרכנים נוספים. השני **תחום הניקוז וניהול הנגר** – סיוע לרשויות ניקוז, שלטון מקומי, וגופי ממשלה בפעולות שתכליתן צמצום ומניעה של נזקי שטפונות, בשילוב של התייחסויות לאגן הנחל ולנושאי אקולוגיה וסביבה.

פעולות אלו הינן מתוקף **חוק הניקוז** ועוסקות בתחומי רגולציה שונים.

בתחום שימור הקרקע האגף מפתח מיישם ומטמיע מגוון אמצעים ושיטות המיועדים לצמצום נזקי סחיפה ודלדול קרקעות, מניעת המלחה והגנה מפני שיטפונות, טיוב קרקעות ושיפור פוריותן, הגנה על איכות הסביבה החקלאית ושיפור ממשק השטחים הפתוחים.

האגף יוזם ומספק שירותים מגוונים הכוללים:

הנחיית חקלאים, סיוע לפתרון בעיות שימור קרקע ולבעיות ניקוז, ממשק חקלאי בודד עד לרמת יישוב או אגן, מתן הדרכה מקצועית, שיפוט תכנית, ייעוץ וחוות דעת למוסדות התכנון בישראל. יחידות האגף מבצעות איסוף נתונים, מחקרים, סקרי קרקעות - הערכתן וייעודן לחקלאות, הפעלת מוקדי חיזוי אקלימיים, איסוף נתוני תכנון ותייעודם במסדי נתונים, פיתוח מודלים ואמצעי חישה מרחוק ויישומם במערכות מידע גיאוגרפיות ככלי לקבלת החלטות.

הפרויקטים המבוצעים ביוזמת האגף ובסיוע שלו, לצד העשייה השוטפת, מבוצעים על פי התכנית האסטרטגית לפיתוח חקלאות בת קיימא ושימור משאב הקרקע. האגף מקיים מסלול תמיכה ייחודי לתמיכה בחקלאות משמרת קרקע ומים באמצעות מתן מענקים בארבעה תחומים: [1] עיבוד משמר קרקע ומים; [2] כלי מיכון לביצוע מדיניות של עיבוד משמר; [3] ביצוע פעולות, מתקנים ואמצעים לשימור קרקע; [4] סקרים ותכנון ארוך טווח.

בתחום הניקוז וההגנה מפני נזקי שטפונות, האגף מופקד על יישום חוק הניקוז כזרוע ביצועית של שר החקלאות ומנהל רשות המים באמצעות 11 רשויות הניקוז האחראיות מכוח חוק על הטיפול בניקוז המרחבי (מחוץ לתחום הבנוי של היישובים).

האגף מנחה מקצועית את רשויות הניקוז, מאשר תכניות למפעלי ניקוז, מפקח ומבקר את תקציבי הרשויות.

האגף מקיים מסלול תמיכה בפרויקטים של פיתוח מפעלי ניקוז בנחלים ארציים ובהכנת תכניות אב ברשויות הניקוז בהיקף של עשרות מליוני שקלים בשנה.

בנוסף, האגף מפתח תורה ליישום נושאי ניהול אגני והיבטי סביבה במסגרת שינוי יעדים אסטרטגיים בראיה מערכתית ציבורית.

מבנה האגף

באגף פועלות 4 יחידות מטה :

1. היחידה לשימור קרקע, ניקוז ומים

א. תחום שימור קרקע

ריכוז פעילות שימור הקרקע בכל רחבי הארץ.
הנחיה בהכנת תכניות שימור קרקע, השתתפות בשיפוט תכניות המוגשות למשרד, תמיכה וסיוע תקציבי לביצוע פעולות אלה על פי נוהלי תמיכה שמתפרסמים מדי שנה.
פיתוח אמצעי שימור קרקע וייצובה.
סיוע לרשות לתכנון ופיתוח הכפר וליחידות נוספות במשרד בנושאים הקשורים בניקוז ושימור קרקע.
מתן ייעוץ והדרכה לחקלאים בנושא שימור קרקע, בשיתוף פעולה עם שה"מ.
ייזום, תכנון וביצוע של קורסים והשתלמויות בנושאי הליבה של האגף.

ב. תחום ניהול נגר

ריכוז הפעילות ההנדסית בתחום ניהול הנגר ברחבי הארץ.
שיפוט תכניות ניקוז לסוגיהן, שיפוט הנדסי של מאגרי מים.
הנחיה מקצועית של מהנדסי שימור הקרקע והניקוז במחוזות משרד החקלאות ושל מהנדסי רשויות הניקוז.
הקצאת מדריך מקצועי לנושא שימור קרקע וניהול נגר והכשרתו לתחום.
הטמעת כלי תכנון מקובלים ושימור הידע.
השתתפות בגיבוש מדיניות המשרד בתמ"א 1 ובתת"ל 33.

2. התחנה לחקר הסחף - יחידת מחקר ופיתוח (מו"פ)

איסוף נתונים וניטור בתחומי פעילות האגף, ביצוע מחקרים ישומיים, סקרים ופיתוח כלים בתחומים: הידרולוגיה עילית ותת-קרקעית, ניהול אגני היקוות ואקו הידרולוגיה, חישה מרחוק של סביבה, הידלדלות ושימור קרקע.

3. היחידה לסקר, מיפוי וחישה מרחוק

הכנת סקרים וקביעת ייעוד חקלאי של קרקעות. מיפוי קרקעות, חומרי אב, תופעות דלדול קרקע ברמה ארצית וגם ברמה מפורטת.
פיתוח יישומים בממ"ג וקידום זיהוי ומיפוי שימושי קרקע באמצעות חישה מרחוק.
מתן שירות לחקלאים, לרבות ייעוץ, ביצוע סקרי קרקע לקראת נטיעה והערכת הפוטנציאל החקלאי של הקרקע.
היחידה היא סמכות מקצועית יחודית בתחומה במדינת ישראל.

4. היחידה האגרומטאורולוגית

חיזוי מזג אוויר לצורכי חקלאות ולשירות החקלאים.
איסוף, ניתוח ופיתוח של נתונים טופו-אקלימיים באמצעות רשת תחנות מטאורולוגיות אוטומטיות המשרדות את נתונין למרכז. הפצת המידע לחקלאים ולכלל הציבור.
במקרה הצורך או לפי דרישה, ביצוע סקרים טופו-אקלימיים למיצוי יתרונות טופו-אקלימיים מקומיים ולייעוד אופטימלי של הקרקע לגידולים באזורים שונים.

יחידות המטה הנזכרות לעיל מסתייעות ונסמכות על עובדי שימור הקרקע שבמחוזות משרד החקלאות. אנשי שימור הקרקע במחוזות פועלים בשיתוף ובהכוונה של יחידות המטה למימוש תכניות שימור קרקע ומשימות אחרות של המחוזות.

הבסיס החוקי לפעולות

חוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות התשי"ח 1957

פקודת סחף הקרקע (מניעה) 1941

פעילות האגף בשנת 2016

1. בעקבות החלטת הממשלה להקמת רשות ארצית לניהול נגר וניקוז, הקמנו שני צוותי עבודה לקידום ההצעה, כלהלן:
א. צוות העוסק בשינוי חוק הניקוז ובהתאמתו להצעת החלטה זאת. הצוות הכין את עיקרי החוק ומקיים דיונים שוטפים עם משרדי הממשלה השונים, לקידום התזכיר לשינוי החוק. תזכיר החוק לניהול נגר עבר בקריאה ראשונה הוחל עליו דין הריצות וממתין להמשך הדיונים בוועדות הכנסת.
ב. הוקם צוות אסטרטגי העוסק בגיבוש אסטרטגיות, מדיניות ויעדי האגף ובמבנה הארגוני של האגף, במסגרת הקמת הרשות הארצית לניהול נגר וניקוז.

2. ניקוז במדינת ישראל - האגף הוא הזרוע המקצועית של שר החקלאות לביצוע חוק הניקוז. על ביצוע פעולות הניקוז ומניעת שיטפונות מופקדות 11 רשויות ניקוז סטטוטוריות, אשר תקציבן העצמי הגיע בשנת 2016 ל- 111 מלש"ח. על פי החלטות של מליאות רשויות הניקוז, שיעור הגבייה העצמית בשנת 2017 יהיה 116 מלש"ח.
לביצוע מפעלי ניקוז מאושרים בנחלים ארציים, לתכנון מפעלי ניקוז, להכנת תכניות אב - הקצתה המדינה סכום של 52 מלש"ח. התקציב המתוכנן לתמיכה זו בשנת 2017 מסתכם בסך של 55 מלש"ח.

3. האגף ימשיך לעסוק בשיפוט הנדסי של כל תכניות מפעלי הניקוז שהוגשו, אישורם במועצת הניקוז והעברתם לחתימת שר החקלאות.
*במהלך שנת 2016 פורסם מדריך לתכנון הידראולי בערוצי נחלים 2016

4. האגף – מטה ותאי שימור הקרקע במחוזות, ביצע במהלך 2015-2016 הליך אסטרטגי, שבמהלכו גובשו חזון ואסטרטגיות לאגף. הוגדר חזון האגף:

- **יפעל** לשמירה על ערכי הקרקע הפורייה **כמשאב יצור טבעי חיוני** הנדרש לאספקת מזון טרי ואיכותי;
- **יפעל, יחד עם הרשויות האגניות**, לניהול הנגר העילי לשם **מזעור נזקי שיטפונות תוך שמירה על הסביבה**;
- יהיה **שותף מוביל בקידומה של חקלאות ישראל כחקלאות מתקדמת ורווחית השומרת על משאבי הטבע והסביבה** למען הדורות הבאים;
- **יהווה מרכז פיתוח, הפצה והטמעה של ידע** בתחומי אחריותו, ושותף מסייע לחקלאים בקבלת ההחלטות במשק החקלאי בתחומים אלו.

בנוסף במסגרת ההליך האסטרטגי הוגדרו ובוצעו המשימות הבאות: 1. שיפור הקשר עם רשויות הניקוז. 2. העצמת היחידות במחוזות המשרד. 3. ניהול הידע, בניית עץ ספריות ושגרות ניהול הכוננים האגפיים. 4. שיפור הרגולציה מול רשויות הניקוז – בניית פורמט תקציב אחיד.

5. התחנה לחקר הסחף ביצעה בנוסף למחקרי השדה, פעולות ניטור לאיסוף מידע בכל רחבי הארץ וכן לעדכון ולעיבוי מסדי הנתונים הקיימים. בנוסף, ערכה התחנה מחקרים בתחומי עיסוקה, כגון: שימור קרקע, ניהול נגר ומניעת סחף ברמה אגנית ומדרונית; בחינת יציבות תעלות ומדרונות עפר; ניצול עודפי עפר בשטחים חקלאיים; ניטור ולימוד תהליכי המלחה והאמצעים למניעתם ולצמצום נזקיהם; בחינת יחסי גשם-נגר באזורים צחיחים; פיתוח והתאמת מודלים הידרולוגיים לחיזוי פוטנציאל נגר וסחף; ניתוח שינויים באגני התנקזות על סמך צילומי לוויינים ויישום שיטות של חישה מרחוק לזיהוי תהליכים מרחביים ועתיים של הידלדלות קרקע; פיתוח ממשקי עיבוד משמרי קרקע, מים וסביבה בנטיעות צעירות של פרדסים; בחינת השפעת שינויים בשימושי הקרקע על יחסי גשם-נגר; בחינת איכות ובריאות הקרקע בשטחים חקלאיים.

6. פעולות היחידה לסקרים ומיפוי כוללות קליטה וסקרים ברמות שונות, בהיקף כולל של כ-100,000 דונם; הטמעת שימוש בתוכנות חדשות ותיעוד נתונים בממ"ג. היחידה נערכת, בסיוע השירות למערכות מידע במשרד, להתמרת המידע הקיים של סקר הקרקע הארצי, לקליטת מאגרי נתוני קרקע וסקרים מפורטים שנערכו במהלך עשרות שנים ע"י גופים שונים, אל מערכת ממ"ג אשר תונגש בעתיד לציבור הרחב. היחידה מבצעת סריקה ומיפוי דיגיטלי של צילומי אוויר הקיימים באגף ובקרב גורמים נוספים, כדי לקבל מיפוי דיגיטלי של הערכיות החקלאית של קרקעות ישראל.

7. היחידה לאגרו מטאורולוגיה מספקת תחזית מזג אוויר יומיומית לצרכים חקלאיים עם תשקיף לכמה ימים עוקבים. היחידה ריכזה ועיבדה נתונים מטאורולוגיים שהתקבלו מכ-50 תחנות אוטומטיות הפרוסות באזורים החקלאיים של מדינת ישראל. ניתנו תחזיות מיוחדות לאירועים חריגים ומסוכנים לגידולים חקלאיים. מדי שנה נבנות תחנות מטאורולוגיות חקלאיות חדשות. מידע שוטף בזמן אמת מועבר לאתר האינטרנט של היחידה ועומד לרשות הציבור. היחידה מעדכנת את מפות הקרה הארציות ואת נתוני ההתאדות למודולי השקיה שונים. במהלך שנת 2016 הוקמה אפליקציה יעודית (אגרו מטא) בה ניתן לקבל נתונים בזמן אמת מרשת התחנות המטאורולוגיות של משרד החקלאות וכן תחזיות, משקעים, טמפרטורה והתאדות לפרק זמן של 72 שעות קדימה.

8. תקציב פעולות האגף לשימור קרקע וניקוז בשנת 2016 היה 77,317 אלש"ח. סכום זה כלל התחייבויות לתמיכות בשימור קרקע וניקוז בסך של 12,988 אלש"ח, התחייבויות לתמיכות ברשויות הניקוז בסך של 52,600 אלש"ח, והתחייבויות לפעילות שוטפת של האגף כולל פרויקטים ומחקרים יישומיים בתחומי ליבה של האגף בסך של 11,729 אלש"ח. התקציב הנדרש לפעילות האגף בשנת 2017 מסתכם ב-70,400 אלש"ח.

פעילות האגף בשנת 2017

משימות האגף בשנת 2017 ממשיכות את שגרת משימות 2016. בשנת 2017 ממשיכות הפעולות כדלקמן (חלקן מתוארות ב-2016):

שימור קרקע – בתחום שימור הקרקע האגף יעסוק בהמשך עבודה שוטפת בנושאים הבאים: תמיכה לחקלאים (סכום תמיכה מתוכנן 9.2 מלש"ח), בניית הידע בתחום העיבוד משמר, חיזוק הידע ההנדסי אצל אנשי הצוותים במטה ובמחוזות.

ניקוז וניהול נגר – בתחום ניהול הנגר האגף יעסוק הן בנושאי שגרה: תמיכות ניקוז (55 מלש"ח), בחינה ואישור של מפעלי ניקוז. בנוסף האגף יעסוק במספר נושאי דגל חדשים:

1. בניית הידע בנושא ניהול אגני וטיפול אגני – פיתוח תורת עבודה לביצוע מפעלי ניקוז העוסקים במרחב הנחל ובאגנו, ומטמיעים הסדרות נחלים בכל המרחב המקצועי מהסדרה קשיחה להסדרה סביבתי ועד פשטי הצפה. תוך ניהול מושכל ומכבד של כל בעלי העניין במרחב. 2. גיבוש תפיסה של ניהול סיכונים לקבלת החלטות בתחום מניעת נזקי השטפונות; 3.

המשך עדכון כללי ההתנהלות החלים על רשויות הניקוז. 4. קידום התיקון לחוק הניקוז. 4. השתלבות ופיתוח עקרונות ניהול נחלים במרחב הפזורה הבדואית בנגב בהתחשב בעקרון מדיניות התכנון – "בנייה במקום"

מו"פ ומחקר – במהלך השנה ההידרולוגית יאספו נתונים ממערך תחנות הניטור והמחקר ארוך הטווח לצורך עדכון בסיס הנתונים העיתי והמרחבי. פרסום דו"חות וסיכום נתונים שנתי יבוצע במסגרת העבודה השוטפת. יחד עם תחזוקת מערך הניטור והמחקר הקיים, מבוצעים מחקרי אד-הוק אקדמיים בתחום שימור הקרקע והמים, ניהול אגני ובתי גידול לחים (אפיקי נחלים). לשנת התקציב הנוכחית מתוכנן שדרוג מערך הניטור ההידרומטרי באגנים קטנים לצורך בחינת רחופת וריכוז מרחפים בעת אירועי זרימה באתרים נבחרים.

סקר ומיפוי – במהלך השנה יוגדרו קריטריונים לערכיות קרקעות הכבול ותתחיל פעילות למיפוי שטחים אלו על פי טיבם. ימשכו סקרי קרקע מפורטים באזורי עניין מיוחדים. יושלם דו"ח מלווה למפת חומרי אב ויבוצעו הרחבות המפה לשטחים שטרם מופו. יקבעו הקריטריונים למיפוי ארצי של מפת מגבלות השימוש החקלאי. בנוסף, יבדקו קרקעות שוליות באזורי יעור כבסיס לניתוח פוטנציאל השימוש העתידי.

אגרומטאורולוגיה – במהלך שנת 2017 תוקמנה 16 תחנות מטאורולוגיות נוספות ברחבי הארץ על מנת לתת מענה לחקלאים באזורים נרחבים.

אתר האינטרנט www.meteo.moag.gov.il והאפליקציה היעודית אגרומטאו יעברו שדרוגים נוספים: יוצגו תחנות נוספות ותחזיות ברזולוציה גבוהה (טמפרטורות, גשם, רוח, התאדות, עומסי חום וכו.).

במסגרת פיתוח והנגשת הידע, מתוכננת עריכה של חוברת העוזרת בתאור שיטות לתכנון הידרולוגי בישראל. תחום ההידרולוגיה העילית חשוב ביותר לניהול הנגר בכך שהוא מהווה את השלב הראשון בתכנון כל מפעל ניקוז או נספח ניקוז. ישנן מספר שיטות מקובלות לתכנון זה, ומטרת עבודה זו היא להנגישן לאנשי שימור הקרקע והניקוז.



סירה בכינרת - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

אגף בכיר לדיג ולחקלאות מים

האגף לדיג ולחקלאות מים פועל תחת סמכותו הישירה של מנכ"ל המשרד, על בסיס סמכויותיו מתוקף פקודת הדיג 1937 ותקנותיה, וכגורם ייחודי במשרד המוביל תהליכי פיתוח לענפי ייצור הדגים בתחומים שונים ובטכנולוגיות מגוונות, בדומה ליחידות ולמשרדים דומים במדינות רבות, הרואות בענפי הדגה כלי ציבורי חשוב לטובת תזונה בריאה, מגוונת ובת-קיימא.

להלן רשימת הפעילויות העיקריות שבהן עסק האגף בשנה החולפת:

- אישור תיקון לתקנות הדיג שיהוו בסיס לשינוי נרחב בפעילות הדיג בארץ;
- ניהול ממשק דיג בים תיכון, מפרץ אילת ואגם הכנרת;
- הנפקת רישיונות דיג אישיים ולבעלי סירות דיג;
- מניעת יבוא מיני דגים העלולים לגרום נזק לחקלאות ולסביבה הטבעית;
- אינטרודוקציה למינים חדשים במתקני הסגר ואישור העברה בין אזורים בארץ בהתאם לתנאים מקצועיים שנקבעו;
- ליווי, קידום ופיתוח ענפי חקלאות המים, תוך ביצוע מחקרים יישומיים בתחנת המחקר (בנושאי בריאות, אקולוגיה, ממשק, רבייה, טכנולוגיה והזנה);
- איסוף נתוני ייצור בענפי הדיג וחקלאות המים (לטובת שנתון סטטיסטי);
- טיפול ותחזוקה שוטפת של מעגנות הדיג שבהחזקת המשרד;

פעילות זו התאפשרה בזכות רמתם המקצועית של עובדי האגף והודות לראיית שליחות של העובדים בכדי לקדם את התחומים המקצועיים, ולהוביל את פעילות ייצור הדגים (והדיג) לעידן חדש, שיאפשר עמידה בדרישות סביבתיות כמקובל בעולם ולשם פעילות דיג בת קיימא שתאפשר שמירה וניצול מיטבי של משאב הדגה לשנים רבות, וזאת מבלי לפגוע בתשתית הנדרשת לקיום אוכלוסיות דגים יציבות בים התיכון, במפרץ אילת ובכנרת. קידום הנושאים השונים במהלך השנה, לא היה יכול להתבצע, ללא שיתוף פעולה הדוק ותמיכה של יחידות המשרד השונות, בראשן הלשכה המשפטית, מנהלת ההשקעות והחטיבה לאסטרטגיה.

להלן סיכום תמציתי של פעילות האגף במהלך השנה.

המחלקה לחקלאות מים פנימיים (ענף המדגה)

ענף המדגה נחשף במהלך שנת 2016 למציאות חדשה ומורכבת, וזאת בשל החלטת משרד האוצר להפחית את מכסי המגן על מספר מיני דגים מיובאים, בשל הרצון להפחתת יוקר המחיה, ואספקת מזון זמין וזול לכלל הציבור. מבלי להיכנס למשמעות האמיתית והאפשרות של המדינה לפקח על היבואנים, הסיטונאים והקמעוניים, בכדי לוודא שהפחתת המכס אכן תגולגל לפתחו של הצרכן, כדי שיוכל ליהנות מרכישת דגי יבוא מוזלים, אין ויכוח שמהלך זה מעמיד וחושף את מגדלי הדגים הרלבנטיים (אמנונים, קרפיונים, בורים) לתחרות קשה (שיש הטוענים שאינה הוגנת בשל מקורות היבוא ממדינות מסוימות), ולכן הוסכם על מתווה של 7 שנים, שבהן תבחן באופן הדוק המשמעות הכלכלית של המהלך והיכולת של הענף להתמודד בתנאים החדשים, וזאת לצד מתן תמיכה ישירה במגדלים הפעילים (שתוכל לכסות חלקית את הפגיעה הישירה מפערי המחירים).

בוצעו פעילויות הדרכה של צוותים מקצועיים מירדן ומהרשות הפלשתינאית, כחלק מפרויקט אזורי המשותף למשרדי החקלאות והחוץ וכן במסגרת פעילות משותפת עם קמ"ט יו"ש והמינהל האזרחי, לחיזוק הייצור העצמאי של דגים במשקים חקלאיים בגדה המערבית, עבור מכירתם לאוכלוסייה המקומית.

לאחר שבשנה שעברה הסתיים ניטור משקי המודל לאורך נחל חרוד, אשר בחן את האפשרות לשינוי ממשק גידול הדגים, בהתאם לדרישות העולות מטיוטת התקנות למי הפלט של בריכות הדגים שהכין המשרד להגנת הסביבה, הוביל האגף

במשותף עם מנהלת ההשקעות את הכנתו של נוהל תמיכה למשקי המדגה לשם ביצוע השקעות נרחבות בכדי לעמוד בדרישות הסביבתיות המחמירות. התקציב הממשלתי שהוקצה לטובת נושא זה = 77 מיליון ₪ (כולל מע"מ). תחילת ביצוע ההשקעות מתוכנן לרבעון האחרון של שנת 2017. מדובר במהלך שאנו מאמינים שיאפשר לענף להתקדם הן מבחינה מקצועית והן מבחינת היכולת לשפר את הממשק עם הסביבה הקרובה, לטובת כלל הציבור (בעיקר באמצעות שיקום הנחלים השונים).

המחלקה לחקלאות ימית

פעילות מרכזית של התחום עסקה בהובלת התכנית למכרז של שטחים בים התיכון לטובת גידול דגים נרחב בים הפתוח. עיקר הפעילות התאפיינה בשילוב התכניות לשטחי גידול במסגרת תכניות המרחב הימי במנהל התכנון, במקביל לגופים ולמשרדי ממשלה נוספים הלוקחים חלק בתכנון המרחבי של הים התיכון. בשנה זו, לאחר שנים של פעילות וקידום הנושא, נבחר לראשונה גורם יזמי שעמד בדרישות המכרז ולאחר שסיים את הליך ההכנה, החל בהקמת חווה ימית לשטח המיועד בעומק הים מול אשדוד, לטובת ייצור של כ-1,000 טון דגי דניס בשלב ראשון. תחילת פעילות החברה בשטח הימי (לאחר סיום הקמת מערכת הכלובים והצבתה), מתוכננת לרבעון הראשון של 2017.

הסתיים והוצג להנהלת המשרד סקר היתכנות לפיתוח פארק לחקלאות ימית בדרום הערבה ובאילת. נושא זה נמצא כעת על שולחן הממשלה כחלק מתוכנית נרחבת לגיוון תעסוקתי בעיר אילת וסביבתה, דבר שיוכל להתאים למסקנות הסקר, שהצביע על היתכנות כלכלית להקמת מערכות חקלאות ימית יבשתית מגוונת באזור זה (גידול דגים במערכות סגורות, ייצור דגיגים במכונני רבייה לגידול מקומי וכן לייצוא, גידול אצות מסוגים שונים בעיקר לטובת ייצוא מוצרים המופקים מהאצות).

המחלקה לדיג

פעילות מרכזית של היחידה הינה ביצוע וריכוז סקרים, באמצעות עובדי היחידה ומיקור חוץ, לשם איסוף נתונים סטטיסטיים על שלל הדיג, המאמץ שמושקע באמצעות פעילות הדיג המסחרית והספורטיבית, והרכב אוכלוסיות הדגים באגם הכנרת. זאת, לשם העברת המלצות לקביעת מדיניות והכוונה של פעילויות אכיפה. באמצע השנה פרש מתפקידו כסוקר דגה מרכזי, מר פייר סלאמה, שפעל מספר שנים באגף במקצועיות ומתוך ראיית שליחות לקדם את ענף הדיג הימי, בעיקר בים התיכון לעידן חדש ומותאם למציאות באזורנו. אנו מאחלים לו הצלחה בדרכו החדשה, ומקווים שמסדי הנתונים שבנה במהלך שנות עבודתו באגף, תהווה בסיס מוצלח להמשך של איסוף וריכוז נתוני הדיג בישראל, לשם ניהול מדיניות מוצלחת ומעודכנת.

המחלקה לרישוי וניהול מעגנות דיג

השנה הושם דגש על חיזוק הבסיס המקצועי של יחידת האכיפה המשרדית, לטובת שיפור פעילות האכיפה והפיקוח במרחב הימי. במהלך השנה המשיכה פעילות הכנה לטובת העברת הניהול של מעגני הדיג מידי משרד החקלאות ותפעול משופר של המעגנות המנוהלות ע"י המשרד, גם לטובת מתן מענה ליישום היעדים החדשים הנמצאים בחזית הפעילות (שילוב ספינות לדיג ייעודי ממתקני הגידול בים הפתוח – חקלאות ימית בלב ים).

גם השנה הושם דגש רב על העצמת האכיפה של הדיג באגם הכנרת בתקופת הקינון של דגי אמנון הגליל, תוך שיתוף פעולה עם יחידות אחרות הפועלות סביב האגם.

בנושא רישיונות הדיג, היוותה 2016 שנת מפנה, שבה הוצאו לראשונה באגף הדיג רישיונות דיג אישיים על פי פילוח והתאמה לשיטות הדיג השונות – דיג מקצועי למי שיכול להוכיח כי פרנסתו אכן בתחום הדיג, ומאידך רישיונות לפעילות דיג ספורטיבי (בשיטות ספציפיות ובמגבלת כמות יומית לדיג).

* פרסומים, נהלים, דו"חות וסיכומי מחקרים מופיעים באתר האינטרנט של המשרד.

היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח)

חזון היחידה :

היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (פיצו"ח) תפעל לאכיפת חוקים וביצוע חקירות לשם גילוי עבירות ומניעתן.

תבצע פעולות פיקוח ואכיפה לשמירת בריאות הציבור החי והצומח ולחיזוק החקלאות במדינת ישראל.

מטרות היחידה:

ביצוע פעילות ייעודית של אכיפת חוק וביצוע חקירות לשם גילוי עבירות ומניעתן, תוך מיצוי הדין עם האשמים, על מנת להגן על בריאות הציבור, החי והצומח במדינת ישראל.

משימות עיקריות של היחידה:

- הגנה על בריאות הציבור בכל הקשור לפיקוח על כללי הבטיחות של מוצרי מזון מן החי והצומח.
- פיקוח ומניעת הפצת מחלות בעלי חיים ונגעי צמחים.
- הגנה על בעלי חיים ורווחתם.
- אכיפת פקודת הדיג בימת כינרת ים תיכון וים סוף.

משימות שותפות של היחידה:

- אכיפת חוק/תקנות צער בעלי חיים.
- פיקוח ואכיפה תחום שחיטה שחורה.
- ביצוע פעולות הסגר וחקירות לאור התפרצות מחלות ונגעים.
- ביצוע אכיפת פקודת הדיג.
- מענה לפניית ציבור.
- פיקוח ואכיפת תנועת בעלי חיים.
- פיקוח במעברי סחורות אל מול עזה ואיו"ש.
- פיקוח ואכיפה בתחום החלב.
- פיקוח סניטציה במטעים.
- ביצוע חקירות בנושא שאריות חומרי הדברה.
- פיקוח בנושא סלמונלה.
- פיקוח ואכיפה בתחום הדבורים.
- פיקוח ואכיפת חוק הגליל.
- אכיפת חוק השריפות בשדות.
- אכיפת חוק הגנת הצומח.
- ביצוע חקירות לשם גילוי עבירות.

היחידה פועלת על פי תקן איזו 2008/9001 :

ליחידה ישנם מאמתי איכות – 2 מאמתי איכות בכל מרחב ובמטה.

במהלך השנה מבצעים פעולות איכות, תיקון ליקויים, ריענון נהלים, שליטה ובקרה, סקר הנהלה ובוחן ISO.

היחידה פועלת לאור תכנית עבודה שנתית:

בשנת העבודה 2016 תכננה היחידה 38 משימות לתכנית העבודה השנתית.

על פי דוח החטיבה למחקר ואסטרטגיה של המשרד – "שיעור ביצוע המשימות שתכננה היחידה לשנת 2016 עומד על 84% ביצוע, שיעור ביצוע זה גבוה בהרבה משיעור הביצוע הממוצע המשרדי העומד על 69% ביצוע".

סיכום פעילות לשנת 2016:

- במהלך שנת העבודה טופלו 2187 תלונות.
- במהלך שנת העבודה נפתחו 3831 אירועים.
- במהלך שנת העבודה בוצעו 1307 חקירות.
- במהלך שנת העבודה נדגמו 2505 למיקרוביולוגיה.
- במהלך שנת העבודה נדגמו 1308 לשאריות חומרי הדברה.

סיכום פעילות צער בעלי חיים לשנת 2016 :

- במהלך שנת העבודה טופלו 682 תלונות צעב"ח.
- במהלך שנת העבודה נפתחו 240 אירועים.
- במהלך שנת העבודה נפתחו 120 תיקים משפטיים.

סיכום פעילות אכיפת פקודת הדייג לשנת 2016 :

- במהלך שנת העבודה טופלו 359 תלונות.
- במהלך שנת העבודה נפתחו 181 אירועים.
- במהלך שנת העבודה בוצעו 119 ביקורות.
- במהלך שנת העבודה נפתחו 78 תיקי חקירה.

הגדרות:

תלונה - תלונה המתקבלת במוקד היחידה, נרשמת עם מלא הפרטים והנתונים ;
המוקדנית מסווגת את התלונה לגורם הרלוונטי טריטוריאלי למקום האירוע במטרה לטפל בה .
אירוע - פעולת תגובה של מפקחי היחידה .

המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו) (Center for International Agricultural Development Cooperation)

כללי

המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית (סינדקו - CINADCO) משמש כזרוע הביצועית של משרד החוץ ומשרד החקלאות בכל הקשור בפעולות שיתוף ידע וטכנולוגיות חקלאיות (Technical Cooperation) עם מדינות מתפתחות באפריקה, באסיה, באמריקה הלטינית, במזרח התיכון, במדינות חבר העמים ובמזרח אירופה. הפעילות מתבצעת בחסות מדיניות השיתוף והסיוע של מדינת ישראל והמרכז לשיתוף בינלאומי (מש"ב - MASHAV) במשרד החוץ. למרכז אין תקציב פעילות עצמאי ופעילותו מתוקצבת על ידי מש"ב.

ישראל מקיימת פעילות זו מאז שנת 1958, תוך שילוב ניסיונה המעשי והמקצועי בתחומי הפיתוח החקלאי והכפרי עם מדינות מתפתחות וכלכלות במעבר. להלן המדינות שבהן מתמקדת הפעילות:

אסיה ואירו-אסיה: הודו, סין, וייטנאם, קזחסטן, אוזבקיסטן

אפריקה: רואנדה, דרום סודן, אתיופיה, קניה, סנגל, בורקינה פאסו, קמרון

אמריקה הלטינית: קולומביה, הונדורס

המזרח התיכון: ירדן והרשות הפלסטינית

תחומי הפעילות המרכזיים

- א) הדרכה ופיתוח משאבי אנוש במסגרת קורסים בישראל בשני מרכזי הדרכה: האחד בשפיים - מרכז הדרכה מש"ב MATC, והשני במטה משרד החקלאות בבית דגן, כאשר מרבית הפעילות מבוצעת בשפיים. שיתוף פעולה נוסף מתקיים עם מכון וולקני (ARO).
- במסגרת הקורסים וההשתלמויות, ניתנת הזדמנות למשתלמים להיחשף להישגי חקלאות ישראל על כל ענפיה, לתחומי פיתוח המרחב הכפרי, למחקר החקלאי בישראל ועוד. בשנת 2016 התקיימו בישראל 40 קורסים כאלה, ובהם לקחו חלק מעל ל-500 משתלמים מ-40 מדינות.
- ב) קורסים והשתלמויות בחו"ל - במסגרת פעילות זו נערכים קורסים במדינות היעד הנקבעות בהתאם ליעדי משרד החוץ של ישראל ומש"ב, וכן במדינות נוספות בעלות עניין בטכנולוגיה ובידע הישראליים בתחום החקלאות. הקורסים וההשתלמויות מועברים ע"י מיטב המומחים ממשרד החקלאות, בעיקר עובדי שה"מ ומומחים מהסקטור הפרטי.
- ג) פרויקטים ארוכי טווח מתקיימים הן באמצעות מדינות היעד, והן באמצעות המומחים היוצאים לשליחות ארוכת מועד לצורך קידום תכניות הדגמה ופיתוח.
- ד) שליחויות קצרות מועד המתבצעות במדינות המתפתחות שהוזכרו לעיל, במהלך שנת 2016 יצאו 51 מומחי חקלאות.

סקירת הפעילות על פי אזורים גיאוגרפיים

אסיה

אוקראינה- פרויקט ארוך-טווח הורטיקולטורה, בשיתוף עם הארגונים UHBDP DFATD ו MEDA (קנדה) בארבעה מחוזות בדרום המדינה, המתמקד בסעיפים העיקריים כגון: הקניית ידע, יכולות ויישום טכנולוגיות מודרניות.

ווייטנאם - פרויקט רפת הדגמה בפרברי העיר HO CHI MING. מנוהל מקצועית ע"י מומחה חקלאי ישראלי שמונה לשליחות ארוכת טווח באתר.

הודו – מספר אתרי הדגמה והכשרה אודות גידול ירקות, מנגו, הדרים, רימונים, תמרים וכוורות שהתקיימו במרכזי מצוינות במדינות שונות כמו הריאנה, ביהאר, מהראשטרה, פונג'אב, רג'אסטאן, טאמיל נאדו ואוטר פרדש.

אפריקה

אתיופיה - פיתוח הורטיקולטורה במשקים חקלאיים קטנים, כולל גידולי ירקות ומטעים, במיקוד על ייצוא אבוקדו לחקלאים מקומיים.

סנגל – התקדמות בתכנית החקלאית הלאומית, חקלאות בת-קיימא, לרבות קורסים במרכזי פרויקט TIPA.

גאנה – שיתוף פעולה בתחום טכנולוגיות השקיה וטיפול לאחר קטיף.

רואנדה- הקמת מרכז מצוינות חדש להקניית ידע ופיתוח משאבים, תוך יישום טכנולוגיות מודרניות.

אמריקה לטינית

קולומביה- פרויקט המתקיים בשיתוף עם הממשל המקומי (בחלקה הצפוני של המדינה), ובעלי עניין שונים המעורבים בפעילויות שונות הקשורות לגידול בקר לחלב.

הונדורס- שיתוף הפעולה בנושאי אגרו-טכנולוגיות מתאימות, מים והשקיה. התוכנית מנוהלת מקצועית ע"י מומחה חקלאי ישראלי השוהה במקום.

המזרח התיכון

המשך תכנית לשיתוף פעולה עם הירדנים בסיוע JICA - סוכנות הסיוע של יפן בתחום המדגה, המטעים וההשקיה.

תכנית הרשות הפלשתינאית- במהלך 2016, בשיתוף פעולה עם JICA ומש"ב, פרויקט אזורי לחקלאות עם טכנולוגיה מתקדמת וחידושים עבור החקלאים הפלשתינאים.

פעילויות נוספות

דצמבר 2016- התקיים לראשונה בישראל כינוס ראשון מסוגו של שרי חקלאות ממדינות מערב אפריקה. במסגרתו בקרו בארץ שרי חקלאות ובכירים נוספים מהמדינות החברות בקהיליה הכלכלית של מדינות מערב אפריקה (ECOWAS). הכנס מהווה פלטפורמה לדיון ולשיתופי פעולה הדדיים ומנוף לקידום יחסי ישראל ומדינות הארגון. הכנס נערך בשיתוף עם מרכז הדרכה של מש"ב MATC בשפיים.

סיכום:

הפעילות הבין-לאומית בתחום הסיוע מתקיימת במדינות רבות, בעיקר ביבשות שהוזכרו לעיל. אנו עדים לביקוש ההולך וגדל ללימוד היכולות הישראליות בתחום הסיוע החקלאי, וזאת נוכח המשברים העולמיים בתחום המזון, האקלים, המים ורצון של המדינות לפתח את הסקטור החקלאי בארצן. פעולות הסיוע והפיתוח החקלאיים מחזקים את תדמיתה החיובית של ישראל בעולם, בעיקר נוכח תרומתה בתחומים שבהם יש לה ידע ומומחיות ייחודיים בחקלאות. ישראל חולקת עם המדינות המתפתחות את הידע הרב שנצבר בה ב-67 שנות קיומה, והיא עושה זאת מתוך הכרה בחשיבות הרבה שיש לפעילות זו ולתרומתה במדינות המתפתחות.

פקיד היעירות

דו"ח פעילות לשנת 2016

תחום הפעילות	תחום משנה	תיאור הפעולות שנעשו במהלך השנה
הגנת אילנות	פניות ציבור	כ-2,500 פניות בכתב של אזרחים ומוסדות, כולל שאלות, תלונות על כריתה, השחתה, בקשות למידע ולחומר מקצועי וכדומה.
	מידע דרך אתר אינטרנט	7,328 כניסות לאתר "חבק עץ" ו-11,268 כניסות ליחידת "פקיד היעירות" באתר משרד החקלאות.
	ערים על החלטות פקידי יערות עירוניים	טיפול בכ-28 ערים, כולל פנייה לפקידי היערות לקבלת חומרים לגבי הערר, תיאום הערר, סיכומו ולאחר מכן יישומו.
	כנסים וימי עיון	7 ימי עיון בנושא עצים: יום עיון לפקידי היערות בקק"ל, רט"ג וברשויות המקומיות, יום עיון לחברת חשמל, יום עיון לפקחים חדשים, דיון מקצועי בנושא אקליפטוסים, סיור בפארק אריאל שרון, קורס הכשרה לקווי חיץ בשיתוף עם קק"ל, רט"ג וכב"ה, סיור מקצועי בנושא הרכבת הקלה.
	פקידי יערות עירוניים ואזוריים	פגישת עבודה שנתיית עם כל פקידי היערות בקק"ל, כל פקידי היערות העירוניים וכל פקידי היערות ברט"ג.
	הרצאות	30 הרצאות (של ענבר, תמר וקרול) בנושא הגנת אילנות ושמירה על עצים בקורסים אקדמיים, למהנדסים ואדריכלים, לוועדות תכנון, לחובבים ולאזרחים, ליועצי גינון ולאדריכלי נוף, לפקחים סביבתיים ועוד.
	מחשוב	1. טיפול ושדרוג שכבת עצי מורשת, בניית אפליקציה למיפוי עצים, הפצה לציבור ופיתוח ממשקים נוספים. 2. עדכון מידע כללי ונוהלי העבודה באתר לרווחת הציבור. 3. המשך ליווי והדרכה רישוי זמין מנהל התכנון.
	נהלים	1. יישום וגיבוש נהלים במסגרת חובת הכנת סקרי עצים לחוות דעת פקיד היערות ולהיתר בנייה. 2. גיבוש נוהלי עבודה מול חברת חשמל. 3. איחוד ועדכון נוהלי עבודה לפקידי היערות. 4. גיבוש נוהל העתקות חדש. 5. גיבוש מסמך מדיניות לנטיעות והגנה על עצים – למחוזות מרכז ודרום. 6. הכנת מסמך עיר היער העירוני/משאב העצים בעיר והפצתו לרשויות המקומיות ולאדריכלי הנוף.
	חקיקה	1. גיבוש תקנות מתאימות לתיקוני החקיקה. 2. השתתפות בהכנת תקנות חוק הכבאות לעניין קווי חיץ למניעת שריפות. 3. גיבוש תקנות והעברתן בכנסת לכריתה, נטילה והובלה של מטעי הדריס ואבוקדו, כחלק מעבודת מטה ממשלתית לצמצום הזיהום הסביבתי של המפחמות באיו"ש
	שיקום עצים ותיקים	תמיכה ברשויות מקומיות בשיקום עצים ותיקים ברחבי הארץ באמצעות "קול קורא" לשיקום עצים ותיקים, פעולות חינוך וביצוע סקרי עצים עירוניים.
	אזורי חיץ להגנה מאש	בקרה ארצית על תכנון וביצוע אזורי חיץ של הרט"ג, קק"ל והרשויות המקומיות, והנחיות לעניין הפחתת סיכונים באזורים המועדים לשריפה. השתתפות בוועדה המייעצת לנציב כבאות ראשי לעניין תקנות וכללי רשות הכבאות, קביעת היישובים המוגנים וההוראות החלות עליהם. ביצוע קורס הכשרה לקווי חיץ בשיתוף עם קק"ל, רט"ג וכב"ה.

	חינוך והסברה	1. הקמת שתי קבוצות חדשות של נאמני אילנות במודיעין ובאר שבע, והכשרתן במשך השנה באמצעות החל"הט. 2. מפגשים עם נאמני אילנות ברחבי הארץ בשיתוף החברה להגנת הטבע ומנהל קהילתי - גינות העיר בירושלים.
	הכרזת שמורות יער	המשך תהליך הכרזת שמורות יער חדשות.
	גריעות משמורות יער	פישוט הליכי ההכרזה והגריעה של מורות יער וביסוסם על תכנון סטטוטורי של יערות קק"ל. המשך הסדרת שמורות יער בתחום יישובים ותכניות פיתוח מאושרות.
	אכיפה ופיקוח	טיפול ב-151 אירועים ועבירות. הטלת 58 קנסות בסך 614 אלף ש"ח.
	חוות דעת לתוכניות מיוחדות למגורים	מתן חוות דעת פקיד יערות ממשלתי ל-17 תוכניות תמ"ל עבור הותמ"ל
	חוות דעת לתכניות עירוניות	מתן חוות דעת פקיד יערות ממשלתי ל 15 תכניות ביזמות עירונית
	ליווי ובקרת תכניות פיתוח הרק"ל בגוש דן	בקרה ומתן אישורי כריתה/ העתקה ושימור לקוי הרק"ל ואישור נטיעות לתוכניות הפיתוח (הקו האדום בביצוע + הקו הירוק (שלושת חלקיו)

יעדי העבודה לשנת 2017

1. השתלבות ברפורמה בחוק התכנון והבנייה והטמעת עקרונות העבודה של פקיד היערות, במסגרת תהליך התכנון והבנייה למען שמירה מיטבית על עצים בוגרים הראויים להישמר ולהשתלב בתכנון ובביצוע פיתוח עתידי.
2. הפצה והנגשת מידע לציבור בנושא עצים.
3. פעולות הדרכה והכשרה מקצועית אל מול גופי התכנון ורשויות התכנון.
4. הכשרה מקצועית לעוסקים בתחום האכיפה והפיקוח ולמרשי מתן רישיונות; קביעת הנחיות תכנון מקצועיות.
5. אישור ובקרה על תכנית העבודה השנתית של קק"ל ביערות ושל רט"ג בשמורות טבע.
6. הכנה והפצה של תכנית "עיר היער העירוני" והטמעתה ברשויות נבחרות.
7. ניהול שכבת שמורות היער והכרזה על שמורות יער חדשות נוספות.
8. תיקון תקנות היערות לאור תיקון מספר 5 ו-6 בפקודת היערות.
9. פיקוח ובקרה על פקידי יערות אזוריים.
10. ניהול עררים על החלטות של פקידי יערות עירוניים.
11. הסמכת פקחי סביבה עירוניים ברשויות נבחרות.
12. הסמכת פקידי יערות עירוניים חדשים.
13. הקמת מועצת יער ואילנות.
14. הכרזה על 27 שמורות יער חדשות בהיקף של 161 אלף דונם.
15. הכנת שכבת מיפוי קווי חיץ בישראל.
16. ימי עיון לפקידי היערות ולמאגר מומחים.
17. אפיון תכולת פרט שטוקהולם כבית גידול לעצים.
18. הקמת יחידת אכיפה לנושא כריתה והובלה של גדמי הדרים ואבוקדו.
19. קביעת והטמעת נהלי עבודה עם רט"ג.

20. גיבוש נהלי עבודה מול חח"י בשטחי רט"ג .

21. אישור מסמך מדיניות שמירה על עצים ונטיעה עבור מחוז מרכז

22. אישור מסמך מדיניות שמירה על עצים ונטיעה עבור מחוז דרום.



זיתים בגשור- צילום רם שדמון: התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

היחידה לזכויות מטפחים

כללי:

טיפול זני צמחים של מיני ירקות, מטעים, פרחים, וצמחי נוי הוא אחד הגורמים המרכזיים לפיתוח חקלאות מתקדמת בארץ ובעולם.

חקלאות מתקדמת וייצור חקלאי יעיל, כלכלי ובעל ערך וכושר תחרות בשווקים בינלאומיים, מותנה, בין היתר, ביישום הידע וההצלחה בטיפול זני צמחים חדשים בעלי תכונות ייחודיות הטמונות בפוטנציאל הגנטי העומד לרשות המטפחים ואשר משפיעות על תפוקתם ועל יכולת התמודדותם בתנאי שוק תחרותיים.

ישראל מובילה בטיפול זני ירקות, פירות, צמחי נוי ופרחים. אחד המפתחות ליכולתה של ישראל בתחום זה הוא מערכת ההגנה על זכויות מטפחים. מערכת זו מאפשרת לשמור על זכויות הקניין הרוחני של מטפחי הזנים ומאפשרת להם לקבל החזר על ההשקעות העצומות בפיתוח זנים חדשים.

בשנת 1961, נחתמה האמנה הבינלאומית בדבר הגנה על זנים חדשים של צמחים. הוראות האמנה מבטאות איזון בין האינטרסים של ייצור חקלאי לטובת הציבור לבין האינטרסים הקנייניים של המטפחים, ויוצרת בסיס לחקיקה אחידה של המדינות שהצטרפו לאמנה והן חברות בארגון הבינלאומי להגנה על זכויות מטפחים (UPOV).

חוק זכות המטפחים של זני צמחים, התש"ל-1973, המסדיר את רישומם של זנים חדשים ואת זכויות מטפחיהם, נועד להגן על זכויות מטפחים (קניין רוחני), ישראלים וזרים, והוא תואם את הדרישות ממדינת ישראל החתומה על האמנה הבינלאומית בהקשר זה. קיום מערכת של הגנה על זכויות מטפחים, של זני צמחים חדשים שטופחו בארץ ובעולם, מאפשר לחקלאי ישראל לקיים חקלאות מתקדמת ולהתחרות בשווקי ארצות חוץ מחד גיסא, ומאפשר למטפחי זנים חדשים להפיץ את זניהם בארצות החברות בארגון הבינלאומי UPOV, תוך שמירה על זכויותיהם הקנייניות מאידך גיסא.

מטפח של זן חדש, בין מקומי ובין זר, רשאי להגיש בקשה לרישום זכות מטפחים בזן. רישום זכות מטפחים בזן מקנה לבעליו זכויות קנייניות בזן לתקופה של 20 או 25 שנה בהתאם לסוג הגידול.

העיסוק בזכויות מטפחים דורש מערכת מנהלית / מקצועית, מדויקת ואמינה המתעדת את כל שלבי הטיפול בבקשה, מרגע הגשת בקשה לרישום זן, בדיקתה, החלטה בעניין כשירותה לרישום, רישומה, אם נמצאה ראויה לכך, וקיומה במשך תקופת ההגנה, הכול בהתאם לחוק.

הליך בדיקת הבקשה, פרסומה ואישורה מוסדר בחוק. החוק ייחד תפקידים למועצה לזכויות מטפחים, לרשם ולבוחן. החלטות המועצה והרשם ניתנות לערעור בבית המשפט המחוזי.

להלן נתונים סטטיסטיים של פעילות היחידה לזכויות מטפחים בשנת 2016:

בתאריך 27.01.2016 התכנסה המועצה לזכויות מטפחים לדיון בנושאים השוטפים העומדים בפניה, וביניהם אישור רישום זנים חדשים, דחיית בקשה לרישום וכיו"ב. בישיבה זו אושרו לרישום 39 זנים. בשנת 2016 נרשמו 39 זנים, הוגשו 56 בקשות חדשות לרישום זכות מטפחים ו- 68 בקשות נזנחו. הצפי לשנת 2017 הוא של כ- 80 בקשות חדשות.

תקציב היחידה בשנת 2016:

161,000 ₪ כולל דמי חבר בארגון UPOV (26,820 ₪ פרנק שוויצרי כ- 120,000 ₪).

תקציב היחידה בשנת 2017:

160,000 ₪ כולל דמי חבר ב-UPOV (כ- 120,000 ₪).

בשנת 2016 פרסמה היחידה ברשת את המסמכים הבאים:

2 עלונים / גאזט חצי שנתיים בשפה האנגלית אשר מתפרסמים גם בארגון UPOV.

טבלת אגרות ודמי שירות מעודכנת לתאריך 1.7.2016.

טפסי בקשה לרישום זכות מטפחים ונוהל הגשת בקשה, באנגלית ובעברית.

יו"ר המועצה לזכויות מטפחים, מר עומר זידאן פרש לגמלאות וגב' דקלה דבי-נאור מונתה במקומו ליו"ר המועצה החל מתאריך 25.2.2016.

היחידה לזכויות מטפחים פועלת על פי חוק זכות מטפחים של זני צמחים, תשל"ג-1973 ומפרסמת ברשומות את הבקשות וההתנגדויות לרישום זנים. פרטים נוספים על עבודת המועצה ויחידת הבוחן, ניתן לקבל במשרד המועצה - טל: 03-9485450 ; פקס: 03-9485839; דוא"ל: pbr@moag.gov.il.



גרברות בחממה - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

האגף לניהול משברים

מטרת האגף

לתכלל את הטיפול בכל אירוע המאיים על המשך הרציפות התפקודית של משרד החקלאות ופיתוח הכפר והמגזר החקלאי. שימור היכולת להמשיך אספקת סדירה של מזון לאוכלוסייה בעתות: מלחמה, אסונות טבע, מחלות בעלי חיים ומזיקים. להגדיר את תרחיש החירום של ענף החקלאות ואת יעדי השירות של משרד החקלאות ופיתוח הכפר במצבי החירום כנגזרת מתרחיש האיום והייחוס הלאומי. לארגן להכשיר ולהנחות מקצועית את מערך החירום המשרדי ברמה הארצית, המחוזית ויחידות הסמך, שייתן מענה לרשויות המקומיות ולחקלאים להיערך ולהתמודד עם מצבי החירום שונים. לסייע למשרדי הממשלה ולגופי ההצלה והחירום ככל שידרש. לקדם ולשמר את מוכנות המפעלים החיוניים בשרשרת האספקה. להכין ולסייע בעיקר את משקי בע"ח, לעמידה עצמאית (מים, גנרציה, דלק ומזון) למספר ימים, עד הגעת גורמי הסיוע.

הקדמה

שנת 2016 עמדה בסימן תרגול ממשקי עבודה, הכשרה ושיפור מערכות שליטה וטכנולוגיה.

תוכננו ובוצעו שני תרגילים גדולים – אחד בצפון ואחד בדרום לטובת חיזוק ממשקי העבודה בין מחוזות המשרד למועצות האזוריות ולגורמי חירום נוספים ברמת המחוז. כמו כן בוצעו תרגיל שפעת עופות לימודי במחוז העמקים ותרגיל לאספקת מים לרפתות החלב באזור הדרום.

מנהל האגף, חיים אנג'וני, מונה ע"י המנכ"ל לממונה על הגנת הסייבר המשרדי והמגזרי ובעזרת מטה הסייבר הלאומי החל בבדיקה מעמיקה של צרכי הגנת הסייבר במגזר החקלאי ובמשרד עצמו.

בוצע רכש נרחב לטלפונים לווייניים. הטלפונים חולקו לבעלי תפקידים שונים במשרד וכן הותקנו עמדות עגינה ואנטנות בחמ"ל המרכזי ובחמ"לים המחוזיים. הושלמה העבודה על המערכת הממוחשבת לניהול מלאי החירום של החיטה והמספוא והחלה העבודה על תוכנה לניהול אירועים ייחודית ומותאמת לעבודת המשרד בשגרה ובחירום.

בשנת 2016, לא התקיים תרגיל נקודת מפנה (עפ"י החלטת רח"ל תרגיל נקודת מפנה יתקיים אחת לשנתיים). במקום, הוכרז שבוע חירום לאומי. במהלך השבוע האגף, משרדי ממשלה ורשויות ביצעו תרגילים פנים משרדיים וכן השתתפו במספר מש"מים בנושאים שונים. קיימנו יום עיון בנושא צונאמי לעובדי המשרד ומנהלי ועדות חקלאיות ויום עיון לצוותי הרווחה במשרד בנושא טיפול בעובדים בשעת חירום. בנוסף, עובדי האגף השתתפו בימי עיון וקורסים בנושאי חירום שונים.

השנה התמודד האגף לניהול משברים עם שני אירועי חירום עיקריים – גל שריפות גדול במוקדים שונים ברחבי הארץ בסוף נובמבר 2016 ומקרים רבים של שפעת עופות שתחילתם באוקטובר 2016 ונמשכים לתוך 2017.

תקציב

בשנת 2016 לא היה תקציב. ניצלנו תקציב סוף שנה לרכישת טלפונים לווייניים. ב 2017 חל שיפור מה והתקציב שנקבע עומד על 235 אלף ₪. תקציב המיועד להגנת הסייבר נקבע בהחלטת ממשלה, 8% מתקציב השל"מ (יחידת המחשב), כמיליון ₪ ל-2017. בנוסף, רשות הסייבר תקצבה גיוס יועץ למגזר החקלאי בעלות של כ 500 אלף ₪ בשנה ל 3 שנים.

עוד מהעבודה השוטפת באגף

ביקורות במפעלים חיוניים ובמועצות אזוריות :

בשנת 2016 בוצעו ביקורות הערכות לחירום ב 60 מפעלים חיוניים וב 10 מועצות אזוריות. עיקר הטיפול בהכנת המועצות האזוריות מתבצע כיום ע"י רפרנט החירום ומתכנני המחוז. כמו כן עפ"י החלטת מנכ"ל המשרד, גם הטיפול הישיר בהכנת המפעלים החיוניים לחירום יעבור בהדרגה למחוזות המשרד.

פגישות מטה מול מטה והחלטות חשובות :

מחוז צפון ודרום רח"ל – לקראת התרגילים שתוכננו בכל אחד מהמחוזות בוצעו פגישות הכנה לקביעת מטרות התרגיל ומבנהו.

השומר החדש וארגוני סיוע נוספים – לקראת הסדרת הסיוע הנושא נמצא כרגע בטיפול הלשכה המשפטית.

סייבר – הוועדה קיימה 6 ישיבות בשיתוף מטה הסייבר הלאומי והחל תהליך גיוס עובד ויועץ מקצועיים.

מוקד אחוז – תהליך הבינוי במבנה הפיצו"ח נמצא בעיצומו, יש להתאים את נוהל הפעלת המוקד לתכנים הנוספים שהמוקדנים ידרשו לטפל בהם.

איגום מי חירום לרפתות – במקביל לפעילות השוטפת של אישור בקשות נמצאו מספר חלופות הנותנות מענה למשק המושבי. מועצת החלב חתמה על הסכם עם חברת פרידנזון לאספקת מים בחירום לרפתות. להלן פרטי ההסכם: [מים לרפת בשעת חירום](#).

הכשרות והדרכה :

קורס ניהול מצבי חירום של המרכז הלאומי לאיתנות ישראלית הכשרה מקיפה למנהלים בתחום החירום הנמשכת כ 6 חודשים בבי"ס חדש שהוקם בשיתוף רח"ל, פיקוד העורף והקואליציה לטראומה. עובד אחד סיים את הקורס ומנהל האגף משתתף במחזור הנוכחי.

תואר שני בבריאות הציבור בחוג לניהול מצבי אסון, אוני' תל אביב עובדת ביחידה סיימה את לימודיה וקיבלה את תעודת המוסמך.

הדרכה בנושא טיפול בחיות מחמד בשעת חירום

במסגרת קורס לוטרנירים רשותיים התקיים יום הרצאות בנושא ע"י ווטרינריות מאוני' קליפורניה.

יום עיון לצוותי הרווחה במשרד

יום העיון אורגן ע"י מנהלת הרווחה בשיתוף האגף לניהול משברים על מנת להציג לצוותי רווחה (בעיקר במחוזות וביחידות הסמך) את נוהל הרווחה בחירום וכן ללמד עקרונות בסיסיים לטיפול בטרומה.

יום עיון בנושא צונאמי

בדצמבר 2016 התקיים במשרד החקלאות יום עיון בנושא צונאמי. לכנס הוזמנו מרכזי ועדות חקלאיות ממועצות אזוריות לאורך חופי הארץ וכן רפרנטים לתחום החירום ממחוזות המשרד.

נושא הצונאמי באופן כללי הוא נושא חדש שהאגף לניהול משברים התבקש לתת עליו את הדעת בשנה האחרונה אחרי שחוקרים בתחום הוכיחו כי צונאמי בים תיכון הוא תרחיש אפשרי ואף קרה בעבר.

ועדות לעדכון נהלים – שפעת עופות וארבה :

האגף לניהול משברים יוזם ומוביל שתי ועדות לעדכון נהלים : נוהל שפעת העופות ונוהל הטיפול בארבה. הוועדות כוללות אנשי מקצוע בתחום, מהמשרד, ממשרדים אחרים וכן גורמי חוץ.

הוועדות מתכנסות אחת לחודש ודנות כל פעם על פרק נוסף בנוהל.

תוכנה לניהול אירועים ומידע:

בחלק האחרון של שנת 2016 החלה בנייתה של תוכנה לניהול אירועים ומידע, המותאמת לצרכי המשרד בשגרה ובחירום.

בשגרה, התוכנה תשמש לשליטה ובקרה בביקורות במועצות האזוריות ובמפעלים החיוניים (ע"י המחוזות) וכמאגר מידע הכולל את פרטי אנשי הקשר הרלוונטיים לתחום החירום, אנשי מפתח ברשויות השונות וכן נתונים מספריים על החקלאות בכל אחד מהישובים הכפריים בארץ.

בחירום התוכנה תשמש כתוכנת שו"ב (שליטה ובקרה) להזנת אירועים ומעקב אחרי הטיפול בהם. המשתמשים השונים בתוכנה יוכלו להשתמש בה לפי מערכת הרשאות ולעדכן את הנתונים בה בכל זמן נתון גם דרך טלפון נייד.

צוות יועצים:

כחלק מהטיפול הכולל של רח"ל במוכנות משרדי הממשלה השונים לחירום הוצמד לאגף צוות של יועצים חיצוניים לצורך עדכון נהלים קיימים וכתובת נהלים חדשים. הצוות ימשיך בעבודתו לתוך שנת 2017.

בדיקת עומק של מפעלים חיוניים:

למשרד החקלאות כ-130 מפעלים חיוניים תחת אחריותו. המפעלים הם בתחומי החקלאות השונים וכוללים מכוני תערובת, בתי אריזה, מדגרות, משחטות, הובלת חלב, שירותים וטרינרים ועוד. תפקידם של מפעלים אלה לקיים את הרציפות התפקודית של המשק החקלאי בעתות משבר. השנה התחלנו בבדיקת עומק של המפעלים על מנת להגדיר את אלו המשפיעים ביותר על הרציפות התפקודית של המשק. במסגרת הבדיקה התקיימו ביקורים במספר מפעלים גדולים, בחלקם בשיתוף אנשי מטה הסייבר לטובת בדיקת הערכות המפעל גם בתחום זה.

בדיקת אפשרויות המשך יבוא מספוא וחיטה בחירום:

מלאי החירום של מספוא לבע"ח וחיטה למאכל אדם נמצא באחריות האגף לניהול משברים. מלאי זה מוחזק ע"י המשרד לצורך שימוש בחירום במקרה של סגירת נמלי הים הראשיים (חיפה ואשדוד) בתרחישים השונים.

בנוסף לטיפול במלאי החירום, התחלנו בבדיקת אפשרויות לפריקה של אוניות חיטה ומספוא באתרים חלופיים לצורך כך התקיים סיור ודיון עם רשות הספנות, נציגי רח"ל ואנשי מקצוע בתחום המספוא. בהמשך ייבדקו אפשרויות נוספות.

שבוע חירום לאומי

כאמור, השנה לא התקיים תרגיל נקודת מפנה במתכונת השנה שעברה אלא הוכרז שבוע חירום לאומי שכלל מש"מים (משחקי מנהלים) בנושאים שונים, בשיתוף גורמים מהמגזר הפרטי על מנת להעמיק את החשיבה על יעדי השירות הנדרשים מכל אחד מהגורמים הממשלתיים והדרך לעמוד בהם.

השבוע התקיים מ-02.06.2016 – 29.05 ונפתח ביום עיון בנושא סייבר ובבדיקת קשר של החמ"לים ושל המכשירים הלוגיסטיים החדשים שנרכשו לאחרונה.

ביום השני קיימנו תרגיל "גליל ירוק", תרגיל שולחנות עגולים בקיבוץ דפנה בשיתוף מועצות אזוריות ממחוזות גליל גולן והעמקים, מועצת החלב, נציגי רח"ל, נציגי מחוזות המשרד, נציגי פקע"ר וצה"ל, נציגי עמותות מתנדבים, נציגי רשות המים והאגף לניהול משברים (ראה תיק התרגיל וסיכום).

ביום שלישי בוצע בבית דגן תרגיל שולחנות עגולים נוסף, "גרעיני מספוא 2" לזכיינים ומכוני התערובת המחזיקים את מלאי החירום של החיטה והמספוא. (ראה תיק תרגיל וסיכום).

אחרי הצהריים התבצעה **הערכת מצב** בראשות מנכ"ל שבה המחוזות הציגו פתרונות ופערים לתרחישים שונים שנשלחו אליהם מראש על ידי האגף לניהול משברים.

ביום רביעי נפגשו עם נציגי מפעלים חיוניים (מועצת החלב בכפר המכביה למש"מים בנושאים שונים : **מפעלים חיוניים, מדיניות התגוננות ורציפות תפקודית.**

שבוע החירום במתכונתו הנוכחית היווה חממת למידה עבור האגף לניהול משברים ולקחי התרגילים האירו נושאים שטרם טופלו. כל הנושאים האלו נלקחים בחשבון בבניית תוכניות העבודה העתידיות של האגף.

תרגילים נוספים

תרגיל שפעת העופות במחוז העמקים :

תרגיל שפעת העופות במחוז העמקים התקיים בחודש מרץ 2016 ביוזמת מנהל המחוז, על מנת להכשיר עובדים חדשים שהתקבלו לעבודה בחודשים האחרונים.

בתרגיל השתתפו כל עובדי המחוז, הלשכה הווטרינרית גלבע, פיצו"ח צפון, נציגי השירותים הווטרינרים והמערך לבריאות העוף, נציג המועצה האזורית, נציג משרד הבריאות והאגף לניהול משברים. התרגיל בוצע במשק במושב פרזון בצורה מתודית.

הוצבו שלטים המתארים את הפעילות הנדרשת בתחנות השונות והתקיים הסבר בע"פ ודיון. בנוסף האגף לניהול משברים הכין מראש מעטפות עם הזרמות אירועים (התפשטות ללולים נוספים ועוד) שדרשו גם הם את התייחסות עובדי המחוז.

תרגיל נגב כתום :

תרגיל שולחנות עגולים במחוז הנגב התקיים בחודש אפריל 2016 בשיתוף נציגי כל המועצות האזוריות במחוז, מועצת החלב, נציגי רח"ל, נציגי פקע"ר וצה"ל, נציגי עמותות מתנדבים, נציגי רשות המים והאגף לניהול משברים. בשולחנות הוצגו תרחישים ודילמות שנלקחו מהמציאות מאירועי אמת בעבר. יום התרגיל אפשר לרכזי הוועדות החקלאיות להכיר לעומק את עובדי המחוז, נציגי גורמי צבא ורשויות מהאזור וכן את עמיתיהם ממועצות שכנות. אנו מאמינים שההיכרות האישית מובילה לשיתוף פעולה בזמן אמת ולהיערכות טובה יותר בשגרה. (ראה תיק התרגיל וסיכום).

תרגיל אספקת מים לרפת – מועצת החלב וחברת פרידנזון :

בחודש אוגוסט 2016 התקיים תרגיל ביוזמת האגף ומועצת החלב לבדיקת הכשירות של חברת פרידנזון עמה חתמה מועצת החלב, הסכם אספקת מים לרפתות בחירום. התרגיל התקיים בשתי רפתות במושב פטיש וברפת אחת במושב גילת. בהתרעת פתע הוזעקה החברה ב 3 לפנות בוקר. נבדקה יכולת העמידה בזמנים (6 שעות מרגע ההודעה) ויכולת חיבור מיכל המים הנייד למערכת המים של רפתות מסוגים שונים וגדלים שונים. התרגיל עבר בהצלחה, חברת פרידנזון הגיעה בזמן והצליחה בחיבור שלושת הרפתות למיכלי המים.

אירועי חירום

גל שריפות נובמבר 2016 :

בין התאריכים 22 ל 27 בנובמבר 2016 התחולל בישראל גל שריפות משמעותי. במהלך מבצע הכיבוי שזכה לשם "באש ובמים" כוחות ההצלה טיפלו בכ 1700 מוקדי שריפה בחיפה, זכרון יעקב, הרי ירושלים ועוד. השריפות שהתחוללו בישובים כפריים ובשטחים פתוחים איימו על משקי בע"ח אך למרבה המזל, למעט פגיעות במספר לולים לא נגרמו נזקים משמעותיים. האגף לניהול משברים היה בכוונות, נפתחה קבוצת הודעות משותפת עם מועצת החלב ועמד בקשר עם הגורמים הרלבנטיים במועצות שנפגעו.

שפעת עופות :

בחודש נובמבר הוכרז מקרה ראשון של שפעת עופות לעונת החורף בלול בחפציבה. כל הגורמים המטפלים (שו"ט, נב"מ, המחוז, אגף ניהול משברים והנהלת המשרד) התגייסו לטובת טיפול במקרה. בהמשך ומיד לאחר סיום הטיפול התגלו

מקרים נוספים באזור הדרום כך שלמעשה במהלך החורף היו מקרי שפעת עופות בכל רחבי הארץ ובכל מחוזות המשרד. סיכום "עונת השפעת" כולה יינתן בסיכום חציון 2017. מקרי שפעת העופות טופלו במהירות רבה ובהצלחה מרובה למעט קשיים לוגיסטיים שונים. מקרי השפעת השנה קרו בעיצומו של מאמץ להשלמת עדכון הנהלים. כתיבת הנהלים הופסקה כדי להסיק את המסקנות הדרושות ולהטמיען בנוהל החדש.

סייבר

בתחילת השנה, בהמשך להחלטת ממשלה מינה מנכ"ל המשרד את חיים אנג'וני, מנהל האגף לניהול משברים, לממונה הגנת הסייבר המשרדי. הוקמה וועדה המורכבת מנציגי של"מ, הלשכה המשפטית, תקציבים, מינהל המחקר ומשאבי אנוש. שותפים קבועים המסייעים בעבודת הוועדה עם ראש יה"ב (היח' להגנת הסייבר הממשלתית).

הסייבר הוגדר ע"י רשות חירום לאומית כאחד האיומים המרכזיים וככזה דורש התייחסות פרטנית של כל אחד ממשרדי הממשלה והמגזרים.

האגף לניהול משברים הציג בפני הצוות המלווה של מטה הסייבר הלאומי את הגופים המרכזיים במגזר החקלאי ואף ארגן לחברי הצוות סיורים מעמיקים במפעלי גרנות, ברפת חוף השרון ובמועצת החלב.

הוועדה התכנסה 6 פעמים. בשלושת החודשים האחרונים ועוסקת בבחירת יועץ מקצועי בתחום לטובת המגזר החקלאי, הסדרת הנושא ביחידות המשרד השונות וכתיבת נהלי אבטחת מידע פנים ארגוניים.



יחידות באחריות ישירה של מנכ"ל המשרד פועלות בתחומים הבאים:

(1) ביקורת פנימית

עריכת ביקורת שיטתית ביחידות המשרד השונות לאיתור סיבות וגורמים להתהוות ליקויים. הצעות לתיקון הליקויים ומניעת הישנותם.

(2) דוברות יחסי ציבור

מופקד על תכנון וביצוע ההסברה ויחסי הציבור של המשרד. מנסח ועורך הודעות לעיתונות, בכתב ובעל-פה, אודות מדיניות המשרד, תפקידיו ודרכי פעילותו, וחומר הסברה אודות המשרד ומשימותיו, ומביא אותו לידיעת הציבור הרחב באמצעות אמצעי התקשורת. בנוסף, אחראי על החומרים המפורסמים לציבור באתר האינטרנט המשרדי, מהפן התוכני.

הלשכה המשפטית

הלשכה כפופה ליועץ המשפטי.

- אחריות על החקיקה החקלאית, עריכתה ובחינתה הן של חקיקה ראשית והן של חקיקת מישנה.
- עריכת הסכמים בין יחידות המשרד ובין גורמי חוץ.
- טיפול בתביעות אזרחיות ופליליות של המשרד.
- מתן ייעוץ משפטי ליחידות המשרד בתחומי המשפט הציבורי כאשר קיימת זיקה בין פעילותם לפעילות המשרד.
- מופקד על הכנת תשתית עובדתית וסיוע בעריכת תשתית משפטית בעתירות המוגשות נגד שר החקלאות ופיתוח הכפר וכל בעל סמכות במשרד.
-



גידול ארטישוקים - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

לשכת הסמנכ"ל הבכיר למינהל ומשאבי אנוש: יחידות מינהלה

יחידות המינהלה כפופות לסמנכ"ל בכיר למינהל ומשאבי אנוש.
האחריות כוללת את התחומים הבאים:

א) משאבי אנוש

קביעת מדיניות משאבי אנוש של המשרד וסדרי העדיפויות בו.
הכנת תקן כח האדם של המשרד לרבות דרגות, דירוגים, תאורי תפקידים עפ"י הצרכים המשתנים של המשרד.
טיפול בפרט של עובדי המשרד: גיוס, מיון, וקליטה של עובדי המשרד.
גיבוש צורכי כח האדם ותנאי השירות של עובדי המשרד.
ייצוג המשרד בנושאים הנ"ל בנציבות שירות המדינה.

ב) ניתוח מערכות מינהל

ביצוע סקרים ארגוניים.
גיבוש נהלים והנחיות בדבר סדרי עבודה.
טיפול ברשומות.

ג) הדרכה

איתור צרכי השתלמות והדרכה משלימה של עובדי המשרד.
הכשרת וקידום עובדי המשרד.
פיתוח קריירה מקצועית ותפקודית לעובדי המשרד.

ד) נכסים בינוי ומשק

סמכויות היחידה נשענות על חוק נכסי המדינה התשי"א-1951, תקנות חובת מכרזים תשנ"ג-1993, חוק התכנון והבניה, פקודת הבטיחות בעבודה והוראות משרד האוצר הרלוונטיות לכל תחומי הפעילות.
אחריות על נכסי המשרד.
טיפול בנושאי בינוי.
ניהול משקי ולוגיסטיקה.
טיפול ברכב וציוד חקלאי של המשרד.
טיפול במכרזים, אספקה ושירותים.
אחריות על ביטוח וחבויות.
אחריות על בטיחות וגיהות במשרד.

ה) בטחון

טיפול בכל הנוגע לביטחון ולתדרוך העובדים בנושא.

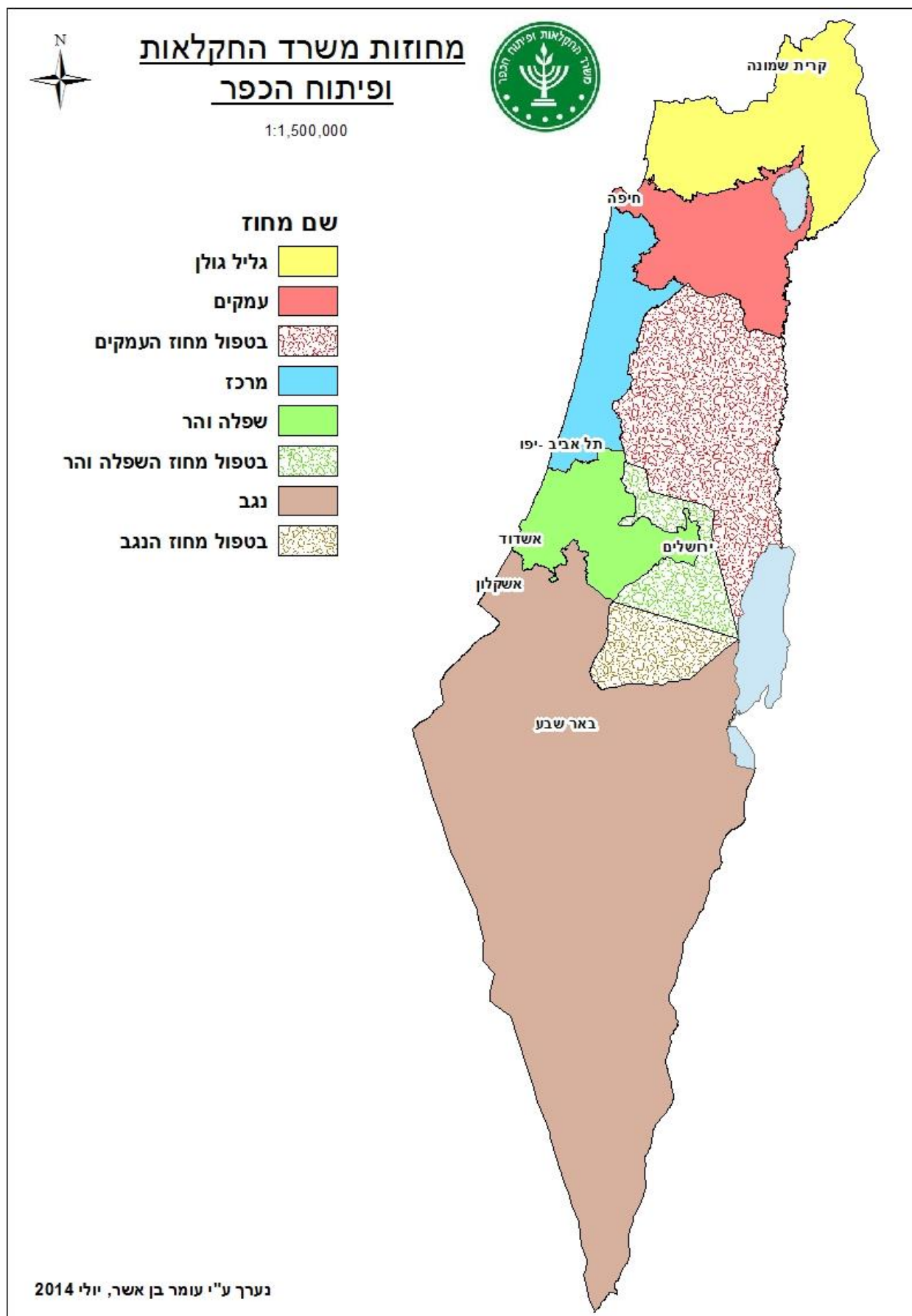
ו) שרותי רווחה

סיוע לעובדים בבעיות אישיות.
ייעוץ וקידום רווחת העובדים והגמלאים.

ז) מערכות מידע

ריכוז והכוונת נושא עיבוד הנתונים ביחידות המשרד.
פיתוח מערכות מידע ודווח לסיוע עבודות המשרד והשירות לחקלאים.

מחוזות המשרד - מפה



במשרד החקלאות ופיתוח הכפר חמישה מחוזות :

גליל-גולן
העמקים
המרכז
השפלה והר
הנגב

שטחי הפעולה העיקריים של המחוזות :

תא תכנון ופיתוח

מרכז את הקשר בין מינהלת ההשקעות לחקלאים, דואג להביא לידיעתם את מדיניות ההשקעות של המשרד המטפל בבקשות במסגרת החוק והקריטריונים, מאשר ביצוע הפרויקטים, אוסף נתונים אזוריים באמצעות כנסים, ימי עיון וחוזרים לחקלאים ומיידע את הנהלת המשרד על הצרכים המיוחדים מהשטח.

קיצוץ במים: המחוז מטפל בהקצאות מים במסגרת מדיניות המשרד ורשות המים (אחוזי הקיצוץ במכסות ותוספות במסגרת ועדת חריגים).

עובדים זרים: המחוז אוסף נתונים ומאשר הצהרות חקלאים על היקף הפעילות החקלאית לצורך קבלת הקצבות לכח אדם.

תא שימור קרקע, ניקוז ומים

- א. איתור האיננוטר הפיסי באזור ובכללו קרקע, מים, מרעה, אקלים והפוטנציאל שלו.
- ב. תכנון, בדיקה ופיקוח על מפעלי ניקוז מקומיים ואזוריים ושיפוט התכניות.
- ג. ייזום פעולות טיוב ושימור קרקע וניקוז.
- ד. פיתוח המרעה הטבעי.
- ה. תכניות אב לטיוב קרקע, לניקוז, לשימור קרקע ולמרעה.
- ו. תכנון, סקרי קרקע, איגום מקומי ושיפוט תכניות מים.

שירותים חקלאיים נוספים

המחוז ערוך למתן שירותים לחקלאים בתחומים שונים כגון אישורי בעלות על כלים חקלאיים, המלצות לוועדת תכנון ובניה למבנים חקלאיים, אישורים לעקירות עצים מוגנים וכו'. המחוז מקיים קשר ותיאום עם הלשכה הווטרינרית שבתחומו.

שרות ההדרכה והמקצוע במחוז – לשכת הדרכה, שה"מ

במסגרת המחוז פועלת לשכת הדרכה העוסקת בהדרכת החקלאים, כשהמדריכים קשורים מקצועית למחלקות מקצועיות בשה"מ. המדריכים מקיימים מגוון רחב של פעילות הכוללת סיורים, ימי עיון, הרצאות ופעולות קבוצתיות. המדריכים עוסקים במחקר ופיתוח (מו"פ), תצפיות וניסויי שדה בענפים שונים אצל חקלאים או במוסדות מחקר שונים בשיתוף פעולה עם גורמים בתוך המערכת ומחוצה לה.

מחוז העמקים

תחום המחוז מצפון הכנרת עד צפון ים המלח ומהירדן עד שפלת החוף, וכן עד מפרץ חיפה.
פריסה במבנה המחוז בגללובע וב- 4 שלוחות בתחום המחוז: בקעת הירדן, עמק הירדן, זבולון ואריאל.

טיפול ב- 79 קיבוצים, 69 מושבים, 3 מושבות, 5 בתי ספר חקלאיים ו- 23 כפרי מיעוטים.
בתחום המחוז 13 מועצות אזוריות וכ- 30 מועצות מקומיות.

ענפי חקלאות עיקריים:

תמרים; דגים; שקדים; צאן לחלב; מנגו; פיטום עגלים; תבלינים ירוקים; ענבי מאכל לייצוא.
ענפים נוספים: זיתים; בננות; רפת חלב; בשר תרנגולי הודו; לול פיטום לבשר.
השימוש במים - צריכה כוללת בתחומי המחוז כ- 280 מלמ"ק, מהם כ- 40% מושבים ומליחים.

1. בשנת 2016 במחוז העמקים לא היתה תוספת של הקצאה במים השפירים. מצד אחד, היו תוספות נקודתיות, ומצד שני מחירי המים השפירים והאלטרנטיבה של מים אחרים השפיעו על הצריכה והבקשות לתוספת הקצאה.

במי הקולחין לא היה כל שינוי בהקצאות המים בתחילת השנה באופן יחסי לשנת 2015. אך בשלב מסוים רשות המים הודיעה שיש עודף של כ- 1.5 מליון קוב, אשר חולקו כתוספות זמניות לצרכנים מסוימים.

2. בחלק מהאזורים ובמיוחד באזור יזרעאל, מגידו, גליל תחתון וזבולון השימוש בקולחים מגיע לכ- 80% מהצריכה לחקלאות, כמו כן באזור בקעת הירדן ומגילות כל התמרים מושקים במי-קולחין.

3. 200 מליון קוב מים שפירים לחקלאות (כולל בארות וקידוחים).

53 מליון קוב מי קולחין (ללא ביוב ערי העמק).

26 מליון קוב מים אחרים (מליחים, ביוב ערי העמק).

4. בשנת 2016 המשיכה מגמת פריחת החקלאות הפרטית. מיזמים לפעילות חקלאית צמחית בקרקע פרטית, לא מושקית, קיבלו הקצאות מים חקלאיות, ושטחי הבעל הפכו למושקים.

5. כיום שתי הבעיות העיקריות במחוז: מחירי המים השפירים, ואספקת המים האחרים.

נושאים בטיפול מיוחד מעבר לפעילות השוטפת: כיסוי רשת מטעי אבוקדו בעמק הירדן, כיסוי רשת מטעי בננות בעמק הירדן, כיסוי רשת על הכרמים בבקעת הירדן, כסוי רשת למטעים ליצוא, טיפול בפיתוח גידולים ונושאים חדשים. פיתוח טכנולוגיות חדשות במטעים – חיפוי תעלות טוף ומיכון לקטיף, פיתוח גידול תבלינים ירוקים ליצוא, שימוש בקולחים, טיפול בפיתוח החקלאות במגזר המיעוטים, סיוע לאזור הכפרי בנושאים הקשורים לפיתוח הכפר, פיתוח חקלאות תיירותית. העמקת בריכות הדגים (מאגרים), בניית חממות מעל בריכות הדגים לשמירת חורף. ריכוז והפעלת הדברה משולבת בענף הפלפל ליצוא, המבי"ע - התארגנות אזורית להדברה משולבת בין ענפית וכן פיתוח מערכת תומכת החלטה (אפונה).

תשתיות לנקלטים חדשים ביו"ש.

שינוי פרוגרמות ליושבים: בשנה זו המחוז הביא מספר מועצות אזוריות ויושבים לוועדת פרוגרמות בכדי לשנות את מספר הנחלות ולהגדילן - פרוגרמה אזורית של מ.א. עמק הירדן ושל מ.א. הגלבע אושרו.

פרוגרמה יישובית 5 ישובים בעמק הירדן אושרו ובוצע שיפוט ראשוני למ.א. גליל תחתון ולמועצה אזורית עמק יזרעאל.

מציאת פתרון לנושא הגניבות החקלאיות- הוועדה שהקים מנהל המחוז הגישה סיכום למנכ"ל המשרד – הפתרון הוא שכל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, המשרד לביטחון פנים, משרד המשפטים ומשרד החקלאות ופיתוח הכפר יסכמו כדי להביא לפתרון.

ועדה לקביעת אמות מידה לפיצויים בחקלאות- המנכ"ל מינה ועדה שכוללת את מנהל מחוז העמקים, מנהל השירותים להגנת הצומח, נציג הלשכה המשפטית, מנהל אגף ענפי שירות שה"מ, מנהל תחום ביטוח חקלאי ונציג אגף התקציבים ממשרד האוצר. ועדה זו התכנסה מספר פעמים וסיכמה פעילותה; הדו"ח המסכם הוגש למנכ"ל המשרד ובו המלצה חד משמעית לתקצב את חקלאות בעלי החיים בפיצוי הולם על נזקים.

תא הנדסה ושימור קרקע:

מחוז העמקים כולל שטחים נרחבים בעיבוד אינטנסיבי, בשיפועים שונים, כולל נופי עמק והר במדרונות תלולים במגוון פרקטיקות חקלאיות מעיבודי גדי"ש ועד חקלאות הר מסורתית. נוסף על סיכוני סחיפה משמעותיים בשטחים משופעים הנתונים לכמות גשם שנתית של עד 650 מ"מ ממוצע רב שנתי, קיימים שטחים רבים בעלי בעיית המלחה וניקוז לקוי בשל מאפייני הקרקעות, איכות מי השקיה ומפלסי מי תהום גבוהים. במרחב המחוז ידועה תופעת סחף קרקע משמעותית עד כדי חשיפת סלעי תשתית במספר אתרים.

בשטח המחוז פועלות חמש רשויות ניקוז ונחל:

1. ירדן דרומי, 2. קישון, 3. כנרת, 4. גליל מערבי, 5. כרמל. נוסף על שטחי רשויות ניקוז אלו, נכלל במחוז שטח נוסף ברשות המנהל האזרחי.

בשנת 2016 נעשו מהלכים לחיזוק קשרי העבודה עם רשויות הניקוז והגורמים האזוריים בתחום המחוז. כמו כן נעשתה עבודה עם מטה אגף שימור קרקע לחיזוק שיתוף הפעולה והמקצועיות כחלק מפעילות צוות אסטרטגי של אגף לשימור קרקע וניקוז.

עיקר הפעולות שנעשו מול רשויות הניקוז כוללות מיקוד מאמצים לחיזוק שיתוף הפעולה בתחום שימור הקרקע, מינוי למלאות רשויות ניקוז ונחל קישון וירדן דרומי, חיזוק שיתוף הפעולה ברמה סטטוטורית בוועדות תכנון ובנייה, בתחום תקציב הניקוז לנחלים ארציים, בוועדות היגוי ועוד.

בשנת 2016 נעשו מאמצים ניכרים לקידום שימור הקרקע באמצעות תמיכות הניתנות באמצעות תקציב אגף שימור קרקע וניקוז, המעודדות פעולות הנדסיות ואגרונומיות שמטרתן שימור קרקע. תודות למאמצים אלו הוגש למחוז מספר שיא של תכניות. 76 תכניות עברו לוועדת התמיכות ובה אושרו 65 מהן בתקציב כולל של כ-6 מלש"ח (כהתחייבויות), המהווה 54% מהתקציב הארצי.

ב-2016 נעשה מאמץ לממש התחייבויות ולהביא לידי ביצוע מיזמי שימור קרקע עבורן הוגשו בקשות ותוקצבו בנוהל התמיכה של 2014. השנה הסתיימה עם 98% מימוש בקשות כאשר 56 מתוך 57 תכניות יצאו לפועל, המהווה 91% מימוש במונחי תקציב.

נוהל תמיכה מנהלי לתשתיות קרקע ביו"ש ובקעת הירדן טופל והובא לשיפוט מקצועי בדגש על תכנון שטח משמר קרקע, וכן בקשות במסגרת תכנון מים והשקיה והיתרי בנייה.

עיבוד משמר - השנה נערך במחוז מחקר הכולל סקר משותף עם מטה אגף שימור קרקע ומכון דש"א לבירור חסמים בהטמעת עיבוד משמר. נוסף על כך נעשים מאמצים להטמעת שיטות עיבוד משמר, כולל ליווי המשקים הפועלים בתחום

והיזוק המקצועיות בתחום שיטות לעיבוד משמר בגידולי שלחין. כמו כן הותקנו שלוש תחנות הידרומטריות בתחום המחוז לבחינת סחף באגנים המטופלים באמצעים הנדסיים ואגרונומיים לעיבוד משמר, במחקר משולב של רשות ניקוז ירדן דרומי, התחנה לחקר הסחף ואוני' בן גוריון.

הדרכה – נערכו פעולות הדרכה שוטפות מול חקלאים ובעלי עניין, כולל הציבור הרחב וסטודנטים בסיורים, קורסים וימי עיון. כחלק מפעולות ההדרכה נערך בדצמבר 2016 יום עיון רב משתתפים בנושא שימור קרקע וניקוז. יום העיון נערך בשיתוף רשות ניקוז ונחלים כנרת, רשות ניקוז ונחלים ירדן דרומי ומועצה אזורית עמק הירדן.

במסגרת התא המשכנו בשנה החולפת בפיתוח שיטות עיבוד משמר.

מרעה:

- מרעה- המחוז מטפל בכ- 80 בעלי עדרים במרעה (בקר וצאן) בעלי חווה מרעה מול רשות מקרקעי ישראל, הרועים בכ- 300 אלף דונם.
- בתחומי המחוז 2 רשויות מרעה (גליל תחתון ומגידו) המבצע פרויקטים במרעה (גידור, מכלאות ניידות, ריסוס מינים לא אכילים, מנעים ומעברי אדם) בסכום כולל של 1.5 מיליון ₪.
- רעיית שלפים בשטחי משבצת- המחוז טיפל ב 20 בקשות למתן היתר לרעייה בשלפים לאחר הקציר. רעייה זו נותנת פתרון לעדרים למשך כחמישה חודשים ע"י ניצול נוסף של קרקעות.
- השכרה עונתית לעיבוד - המחוז טיפל השנה ב-30 בקשות להשכרת שטחים לעיבוד בשטחים זמניים (עד 3 שנים) הנידונים בוועדת השכרות של רמ"י .
- חוק ההתיישבות החקלאית- בקשות למתן היתר חריג לשותפויות והפעלת משקים ע"י אגודות שיתופיות חקלאיות (אגש"ח). המחוז טיפל בכ-30 בקשות.

בדיקת ומתן אישורים להתקנת מערכות סולריות ע"ג גגות ובשטח החקלאי

פעילות זו אשר הופסקה לחלוטין בשנת 2015 וכך גם בשנת 2016 לא ניתנו אישורים להקמת מערכות אלו ע"ג חממות. המחוז בודק את האפשרות להתקנת מערכות סולריות במאגרי מים והשפעת המערכת על גידול הדגים.

בדיקת ומתן אישורים למערכות ניצול אנרגיית הרוח

המחוז אשר הקמת 3 חוות רוח : בגלבע, ברמת סירין, ובאזור עין חרוד.

שיקום תשתיות בישובים הכפריים:

משרד החקלאות החל לבצע שיקום תשתיות בישוב הכפרי זאת בעקבות החלטת הממשלה ב- 2010 לתקצב 100 מיליון ₪ בכל שנה ולמשך 10 שנים (2010-2020).

השיקום מתייחס לשיפורי כבישים, מדרכות, תאורות וכן תשתיות מים וביוב בתוואי אותם כבישים ומדרכות. בשנת 2010 בתחום מחוז העמקים בוצעו 4 ישובי פיילוט : מושב רוויה, מושב כפר יחזקאל, קיבוץ מגידו וכפר ואדי חמאם, בסה"כ היתה הצלחה (היו גם הערות שתוקנו תוך כדי אך עד היום נשארו עם מספר בעיות במיוחד במושב רוויה).

בשנת 2011-2012 אכן נתקבל התקציב של 200 מ"ש ובתחום מחוז העמקים בוצע שיקום תשתיות ב- 25 ישובים. הביצוע בישובים מבוצע ע"י המועצה או ע"י החטיבה להתיישבות, בוצע גם שלב תכנון שקיבל מענק ממשלתי. בשנת 2013 הממשלה החליטה שלא להמשיך בפרויקט זה עקב הגרעון בתקציב, אך משרדנו הצליח לארגן כסף (מימון מפלגתי) ולכן אושר לבצע ב- 9 ישובים נוספים.

בשנת 2014 גם כן קיים כסף וכעת מתחילים לבצע במושב הזורעים בתחום מ.א. גליל תחתון וכן בשוב רומאנה בתחום מ.א. אלבטוף וכן בקיבוץ נווה אור בתחום מ.א. עמק המעינות.

הדרכה :

נושאים חקלאיים שפותחו במחוז ע"י צוות ההדרכה - 2016 :

מטעים

פותרו שיפורים בתחומים הבאים : שקד ; זית לשמן ; בננות ; תאנים ; תמרים ; רימונים ; הדרים ; מנגו ; ליצי ; אבוקדו ; כרם ; פרדס.

גנים בוטנים והנדסת הצומח : הדרכה ותמיכה בתחום גינון ונוי בערים, מושבים, כפרים וקיבוצים. שיפור מצב הגינון וטיפול. הדרכה בבחירת צמחיה מתאימה, תכנון גנים, מעבר לגנים חסכוניים במים ובניית גן בר קיימא, טיפול במחלות ומזיקים בנוי בישראל.

תבלינים, ירקות בבתי צמיחה וירקות שוק, פלחה וגד"ש

תבלינים ; גידולי עלים וכרוביים ; בצל ; דלועיים ; עגבניות בבתי צמיחה ; פלפל ; חצילים ; עגבניות לתעשייה ; חמניות ; תירס ; גידולי שדה.

בעלי חיים

חקלאות מים – רפורמה סביבתית בענף המדגה (ניתוק חוות הגידול מהסביבה), מציאת פתרונות לקונפליקט עם חיות הבר, סיכומים כלכליים מקצועיים לענף המדגה, קורס מגדלי דגים. רפת, לול וצאן .

ענפי שרות

שרות שדה ; הגנת הצומח ; מיכון ; כלכלת הייצור.

כוח אדם בהדרכה :

בשנים האחרונות צומצם כוח האדם בהדרכה (פרישה לגמלאות ופרישה מוקדמת). על מנת לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה מהמחסור במדריכים ננקטו מספר פעולות כמו ניווד מדריכים (ניהול מרכזי), שימוש במדריכים הממומנים ע"י מועצת הצמחים, הפעלת הדרכה פרטית בניהול המשרד (מיקור חוץ), הגברת ההדרכה הקבוצתית (קורסים, ימי עיון, השתלמויות, דפונים), קליטת מדריכים צעירים וחדשים (מדריך למיכון ומדריך לרפת). בדגים ובצאן נקלטו מדריכים.

פיתוח כפרי המיעוטים במחוז :

תכנית הפיתוח בכפרי המיעוטים במחוז התרכזה בפרויקטים הבאים :

מתן סיוע בדרכים חקלאיות- השנה לא הוגשו בקשות חדשות בגלל מחסור בתקציב,

השנה 2016 – נפתחה המערכת לטובת היישובים הדרוזים והצ'רקסים כך שכפר כמא קיבלה הרשאה לדרכים חקלאיות.

תכנון וביצוע הוצאה מרוכזת של דירים ומפטמות אל מחוץ לכפר – זהו הליך שימשך זמן רב בעיקר

בשל העובדה שיש לתאם עם קק"ל, רט"ג ורמ"י. וכן להעביר את התוכנית בוועדה המחוזית.

לאחר שהוצאת עדרים לשטחי קק"ל ורמ"י נכשל אנו ממשיכים למצוא אזורים על קרקע פרטית אשר כוללת בתוכה כמה שיותר בעלויות ונותנת מענה לכמה שיותר חקלאים פעילים.

הוצאת דירים של חקלאים לשטחם הפרטי – זהו הליך מהיר יחסית מכיוון שאין צורך בתיאום עם גופים רבים. המחוז הולך לקדם זאת ועד עתה כבר בוצעו מספר מיזמים במימון המשרד- היישובים בהם סייענו במימון פרויקטים כאלה: איכסאל, טייבה, נעורה, סנדלה, סולם, כפר כמא, מוקיבלה וזרזיר.

תקצוב (80%) הצבת בורות לפסדים באזורים שיש בהם ריכוז מבנים חקלאיים ובע"ח, זאת על מנת לתת מענה לבעיית זיהום השדות/ואדיות ע"י זריקת פגרים בשטחים הפתוחים. עד כה בתחום המחוז בוצעו בורות אלו ב- 2 אתרים: באיכסאל ובמנשיית זבדה.

שיקום תשתיות – פרויקטים בשלבי ביצוע.

פיתוח הכפר במחוז:

תחום זה קיבל תקציבים רבים לאחרונה הן בתקציב פיתוח הכפר הרגיל והן בהחלטה 358 ו-1561.

בזכות פועלה הרב של הרפרנטית לתחום זה, בשיתוף פעולה עם כל המתכננים, מיזמים רבים זוכים למענקים.

למשרד הוגשו בקשות לשלוש שנים: 2015-2017.

נושאי הסיוע:

- א. השתתפות וסיוע בהכנת תכניות אב ומתאר ליישובים למועצות וכן תכניות נושאות ואזוריות.
 - ב. השתתפות וסיוע במוקדי משיכה במרחב הכפרי.
 - ג. ליווי מיזמים משפחתיים בתחום חקלאות ותיירות ופיתוח עסקים קטנים המתאימים להחלטת מינהל 1316.
 - ב-2015 אושרו 8 מרכזי מבקרים מתוך 24 הגשות ארציות.
 - ד. השתתפות וסיוע בתחום הפסטיבלים וקורסים.
- ניתן לומר שבזכות תחום זה מתפתחים נושאים רבים כגון: מסלולי אופניים, מיזמים תיירותיים, דרכי נוף ועוד. לפסטיבלים ערך מוסף גדול והשפעה על הפעילות התיירותית באזור, והקורסים תורמים רבות לפיתוח מנהיגות בקהילה והקניית ידע והתפתחות.
- בהתאם לקולות הקוראים השנתיים המחוז מנחה את המועצות והיזמים, מלווה את הגשת התוכניות, משפר אותן ומטפל עד להגשה למימון ואחר כך לשלב הביצוע. המחוז מאוד מעורב בהגשת הפרויקטים.

החלטה 358

ההחלטה של תמיכה בפעולות תכנון פיתוח ובניה ביהודה ושומרון הקצתה 58 מליון ₪ למיזמים ותוכניות בתחומי יהודה ושומרון. הביצוע דרש מאמץ מיוחד מהמחוז היות והיה מדובר בפרק זמן קצר ביותר להגשה, שיפוט במחוז ושיפוט במרכז, נוסף על כך נכללו בהחלטה מועצות מקומיות שלא היו פעילות עד היום ולא ידעו כיצד לעבוד מול הנהלים.

מחוז העמקים קיבל התחייבויות של 85% מסך התקציב הכללי.

נושאי הסיוע:

- א. תכניות אב אזוריות ותכניות נקודתיות בעלות משמעות אזורית.
- ב. מוקדי תיירות כפרית – מרכזי מבקרים, נקודות תצפית ופיתוח נופי.
- ג. שדרוג מבני ציבור – תמיכה בשדרוג והסבת מבני ציבור קיימים לצורכי הקהילה ביישוב.
- ד. שיפור חזות היישוב – תמיכה בשיפור חזות היישובים הכפריים באמצעות עבודות תשתית בדגש על פיתוח סביבתי ונופי.

ההחלטה הייתה על השקעות בשיפוץ מבני ציבור ביהודה ושומרון בתקציב של 10 מליון שקל.

ההגשה הייתה לחוצה בזמן ומאוד מאתגרת מכון שמדובר בתחום שהמשרד לא עסק בו מעולם – מבני ציבור, והרוב המכריע של הפרויקטים נמצא בתחום מחוז העמקים.

מכון שהסכום המאושר בהתחייבויות היה נמוך מהמבוקש היה צריך לעשות הליך חדש של הכנת החומרים התכנוניים וצמצומם, על מנת להתאים לגובה המענק המאושר.

בנוסף נכנס נוהל חדש של קבלת אישורי תחילת ביצוע, הן להתחייבויות הקיימות והן לחדשות. לפי נוהל זה יש להגיש לאישור את התכנון המפורט ומסמכים רבים נוספים, בטרם התחלת העבודה על הפרויקט. האישור חייב להיות לפני המועצה רשאית לגשת לתחילת הביצוע.

החקלאות כעוגן להרחבת ההתיישבות:

חשוב לציין כי יישובי עמק הירדן, בקעת בית-שאן, בקעת הירדן ומגילות הם אזורים פריפריאליים דלי אוכלוסין בגבולה המזרחי של המדינה, לכן חשיבות פיתוח החקלאות- כעוגן פרנסה להרחבת ההתיישבות הכפרית באזור רבה.

מיפוי החקלאות במחוז (GIS)

בשנה זו סיימנו למפות את רוב הקיבוצים והמושבים שבתחום המחוז, כל החקלאות הצמחית.

מים אל ים דרך ים:

בשנה זו ממשיכה הנהלת המחוז לבקר בכל הישובים (סבב שני- מושבים, קיבוצים, מגזר ובתי ספר חקלאיים) בכל ישוב יושבים עם מרכז המשק ומרכזי הענפים, נבדק כל תחום (קרקע, מים, עו"ז, שיקום תשתיות, פיתוח הכפר, מיכון חוסך כ,א, עובדים ישראלים ועוד) האם ישנן בעיות ומה ניתן לקדם.

העסקת עובדים זרים

בשנת 2016 נפתחו כ 10 בקשות חדשות להעסקת עובדים זרים. את הבקשות יכלו להגיש רק מגדלים שלא היו זכאים להעסיק עו"ז ורק לגבי שטחים שלא קיבלו הקצאה.

מאחר ולא בוצע מפקד עו"ז חדש, המחוז מטפל בבקשות להעברת עובדים בעקבות פטירה / שינוי בעלים / פתיחת חברה וכד'.

כמו כן, במסגרת הכלים הקיימים, הצוות משתדל לעזור, בהתאמת כמות העובדים המוקצית, לצרכים של המשק.

העסקת עובדים ישראלים

במחוז העמקים הגישו 57 חקלאים בקשות להעסקת עובדים ישראלים (מתוך 141 חקלאים בכל הארץ), הבקשות הוגשו עבור העסקת 127 עובדים ישראלים חדשים בחקלאות (מתוך 341 בכלל הארץ).

אישורי המינהל האזרחי

על פי הנחיית הלשכה המשפטית, יש לקבל אישור של המינהל האזרחי לגבי תמיכות (האחוזות בקרקע) בשטחי יו"ש. בשנה החולפת היה קושי גדול לקבל את התייחסות המינהל האזרחי, למרות פניות חוזרות ונשנות מצד נציגת המחוז. תשובת המינהל התעכבה במשך חודשים ארוכים, והעיכוב פגע ופוגע בחקלאים המבקשים לקבל תמיכות מן המשרד.

במהלך 2016 הוגשו למינהל כ 65 בקשות לבדיקה. כ 25 בקשות עדיין לא קיבלו התייחסות.

צמצום כ"א בהדרכה :

עקב פרישת מדריכים לגמלאות ופרישה מוקדמת צומצם מספר המדריכים עד כדי שבענפים מסוימים נותרו ללא מדריכים, מאידך המחוז קלט מדריכים חדשים. בתחומים החסרים המחוז נערך להמשיך את ההדרכה אך בצורה שונה כלומר הדרכת משקי מודל, ימי עיון, קורסים וכו'.

סיכום:

מחוז העמקים הוא הגדול ביותר מבחינת פעילות חקלאית ומספר החקלאים הפעילים והמוביל ביצור החקלאי. מתמשך המעבר להשקיה במים מושבים .

ההדרכה החקלאית חשובה ביותר להמשך קיום החקלאות דווקא בתנאים החדשים שנוצרו.

- נושא שיקום התשתיות קיבל תאוצה רבה ובעזרתו משרדנו משנה את פני הכפר.

- נושא החקלאות התיירותית שודרג מאוד ומיזמים רבים זוכים למענקים.



טרקטור חקלאי - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

מחוז המרכז

כללי

גבולות המחוז : בצפון - מועצה אזורית חוף כרמל, מועצה מקומית דלית אל כרמל ומועצה מקומית עוספיא ; במזרח - נחל עירון ; בדרום - מקווה ישראל, יהוד ונחשונים ; במערב - הים התיכון.

במחוז 83 מושבים, 42 קיבוצים, 12 מושבים שיתופיים, 31 יישובי מיעוטים, 17 מושבות ויישובים כפריים ו-18 בתי ספר חקלאיים. יישובי המחוז שייכים ל-7 מועצות אזוריות, 3 רשויות ניקוז (כרמל, שרון וירקון) ו-3 מחוזות של משרדי הממשלה (חיפה, מרכז ות"א).

גידולים ושטחים

שטח המחוז נפרש על פני כ-1,430 אלף דונם.

צומח: מכלל השטח במחוז מוקצים לשימושים חקלאיים כ-540 אלף דונם.

שטח המטעים וההדרים הוא כ-160 אלף דונם, שמתוכם:

הדרים - כ-60 אלף דונם ; אבוקדו - כ-30 אלף דונם ; בננות בחוף כרמל בשטח של כ-11,000 דונם ; אפרסמון - כ-5 אלף דונם ; ובנוסף : נשירים, כרם מאכל, כרם יין, זיתים בשלחין ובבעל.

שטח הירקות הוא כ-95 אלף דונם, שמתוכם:

תות שדה - כ-5.7 אלף דונם ; מלפפון למאכל - כ-4.3 אלף דונם ; בטטות קיץ - כ-9,000 אלף דונם ; תפוחי אדמה - כ-18 אלף דונם ; פרחים וענפי קישוט - כ-22 אלף דונם ; שטח גידולי שדה בבעל ובשלחין - כ-115 אלף דונם.

בעלי חיים:

כ-180 מיליון ליטר חלב, כל ענפי הכנף - הודים, פטם, רביה והטלה, דגי נוי ודגי מאכל.

מרעה:

- מרבית שטחי המרעה המגודרים במחוז המרכז נמצאים על הר הכרמל, בתחום שיפוט מועצה אזורית חוף הכרמל, והשאר בתחום שיפוט מ.מ. זיכרון יעקב, מ.מ. בנימינה, מועצה אזורית אלונה ומעט בתחום שיפוט מועצה אזורית מנשה.
- היקף שטח המרעה המוסדר הינו לכ-78,000 דונם, וקיים פוטנציאל נוסף של שטחי מרעה לא מוסדרים שהיקפם לכ-40,000 דונם.
- 31 מגדלי עדרים מוסדרים : 24 בקר ו-7 צאן, עדר סוסים ; ותצפית בשטח רעייה של לאמות.
- בשטחי המרעה נמצאים כ-3,300 ראשי בקר וכ-1,200 ראשי צאן.
- נמשך הטיפול בהסדרת העדרים בעקבות השריפה בכרמל, עדרים שנמצאו לאחר מיפוי של כל העדרים הנמצאים בשטח הכרמל. אושרו 10 חוזי השכרה במסגרת ועדת השכרות רשות מקרקעי ישראל לבעלי העדרים בתיאום עם קק"ל (קרן קיימת לישראל בשטחים של תמ"א 22) ורטי"ג (רשות הטבע והגנים בשטחי תמ"א 8), והוחל בהליך הכנסתם כחברים ברשות מרעה במחוז. קיים קושי בהכנת חוזי רעייה בגין הרחבת שטחי האש ע"י הצבא והחמרת הנהלים המאפשרים הכנסת בעלי חיים לשטח, אפילו בסופי שבוע וחגים כאשר אין אימונים.
- ישנם עוד כ-12 מגדלים אשר נמצאים בהליך הסדרה.
- הקצאת מים לחקלאות - 257 מיליון מ"ק מים לחקלאות בהתפלגות : 165 מיליון מ"ק שפירים, 80 מיליון קולחין ו-13 מיליון מליחים. 5000 צרכנים (כולל מפורטים).
- מדגה: ייצור דגי נוי- (קוי, דגי זהב ואחרים), 1,270,000 יחידות. ייצור דגי מאכל כ-1500 טון בשנה.

תהליכים במגזר החקלאי במחוז

- הרחבת נטיעות אבוקדו (מסיום שנת השמיטה) במחוז המרכז, הנובעת, בין היתר, ממתן מענקים במסגרת הסכם המים והגדלת הקצאות המים.
- משרד החקלאות בשיתוף המשרד להגנת הסביבה, יצא בתוכנית כוללת המחייבת את החקלאים לטפל בגדמים ובגזם, הנוצר בתהליך הכריתה ולמנוע העברתו לבעלי המפחמות באזור יהודה ושומרון.
- יציבות בענף ההדרים, (בעיקר שנטועים) וירידה בענף הנשירים.
- האצה בתהליך אורבניזציה של היישובים העירוניים, בעיקר על חשבון שטחים חקלאיים.
- אורבניזציה במגזר הערבי על חשבון שטחי עיבוד חקלאי הובילה להקטנת מספר העוסקים בחקלאות, בנוסף לבעלות על החלקות קטנות.
- הקצאות מים לכ-46 מיזמים חדשים לחקלאות אינטנסיבית במסגרת הקצאות מים לפעילות חקלאית חדשה.
- המשך התארגנות במסגרת מועצות אזוריות (חברות כלכליות) להקמת מאגרים לאיגום מים ואספקתם לחקלאות.
- חיבור בין מערכות האיגום ואספקת קולחין בין המועצות האזוריות במחוז.
- פיתוח עסקים תומכי חקלאות (פעילות נלווית לחקלאות) בעקבות החלטת רשות מקרקעי ישראל כגון: יקבים, מחלבות ומרכזי מבקרים.
- פיתוח עסקים לא חקלאיים כתחליף לעיסוק בחקלאות.
- המשך ליווי תכניות אקולוגיות של חקלאות בת קיימא במועצות אזוריות:
- במועצה האזורית עמק חפר הפרויקט הוא יצירת מסדרון אקולוגי לאורך נחל אלכסנדר. לאחר סימון ומיפוי האזור נבדקו הגידולים באזור הפרויקט, אותרו החקלאים הרלוונטיים וגובשו במחוז פרוטוקולי גידול המתאימים לחקלאות בת קיימא. כרגע יש הפעלה של פקחי המזיקים, נטיעת עצים בשטח ופעולות נוספות.
- במועצה האזורית לב השרון מהות הפרויקט היא שילוב של החקלאים הגובלים בשטח טבעי. אותרו וסומנו 3 שטחים טבעיים שבהם בוצע שיקום והחזרת הטבע לקדמותו. סומנו חלקות של חקלאים הגובלים בשטחים אלו (בעיקר הדירים) וניתנו הנחיות לטיפול המשתלבות עם הסביבה. הפרויקט מתקדם ומתרחב.
- יוזמה מקומית של חקלאים ותושבים בכפר חוגלה- בשיתוף עם המועצה המקומית, לכתובת אמנה משותפת של התנהלות נכונה ומתחשבת בסביבה להפחתת ריסוסים. בוצע מיפוי השטחים החקלאיים, והמחוז שותף מלא במיזם, תוך ראייה עתידית לשימוש בכלי דומה ביישובים נוספים.
- בעקבות פסיקת בג"ץ החל המשרד בטיפול במגדלי הדירים ואבוקדו המבקשים לכוון את הפרדסים.

נושאים ופעילויות במחוז

- הפעילות במחוז מתנהלת על פי תכנית העבודה שאושרה לשנת 2016, בדגש על חיזוק החקלאות, עידוד עיבוד עצמי של השטחים החקלאים וקידום דור ההמשך.
- עדכון והרחבת ביצוע מיפוי של שטחי החקלאות המוגשים בבקשות להקצאת תוספות מים ושכבות נוספות הנמצאות במשרד כהמשך לפיילוט ייחודי של מחוז המרכז.
- שימוש במשלוח מסרונים (הודעות SMS) והודעות דואר אלקטרוני לחקלאי מחוז המרכז בנושאים שונים (אירועים אקלימיים חריגים, פרסום "קולות קוראים", פרסום מועדים להגשת בקשות ולסגירת מערכת וכו').
- המשך טיפול בהסכם מים 2010-2015 (קליטת הבקשות, שיפוט מקצועי, הגשת בקשה למנהלת השקעות, קבלת כתבי אישור והגשת דוחות ביצוע).
- טיפול שוטף בבקשות להמלצות להיתרי בנייה.
- טיפול שוטף בבקשות בנושא הקצאות מים לשנת 2017 (מיזמים חדשים, העברות נידים ותוספות).

- ליווי גידולים חדשים ופיתוח מיכון חוסך כוח אדם, במסגרת הוועדה לגידולים חדשים.
 - טיפול בבקשות בתחום פיתוח הכפר על פי "קולות קוראים" לשנים 2015-2017.
 - פעילות במסגרת ועדות מרחביות ומחוזיות לתכנון ולבנייה. ייצוג עמדת משרד החקלאות בתוכנית מתאר יישוביות ומרחביות ומתן חוות דעת חקלאיות בנושאים שונים.
 - פעילות במסגרת ועדות השכרות של מנהל מקרקעי ישראל (במחוזות מרכז, חיפה ותל אביב).
 - המשך תהליך סריקת תכניות להיתר בנייה המוגשות למחוז, חומר של סקרי קרקע ועוד.
 - מתן אישורי שריפות אחר בדיקה מקצועית של מדריכי שה"מ, המגישים למחוז חוות דעת לאחר בדיקת השטח המבוקש ונחיצות השריפה.
 - פעילות שוטפת של היערכות המחוז לשעת חירום מול שלושת מחוזות רח"ל - רשות חירום לאומית (חיפה, ת"א ומרכז) והפעלת המש"מ (מרכז שליטה מחוזי) על כל הציד הנדרש.
 - ליווי וייעוץ כלכלי לחקלאי המחוז, שפנו לקבלת שירות זה בעקבות הפצת המידע על השירות לחקלאים.
 - פתיחת סדנה לקבלת החלטות כלכליות במשק החקלאי בהשתתפות כ-35 חקלאים.
 - יישום התקנות לעניין רישיונות כריתה והובלה לגדמי הדורים ואבוקדו והערכות המחוז למתן שירות לחקלאים בתחום.
 - סיוע בהקמת מו"פ מחוז מרכז בשיתוף מועצות אזוריות עמק חפר, מנשה, חוף הכרמל ולב השרון.
 - המשך ליווי פרויקט האמברוסיה בעמק חפר.
 - טיפול באירועי שפעת עופות ברחבי המחוז - חורף 2016.
 - יישום תכנית הפיתוח של מנהלת ההשקעות לשנת 2016 בנושאים הבאים: הסכם המים, פסולת חקלאית (מרסקות גזם), מרסקות גדמים, השקעות ברפת בהתאם להסכם הפחתת מכסים, טיפול במפטמות, גידולים חדשים.
 - טיפול בבקשה לתמיכה ישירה בענף המדגה.
 - שותפות בהכנת תכנית סיוע למשקים בענף הפרחים.
 - פעילות תא שימור קרקע וניקוז:
- הכנת תכניות ניקוז ושימור קרקע וטיפול בבקשות למימון תכניות על פי "קול קורא" שימור קרקע וניקוז, ייעוץ לחקלאים ולאגודות חקלאיות בנושאי ניקוז ושימור קרקע המלצות בשטחים חקלאיים, עבודה משותפת עם רשויות ניקוז, תכנון מפורט של שטחי נטיעה, יעוד קרקעות (התאמת גידולים לתנאי השטח, סקרי קרקע, מיפוי טופו-אקלימי), בדיקה תכנית מים – במסגרת "הסכם המים", מיפוי באמצעות מערכות מידע גיאוגרפיות (GIS), ייעוץ בנושא שימוש בעודפי חומר מפיתוח תשתיות לצרכים חקלאיים.

הדרכה חקלאית-

אמנם ההדרכה מנוהלת מהמרכז בבית דגן, אך צוות המדריכים במחוז מסתייע בעמיתיהם מאזורים אחרים או מהמרכז ומאורגן בתאים מקצועיים המכסים את מגוון הענפים החקלאיים: פרחים, גד"ש, הגנת הצומח, מטעים, בעלי חיים, הדורים, מיכון וטכנולוגיה וירקות.

בנוסף להדרכה השוטפת ולעריכת השתלמויות וימי עיון לחקלאים, עוסק הצוות במחקר ובפיתוח מקצועי ברמת המחוז. המדריכים שותפים למחקר ולפיתוח בכל הענפים כשלוחות של המו"פים הארציים בנושאים ייחודיים למחוז: מעבר לשימוש בקולחין, פיתוח זנים ומינים חדשים ליצוא בהדרים, בפרחים ומטעים ופיתוח טכנולוגיות חוסכות כוח אדם. המדריכים שותפים לכל מהלך מקצועי שמוביל המחוז ותורמים את הידע הדרוש לקידום מגוון הנושאים.

שירות נוסף לחקלאים בקמפוס המחוז

- **מעבדת שירות שדה** - מופעלת באמצעות עמותה המנהלת את המעבדה.
- **לשכה וטרינרית ממשלתית** - קיים שיתוף פעולה הדוק בין המחוז ללשכה בנושאים שונים, כמו: בעלי חיים, מל"ח, הדרכה, בקשות להיתרי בנייה לבעלי חיים וליווי ותכנון הוצאת בעלי החיים מיישובי המיעוטים.



רימונים: צילום דני שטיינברג - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

מינהלת תיאום וקישור

במשרד החקלאות ופיתוח הכפר פועלות שתי מנהלות לתאום וקישור עם הרשות הפלסטינית :
יהודה ושומרון - קצין מטה ומתאם חקלאות.
ארז – מתאם חקלאות.

קמ"ט חקלאות – אזור איו"ש

הקדמה

ענף החקלאות באיו"ש נחשב לאחד מעמודי התווך של הכלכלה הפלסטינית, המהווה מקור פרנסה לאלפי משפחות .
השטח המעובד בפועל עומד על כ- 1.1 מליון דונם מטעים, ירקות וגידולי פלחה. (הנתונים עפ"י דו"ח עדכני של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד החקלאות ברש"פ לשנת 2010).
ערך הייצור החקלאי ברש"פ מהווה כ- 5-6 % מסך התמ"ג הפלסטיני, (הנתונים מסתמכים על הלמ"ס הפלס').
להלן טבלה שמתארת את האינדיקטורים העיקריים בחקלאות הפלסטינית (עפ"י נתונים עדכניים של הלמ"ס ברש"פ):

אינדיקטור	יח' מידה	כלל שטחי הרש"פ	איו"ש	רצועת עזה
מס' המשקים החקלאיים	משק	111,310	90,908	20,402
מס' בעלי משק חקלאי	בעלים	110,104	89,996	20,108
שטח המשקים החקלאיים	דונם	1,217,064	1,115,149	101,915
שטח גידול מטעים (כולל ענף הזית)	דונם	733,973	693,428	40,545
שטח גידול ירקות (כולל בחממות)	דונם	138,122	111,444	26,678
שטח גידול גדי"ש	דונם	241,937	223,905	18,032
שטחים חקלאיים ראויים לעיבוד ואינם מנוצלים	דונם	103,032	86,372	16,660
ראשי בקר	ראש	34,097	24,462	9,635
ראשי צאן	ראש	568,287	506,884	61,403
ראשי עזים	ראש	220,085	207,935	12,150
מס' עופות לפטם	יחידה	33,270,609	25,714,102	7,556,507
מס' עופות לביצים (מטילות)	יחידה	1,601,941	1,290,661	311,280
מס' כוורות לדבש	יחידה	38,216	29,040	9,176
מס' עובדים שכירים קבועים	עובד	15,700	12,731	2,969
מס' משקי דגים	משק	472	242	230
מס' משקים שמהווים פרנסה עיקרית למשפחה	משק	21,077	15,494	5,583
מס' משקים שלא מנוצלים וראויים לעיבוד חקלאי	משק	35,895	35,488	407

1. עיקרי הנושאים שאפיינו שנת 2016:

- א. הרחבת הפעילות של תחנת ההסגר בגשר אדם והתאמתה לקליטת בע"ח מיובאים לרש"פ.
- ב. השתתפות בכנסים להיערכות לשריפות יער בקיץ יחד עם כיבוי אש והצלה איו"ש.
- ג. קיום פגישות עבודה בין מנכ"לי משרד החקלאות הישראלי והפלס' והצוותים המקצועיים שלהם.
- ד. כינוס הוועדה המשותפת להגנת הצומח.
- ה. יום עיון עבור משלחת של השירותים להגה"צ מרש"פ בבית דגן.
- ו. קיום השתלמות בנושא שימוש יעיל בחומרי הדברה ודישון עבור הרש"פ.
- ז. תיאום השתתפות מגדלים פלס' והצגת תוצרתם החקלאית בתערוכות חקלאיות וימים פתוחים בישראל.
- ח. שיווק מלפפונים לתעשייה מנפת ג'נין לישראל- שנת 2016.
- ט. עדכון דו"ח צריכת מים לחקלאות באיו"ש עפ"י נפות לשנת 2016.
- י. המשך הפעלת תחנת ההסגר לע"ח משוטטים בגשר אדם.
- יא. המשך טיפול בשיווק מוצרים מן החי מהרש"פ למזרח ירושלים.
- יב. טיפול בהקצאת מכסות יבוא טובין חקלאי לרש"פ.
- יג. טיפול ביבוא בע"ח חיים לרש"פ במסגרת רשימות ספר A1,A2.
- יד. המשך קידום פרויקט גידול תות שדה בנפות ג'נין וטו"כ.
- טו. הרחבת פרויקט גידול מלפפון "בייבי" בנפות ג'נין וטו"כ.
- טז. קידום פרויקט לגידול דגיגי מאכל ברש"פ.
- יז. טיפול בבקשות להקמת מבנים חקלאיים.
- יח. יישום תוכנית להתקנת ציוד פארקים ביערות במסגרת מכרז 34/14.
- יט. יישום תוכנית עבודה במסגרת מכרז עבודות ייעור 7/15.
- כ. פגישות הוועדה האזורית המשותפת לוטרניריה.
- כא. קידום מכרז פומבי לנטיעות ביערות קיימים באיו"ש.
- כב. טיפול בבקשות לנטיעות ט"ו בשבט.
- כג. יום עיון בנושא היערכות לשריפות, פעולות מניעה ושת"פ מקצועי בהשתתפות יערני משרד קמ"ט חקלאות, מפקדים וכבאים בגזרת בנימין.
- כד. מיפוי הישובים ביהודה ושומרון מפני סכנות שריפה ופתרון ביצועי.
- כה. תיקון חוק החורשות והיערות באיו"ש.

טופלו הנושאים הבאים :

הגנת הצומח ודיגום תוצרת חקלאית.

וטרינריה ובריאות המקנה.

ייבוא/ייצוא חקלאי לרש"פ.

שיווק טובין – סחר חקלאי :

תערוכות חקלאיות וימים פתוחים :

קידום שת"פ מקצועי, פרויקטים והשתלמויות :

המשך טיפול בפרויקט תות שדה בנפות טו"כ וג'נין :

קידום פרויקט גידול דגיגי מאכל ברש"פ יחד עם אגף הדיג בישראל :

הרחבת פרויקט לגידול מלפפון "בייבי" בנפת ג'נין :

השתלמויות מקצועיות וימי עיון בישראל (הונפקו 1,153 היתרים) :

חוות דעת מקצועיות לקידום מיזמים ומבנים חקלאיים :

בשנה זו טיפלנו ב- 14 בקשות להקמת מבנים ומיזמים חקלאיים.

עונת גדיד התמרים לשנת 2016 -בקעת הירדן :

עונת מסיק הזיתים לשנת 2016 :

ייעור ושטחים פתוחים :

להלן ריכוז לרישיונות היעור שהונפקו בשנת 2016 לעומת השנה הקודמות :

סוג הרישיון	מס' רישיונות לשנת 2016	מס' רישיונות לשנת 2015
רישיון כריתה/העתקה	111	101
רישיון נטילת תוצרת יער	6	6
רישיון העברת תוצרת יער	267	101
סה"כ	384	208

פעילות המשרד לאיתור וטיפול בשריפות (כיבוי אש) :

- (1) מיפוי הישובים ביהודה ושומרון מפני סכנות שריפה ופתרון ביצועי .
- (2) פגישות וסיורים עם מפקדי תחנות כיבוי אש בגזרות .
- (3) יום עיון ליערני המשרד יחד עם כיבוי והצלה במטה בנימין.
- (4) השנה זו התאפיינה בריבוי שריפות שחלקן מקורן בהצתות, בשנה זו אותרו וטופלו 33 שריפות (לעומת 16 שריפות בשנה שעברה) שצוות היערנים של המשרד השתתף פיזית בכיבוי שריפות אלו.

בדיקת תוכניות, דמ"צים ותשתיות :

טיפלנו בשנה זו במתן 31 חוות דעת מקצועית לתוכניות בתחום תשתית כמו תוכניות חשמל, פיתוח, התקנת מערכות פוטו וולטאי, כבישים ועוד.

2. יעדים ופרויקטים לקידום בשנת 2017 :

להלן תוכנית עבודה שנתית כוללת פירוט למשימות והפרויקטים החקלאיים לשנת 2017 (במונחי אלף ₪) שמשרדנו רואה חשיבות רבה בקידומם :

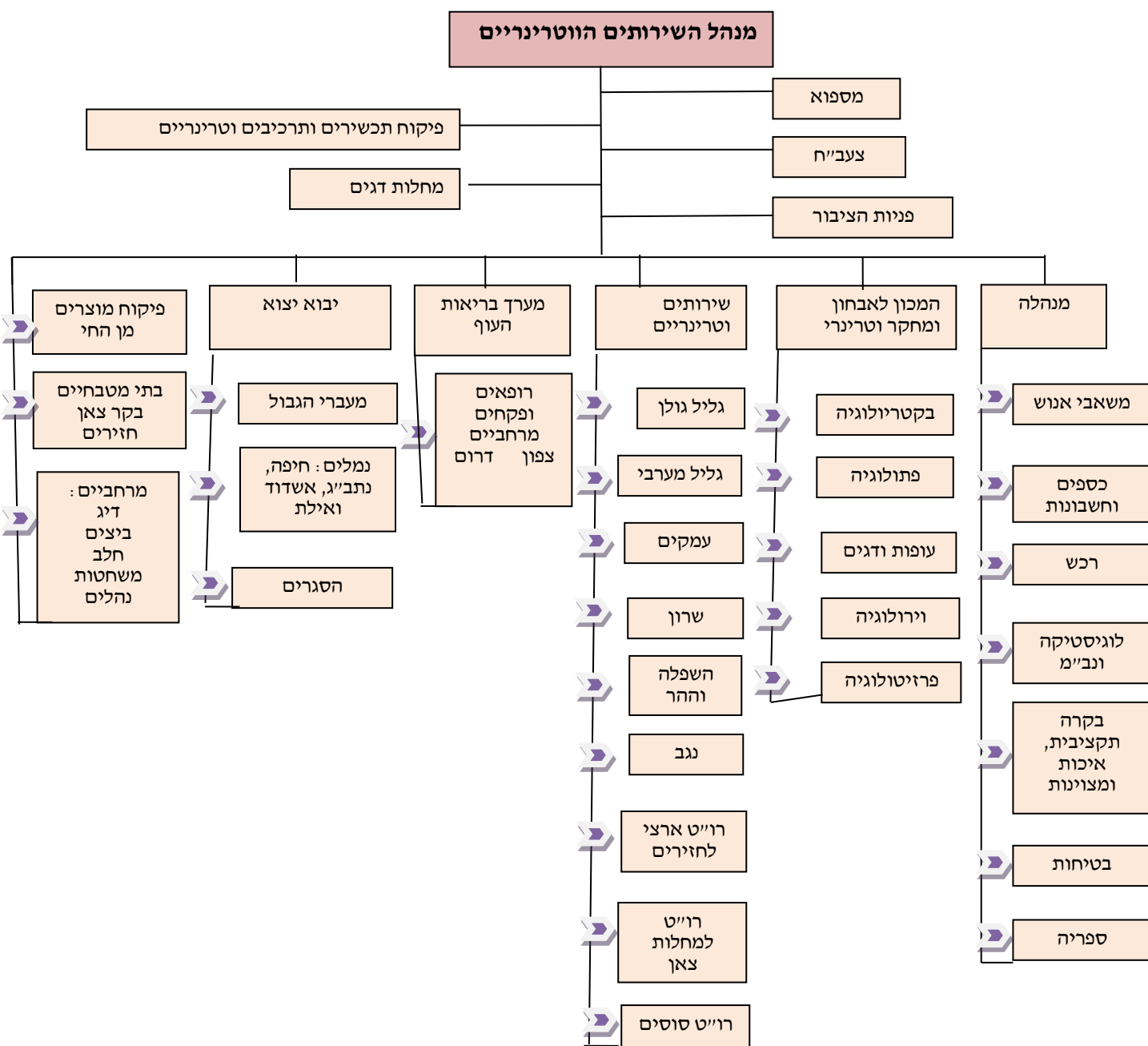
תקציב/₪	הפרויקט
150	פרויקט משותף בין השירותים להגה"צ בישראל וברש"פ לטיפול ב"אמברוזיה"
150	פיילוט לגידול דגיגי מאכל ברש"פ
200	קידום ופיתוח ענף תות שדה בשטחי הרש"פ בנפות ג'נין, טובאס, טו"כ וקלקיליה
100	קידום פרויקט לגידול מלפפון בייבי בשטחי הרש"פ בנפות בקעת הירדן, ג'נין, טובאס, טו"כ וקלקיליה
150	נטיעות ביערות קיימים בשטחי C במטרה לעיבוי יערות
400	טיפול כללי ביערות (המשך ל מכרזים קיימים-הארכת תקופת התקשרות)
60	השתלמויות מקצועיות עבור נציגי הרש"פ
30	השתתפות פלס' בתערוכות חקלאיות, סיורים וימי עיון
40	שדרוג צוות הגיזום של המשרד
300	התקנת מתקני משחקים לילדים בתוך היערות לקידום נושא יער וקהילה



סוסים - התמונה לקוחה מתוך מאגר המשרד

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

1. עץ מבנה – השירותים הווטרינריים



2. פריסה וארגון:

- א. מטה השירותים הווטרינריים, המכון הווטרינרי ויחידות השירות והאמרכלות ממוקמים באתר הקריה החקלאית בבית דגן.
- ב. יתר יחידות השירותים הווטרינריים: שש לשכות וטרינריות, שלוש תחנות הסגר לבעלי-חיים, וארבעה מסופי גבול (*) פרוסות כמפורט בטבלה שלהלן:

מיקום	לשכה וטרינרית	תחנת הסגר	מסוף גבול
גליל מערבי	X		
גליל גולן	X		
נמל חיפה		X	X
העמקים	X		
השרון	X		
רמלה		X	
נתב"ג			X
השפלה וההר	X		
נמל אשדוד			X
הנגב	X	X	
אילת/טאבה/מעבר רבין			X

(*) שני מסופי גבול נוספים, בגבול ירדן- מעבר הירדן ואלנבי – מאוישים בידי עובדי השירותים להגנת הצומח ולביקורת, בהנחיית השו"ט בתחום אחריותם.

3. הנהלת השירותים הווטרינריים

- מנהל השירותים הווטרינריים (בפועל) – ד"ר שלמה גראזי
 סגן מנהל השירותים הווטרינריים ומנהל המכון הווטרינרי – ד"ר מישל בלאיש
 סגן מנהל השירותים הווטרינריים ומנהל שירותים וטרינריים בשדה – ד"ר תמיר גושן
 סגן בכיר למנהל שו"ט (למינהל ולמשאבי אנוש) – מר עופר אופן

4. תחומי האחריות של השירותים הווטרינריים

השירותים הווטרינריים הם יחידת סמך במשרד החקלאות אשר אמונים במשימותיהם השוטפות על:

- אבחון, ניטור, ומעקב אחר מחלות בעלי חיים
- מניעה, פיקוח וביעור מחלות בעלי חיים ומחלות זואוונטיות (שעוברות מבעלי חיים לאדם)
- חיסון בפני מחלות רשומות משמעותיות על פי הוראות פקודת מחלות בעלי חיים והתקנות שהותקנו מכוחה.
- רישום, רישוי והסדרת הובלת בעלי חיים על פי התקנות

- פיקוח על הווטרינרים הרשותיים
- דאגה לרווחת בעלי החיים
- הפעלת מרכז ארצי לרישום כלבים
- הסמכת וטרינרים מפקחים על ניסויים במוסדות
- מחקר ופתוח ברפואה וטרינרית
- ייצוג מדינת ישראל בארגונים בינלאומיים רשמיים הקשורים לרפואה וטרינרית וסיוע להם
- עדכון הצבור במידע בעל עניין וטרינרי
- פיקוח על יבוא ויצוא בעלי חיים ומוצריהם
- פיקוח על בתי מטבחים בארץ ובחו"ל (המיועדים לייבוא)
- פיקוח על שחיטת בעלי כנף ועיבוד מוצרי עוף
- פיקוח על עיבוד מוצרי חלב ומוצרי דגים לייצוא
- רישוי תעשיות מזון
- מעקב אחר שאריות במזון
- רישוי תרכיבים וטרינרים, חומרי חיטוי וקוטלי חרקים
- רישוי וטרינרים
- רישוי תרופות וטרינריות בשיתוף עם משרד הבריאות

5. דרכי התקשרות עם השירותים הווטרינריים:

שם בעל תפקיד	תפקיד	טלפון	פקס	דוא"ל
ד"ר שלמה גראזי	מנהל השירותים הווטרינריים (בפועל)	03-9681612 03-9681606	03-9681641	Cvo_vsah@moag.gov.il
גברת שרון ליסקר	רכזת פניות הציבור וקובלנות וממונה שוויון מגדרי	03-9688981	03-9681657	sharonl@moag.gov.il
ד"ר דגנית בן דב	הממונה על פי חוק צער בעלי-חיים	03-9688901	03-9681661	dganitb@moag.gov.il
	מחלקת גזברות	03-9681656 03-9688930 03-9688931		

כתובת למשלוח דואר: ת.ד. 12 בית-דגן, מיקוד 50250

6. סקירת פעילות השירותים הווטרינריים ב- 2016

מיקומה הגיאוגרפי של ישראל במרכז המפגש של שלוש יבשות, בשילוב עם הפעילות המוגבלת של השירותים הווטרינריים בחלק מהמדינות השכנות, מציבים בפני השירותים הווטרינריים בישראל אתגרים אפידמיולוגיים מורכבים ומחייבים השקעת מאמץ מיוחד בהתמודדות איתם. קושי נוסף אשר מכביד על השירותים הווטרינריים הוא הליברליזציה הבין לאומית בכללי המסחר, אשר חושפת את המדינה לאיום בלתי פוסק של חדירת גורמי מחלה חדשים אליה.

שנת 2016 הייתה שנה גדושה במחלות משמעותיות למשק בעלי חיים. אירועים רבים של מחלת הניוקסל עם נזקים כלכליים כבירים, שפעת עופות, כלבת, ברוצלזיס, מחלה דימומית אפיוזאוטית, דבר צאן, אבעבועות צאן, סקרייפי כחול הלשון ועוד.

בשנת- 2014 החלה תכנית לשליטה על מחלת הברוצלזיס בנגב, והמשיכה ביתר שאת במהלך השנים 2015-2016. המכון הווטרינרי אשר בשירותים הווטרינריים אחראי על אבחון מחלת הכלבת. בשנת 2016 אובחנו 30 מקרים של המחלה. כמו כן נמשך החיסון האוראלי של חיות בר, כולל באזור יהודה ושומרון, על ידי הטלת פיתיונות חיסון מן האוויר.

בשנת 2016 המשיכו השו"ט בחיסון עדרי בקר, צאן וחזירים כנגד מחלות משמעותיות שונות. בשנה זו, המשיכה השליטה של השירותים הווטרינריים בתנועת הבקר, וזאת בזכות המערכת הממוחשבת בשירותים הווטרינריים בשדה. כמו כן, המשיך לפעול המרכז הארצי לרישום כלבים לקליטת דיווחים מהרשויות המקומיות בכל הקשור לחיסון וסימון כלבים, בהתאם להוראות החוק והתקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, שנכנסו לתוקפם בינואר 2005. במהלך שנת 2016, חוסנו בישראל 267,328 כלבים.

בשנת 2016 הובאו למדינת ישראל מארצות שונות, עגלים וטלאים לפיטום ושחיטה.

7. המשימות המרכזיות, מעבר לפעילות השוטפת, לשנת 2016

- א. תכנית לניטור מחלת הניוקאסל.
- ב. מיקוד בין משרדי של המאבק בשחיטה השחורה.
- ג. פיתוח טפסים מקוונים לצורך שיפור איכות השירות.
- ד. המשך פרויקט החיסון האוראלי של חיות הבר כנגד מחלת הכלבת.
- ה. גיבוש וביצוע תכנית עבודה לשליטה במחלת הברוצלזיס.
- ו. העמקת הפיקוח על מניעת שאריות ביולוגיות במוצרים מן החי.
- ז. קידום ותיקון החקיקה בנושאים שונים.
- ח. ביצוע תכנית תאומות עם האיחוד האירופאי לקידום מעבדות המכון הווטרינרי.

8. המשימות המרכזיות, מעבר לפעילות השוטפת, לשנת 2017:

- א. ביעור מחלת הברוצלזיס בצאן בצפון הארץ.
- ב. פרויקט ברוצלזיס בנגב-יישום תכנית התערבות.
- ג. תכנית ארצית לבקרה על סלמונלה בעופות.
- ד. הסמכת עובדי שו"ט לביצוע משימות פיקוח.

- ה. העברת קורסים בנושא שיפור רווחת בהמות.
- ו. הסדרת פינות חי במסגרת פיקוח השירותים הווטרינריים.
- ז. הסדרה ופיקוח על משקי חצר על ידי השירותים הווטרינריים.
- ח. בדיקת היתכנות לאיחוד המעבדות הכימיות (שאריות, טוקסיקולוגיה, הגנה"צ ומספוא).
- י. הסמכת בדיקות נוספות ע"י הרשות הארצית להסמכת מעבדות המכון.
- יא. פיתוח אפשרות לדיווח אלקטרוני בשירותים הווטרינריים (חיסונים, היתרים ופעולות בשדה).
- יב. כוח אדם- תקנים, איכות והכשרה.
- יג. מקורות, מבנה תקציב השירותים הווטרינריים ומימון אוצרי לניקוי עדרים מצאן נגוע.
- יד. של"מ- כוח אדם ותקציב ומיקור חוץ לפרויקטים ייעודיים.
- טו. לשכה משפטית- כוח אדם ותקציב, מיקור חוץ לכתובת תקנות.
- טז. פיצו"ח- יישום אכיפה ודיווח אכיפה.
- יז. קידום ותיקון חקיקה בנושאים שונים.

9. תקציב לשנת 2016: התקציב לשנת 2016 מפורט ברמה כלל משרדית.

10. תקציב לשנת 2017: התקציב לשנת 2017 מפורט ברמה כלל משרדית.

11. רשימת חוברות ועלוני מידע לציבור שהרשות פרסמה בשנת 2016:

- א. דיווחים חצי-שנתיים ודיווח שנתי ל-O.I.E על מחלות בעלי חיים.
- ב. דיווחים דחופים על אירוע ניוקסל, שפעת עופות, פה וטלפיים, מחלה דימומית אפיוזאוטית ועוד.
- ג. רשימת תכשירי הדברה כימיים הרשומים בתוקף – עדכונים ל-2016. מופיע באתר האינטרנט של השירותים הווטרינריים.
- ד. רשימת תכשירי חיטוי – ניקוי כימיים הרשומים בתוקף – עדכונים ל-2016. מופיע באתר השירותים הווטרינריים.
- ה. דו"ח יבוא בקר וצאן לשנת 2016. מופיע באתר.
- ו. עלוני מידע לציבור, חוברות והנחיות מנהליות כפי שמופיע באתר השירותים הווטרינריים

<http://www.vetserv.moag.gov.il/vet>

12. **מאגרי מידע:** לשירותים הווטרינריים אין מאגרי מידע הרשומים אצל רשם מאגרי המידע לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981, אולם קיימים מאגרי מידע לציבור (מאגר כלבים ארצי, מאגר רופאים וטרינריים בישראל) המפורסמים באתר השירותים הווטרינריים שכתובתו לעיל.

13. **קרנות ומלגות:** בשנת 2016 מימנו השירותים הווטרינריים קרנות ומלגות.

14. תמיכות למוסדות ציבור בשנים 2016-2017:

בשנים 2016-2017 העניקו ויעניקו השירותים הווטרינריים לרשויות המקומיות תמיכות בהיקף של 4,797,500 ₪ בגין עיקור וסירוס חתולי רחוב. להלן פירוט שמותיהם של המוסדות והיקף התמיכה שניתן לכל אחד מהם:

שם המוסד	היקף התמיכה (בש"ח)		שם המוסד	היקף התמיכה (בש"ח)	
אורנית	50,000.00	1	מטה אשר	25,000.00	34
איגוד ערים רמת גן	350,000.00	2	מעלה אדומים	25,000.00	35
איגוד ערים שומרון	200,000.00	3	מעלות	50,000.00	36
אילת	100,000.00	4	מצפה רמון	25,000.00	37
אריאל	50,000.00	5	מרום הגליל	50,000.00	38
אשקלון	100,000.00	6	משגב	25,000.00	39
באר יעקב	25,000.00	7	נס ציונה	25,000.00	40
באר טוביה	100,000.00	8	נצרת עילית	100,000.00	41
באר שבע	200,000.00	9	נתניה	250,000.00	42
ברנר	12,500.00	10	עמק הירדן .	50,000.00	43
בת ים	100,000.00	11	עמק יזרעאל	25,000.00	44
גדרה	25,000.00	12	עכו	200,000.00	45
גולן	25,000.00	13	עפולה	100,000.00	46
גן יבנה	25,000.00	14	פתח תקוה	100,000.00	47
דרום השרון	100,000.00	15	צפת	80,000.00	48
הגלבע	50,000.00	16	קירית ביאליק	100,000.00	49
הגליל התחתון	80,000.00	17	קצרין	40,000.00	50
הוד השרון	100,000.00	18	קריית גת	50,000.00	51
הערבה התיכונה .	40,000.00	19	קריית טבעון	25,000.00	52
הר אדר	25,000.00	20	קריית ים	100,000.00	53
הר חברון	25,000.00	21	ראש העין	50,000.00	54
חולון	100,000.00	22	רחובות	100,000.00	55

100,000.00	רמת גן	56	100,000.00	חוף הכרמל	23
25,000.00	רמת הנגב	57	100,000.00	חוף השרון .	24
80,000.00	רמת השרון	58	80,000.00	חיפה	25
80,000.00	רעננה	59	100,000.00	טבריה	26
50,000.00	שדרות	60	80,000.00	יהוד מונסון	27
25,000.00	תמר	61	80,000.00	יוקנעם	28
4,797,500.00	סה"כ		80,000.00	כפר סבא	29
			100,000.00	כרמיאל	30
			50,000.00	לב השרון	31
			50,000.00	מגדל העמק	32
			50,000.00	מודיעין-מכבים-רעות	33

15. היקף הפיצויים ששילמו השירותים הווטרינריים בשנת 2016:

פיצויים לפי פקודת בע"ח - 4,932,621 ₪.

מבצע בורצולוזיס - 1,753,484 ₪.

סה"כ - 6,686,105 ₪

16. מקור הסמכות:

הבסיס החוקי למערכת הסמכויות והפעולות של השירותים הווטרינריים מעוגן במסגרת חמישה חוקים עיקריים:

א. פקודת מחלות בעלי-חיים [נוסח חדש], תשמ"ה-1985;

ב. פקודת הכלבת, 1934;

ג. החוק לפיקוח על יצוא של בעלי-חיים ושל תוצרת מן החי, תשי"ז-1957;

ד. חוק הרופאים הווטרינריים, תשנ"א-1991;

ה. חוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים), תשנ"ד-1994.

כמו כן, לשירותים הווטרינריים הוענקו סמכויות ומונו בעלי תפקידים מכח פקודת הרוקחים [נוסח חדש], תשמ"א-1981; חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968; החוק להשבחת ייצור חקלאי (בעלי-חיים), תשי"ב-1952 וחוק צער בעלי-חיים (ניסויים בבעלי-חיים), תשנ"ד-1994.

17. בשנת 2016 השירותים הווטרינריים לא היו אחראים על תחומי פעילותם של רשויות ציבוריות

ותאגידים.